

ARHITECTURA POPULARĂ ROMÎNEASCĂ
REGIUNEA BUCUREȘTI

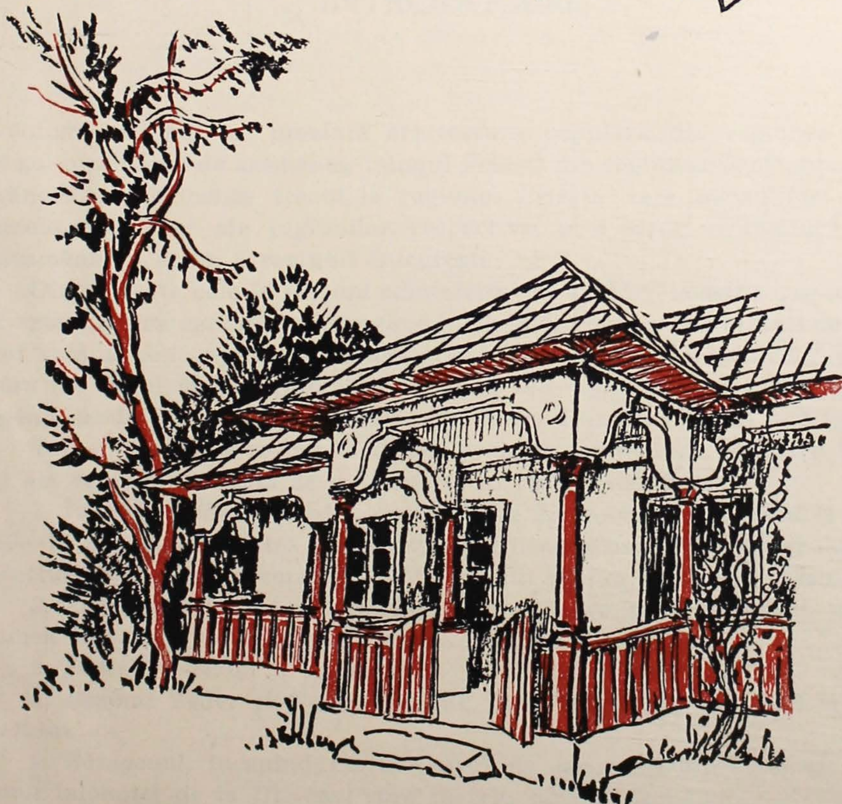
EDITURA TEHNICĂ
BUCUREȘTI 1958

Volum îngrijit de: arh. FLOREA STĂNCULESCU
Geografia: ION VINTILESCU
Desenele: arh. VIOLETA VOGEL și
arh. CORNELIU GRIGORAȘ
Coperte: arh. ADRIAN GHEORGHIU
Macheta: arh. FL. STĂNCULESCU și ION TUDOR

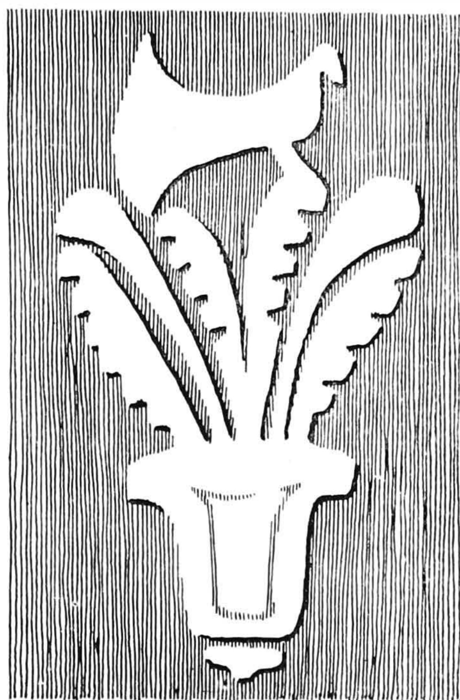

FL. STĂNCULESCU, AD. GHEORGHIU, P. STAHL, P. PETRESCU

ARHITECTURA POPULARĂ ROMÎNEASCĂ

REGIUNEA BUCUREȘTI

INTRODUCERE

În volumul de față se prezintă arhitectura populară din regiunea București. S-au cuprins aci de asemenea raionul Fetești din regiunea Constanța și raionul Drăgănești, actualmente trecut la regiunea Pitești, care nu au fost tratate în volumele anterioare ale regiunilor respective, și a căror arhitectură populară se aseamănă cu aceea a regiunii București.

Dintre toate cele 16 regiuni administrative ale țării noastre, regiunea București este singura așezată în întregime în cîmpie, cu mari posibilități de circulație pe tot spațiul ce-l cuprinde, cu același fel de ocupație a locuitorilor ei — agricultura —, astfel că și arhitectura populară din regiune are o înfățișare aproape omogenă, de la Olt pînă la Ialomița, din lunca Dunării pînă în podișul getic.

Totuși, pentru a se putea urmări evoluția arhitecturii populare în diferite părți ale regiunii, aceasta se va împărți în cinci subunități:

1. *Împrejurimile Capitalei,* cu satele ce înconjoară orașul pînă la o distanță de 10—15 km. Se va putea vedea astfel influența elementelor orășenești asupra arhitecturii sătești și, invers, influența satului asupra periferiei orașului.

2. *Zona lacurilor de nord*: Tîncăbești, Snagov și Căldărușani, care leagă regiunea București de regiunea Ploiești.

3. *Bazinul inferior al Argeșului.*

4. *Bazinul Vedei și Teleormanului,* începînd de la Olt pînă la afluenții Argeșului.

5. *Bărăganul,* începînd de la lanțul de lacuri al Mostiștei și înglobînd bazinul Ialomiței de la Urziceni spre răsărit, pînă la Dunăre.

Aceste subunități au multe elemente comune, generale pe întreaga regiune, cum ar fi: situația geografică și social-economică, distribuția interioară a caselor,

sistemele de construcţie, alcătuirea gospodăriilor etc. Acestea se vor trata într-un capitol de la început, la fiecare subunitate introducîndu-se apoi părţile corespunzătoare din acest capitol.

S-a avut în vedere ca la fiecare subunitate, în afară de elementele generale, materialul să se prezinte pe comune, pentru a se putea urmări asemănările şi diferenţele de aspecte dintre acestea, ca şi variaţia pe epoci şi motive arhitecturale în cadrul aceleiaşi comune.

Mai peste tot, construcţiile noi, executate după ultimul război mondial, se deosebesc în mod evident de cele din trecut, datorită noilor condiţii şi concepţii de viaţă. S-a urmărit să se ilustreze acest fenomen prin exemple suficiente, mai ales că aceleaşi caracteristici ale construcţiilor noi se întîlnesc şi în alte regiuni.

Materialul documentar — fotografii şi desene — este cules recent, în anii 1956 şi 1957.

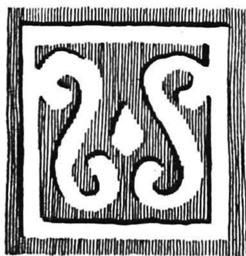
Din publicaţiile vechi s-au extras cîteva desene reprezentînd case vechi din Bucureşti cu prispe şi pridvor, care au contigenţă cu arhitectura rurală.

S-au utilizat de la Cabinetul de Istoria Arhitecturii Romîneşti al Institutului de Arhitectură « Ion Mincu », cîteva relevee executate de studenţi după anul 1945.

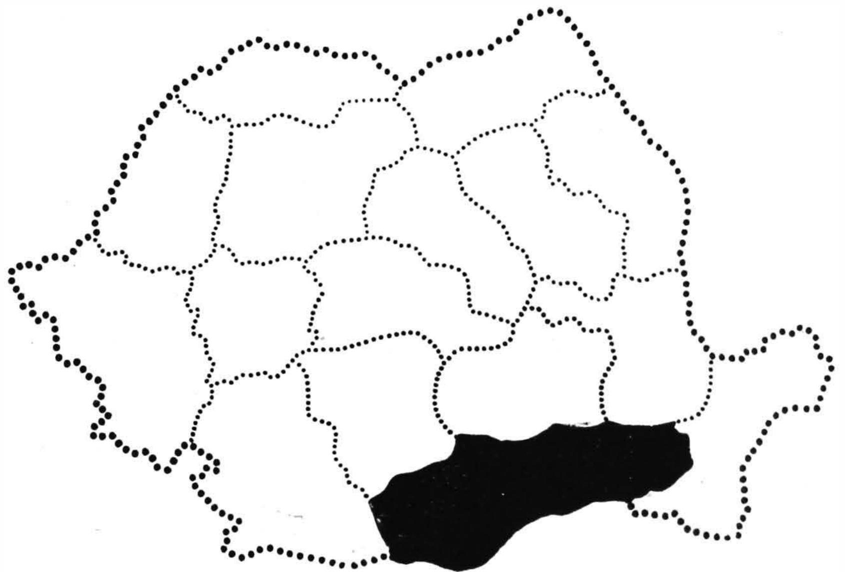
Cu toate că regiunea Bucureşti este foarte frecventată — ceea ce ar presupune o cunoaştere satisfăcătoare a ei — totuşi, se pare că este foarte puţin apreciată şi înfăţişată în scrierile literare, folcloristice, etnografice şi în reprezentările plastice.

Urmărită mai atent, regiunea Bucureşti prezintă valori artistice demne de luat în considerare. Mulţi cunosc castelul şi lacul Mogoşoaia, dar puţini s-au abătut în sat să descopere minunatele ornamente în tencuiala caselor vechi. Cu toţii cunoaştem Snagovul, dar foarte puţini au urmărit cu atenţie ciudatele şi frumoasele traforuri de la casele din sat.

Considerăm că volumul de faţă va trezi interesul pentru regiunea Bucureşti.

CONSIDERAȚII GENERALE

CONSIDERAȚII GENERALE

Regiunea București cuprinde o fișie din țară, întinsă de-a lungul Dunării, între Olt și Ialomița. În partea de nord, o linie convențională neregulată, ce trece cam la jumătatea distanței dintre poalele munților și Dunăre, o desparte de regiunile Pitești, Ploiești și Galați.

Cîmpia cuprinsă de regiunea București este formată din depozite maritime sau lacustre la bază (argilă și nisipuri) și din aluviuni fluviale, peste care se așterne un strat de loess de grosimi diferite. Altitudinea descrește din partea de nord-vest, de la 120—130 m, coborînd la sud și est pînă la 40 m, pe terasele cele mai joase ale Dunării. Sub ultimele terase se întinde lunca Dunării (între 30—15 m altitudine), brăzdată de brațele și privalurile fluviului și presărată de bălți.

Acest șes dunărean sau «Cîmpia Romînă», cum îl numesc geografii, este tăiat de văile pîraielor și rîurilor din regiune. Începînd de la vest, Oltul își strecoară un braț — Siul, — un firișor de apă ce merge paralel cu el de la Drăgănești pînă în apropiere de Turnu Măgurele, unde se întîlnește din nou cu Oltul. Puțin mai spre răsărit, un pîrău — Călmățuiul, — împreunat cu Urluiul, alimentează balta Suhaia. Mai departe, rîurile Vedea și Teleormanul alimentează o serie de bălți înșirate în lunca Dunării, între Zimnicea și Giurgiu: Calota, Fațana, Plămănaru, Toana lui Tasun, Mahăru. Rîul cel mai important al regiunii este Argeșul, care o străbate de la nord-vest la sud-est, primind ca afluenți pe dreapta Neajlovul cu pîraiele de șes Dîmbovnicul și Glavaciocul cu Călniștea, iar pe stînga Sabarul cu Ciorogîrla și Dîmbovița cu Colentina. Ultimul pîrău spre răsărit, pîrău de stepă, cu izvoarele în regiune, este Mostiștea. Propriu-zis Mostiștea nu este altceva decît un șir de lacuri și mlaștini, ca o salbă, legate între ele cu un firișor de apă, care se întrerupe vara în multe locuri și se termină în marile lacuri de lîngă Dunăre, Spanțovul și Boianul. Rîul de la nordul regiunii este Ialomița, cu direcția vest-est, care străbate Bărăganul, unde-și

micşorează debitul prin pierderile de pe traseu cauzate de evaporare, lipsa de precipitaţii şi afluenţi, infiltraţii, utilizarea apelor la irigaţii etc.

În afară de lacurile amintite, în regiune se găsesc numeroase bălţi de-a lungul pîraielor (rezultate din meandrele acestora, din care cauză se numesc şi «belciuge»), ca şi lacuri de sine stătătoare, cum este Greaca (92 km²), Călăraşi (80 km²), Vlădeni etc. La nord se găsesc lacurile Tîncăbeşti, Snagov şi Căldăruşani, care formează o unitate hidrologică aparte. De la Călăraşi la gura Ialomiţei, Dunărea închide, prin braţul Borcea, o mare suprafaţă de teren plină de bălţi, mlaştini, privaluri, supusă inundaţiilor, avînd bogate culturi, fîneţe şi păşuni.

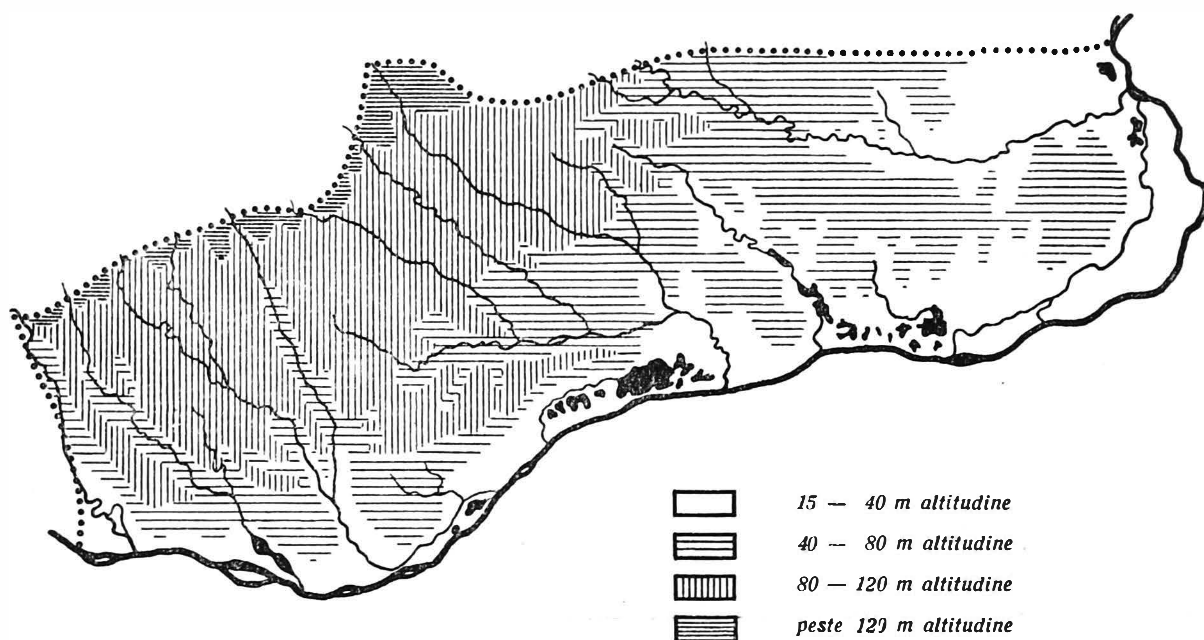

Fig. 1. Harta regiunii Bucureşti, cu relieful

O climă aspră stăpîneşte regiunea. Iernile sînt geroase şi lungi (temperatura medie −2...−4 °C), cu vînturi puternice şi reci (crivăţul). Verile prezintă arşiţi mari şi sînt secetoase (temperatura medie +22...+23 °C). Primăvară aproape nu există; se trece brusc de la iarnă la vară, în cîteva zile. În schimb, toamna se prelungeşte din septembrie pînă la mijlocul lui decembrie. Precipitaţiile sînt reduse: 400—500 mm în Bărăgan şi centrul regiunii, 500—600 mm spre apus.

În vechime, pînă prin veacul trecut, păduri imense de stejar acopereau regiunea, de la Olt pînă la Mostiştea: renumitul codru al Vlăsiei în centru şi Deliormanul la apus. Azi, din faima codrilor de atunci, au rămas cîteva pîlcuri de păduri risipite peste tot, din care o parte şi împrejurul oraşului Bucureşti.

SATELE

Aşezările omeneşti s-au statornicit, în general, pe lîngă ape, pe văile rîurilor, pe marginea lacurilor, mai rar pe cîmpuri: oamenii căutau apa şi se fereau de vînturi. De aceea ele sînt înşirate, una după alta, pe firul apelor şi de-a lungul drumurilor din văi.

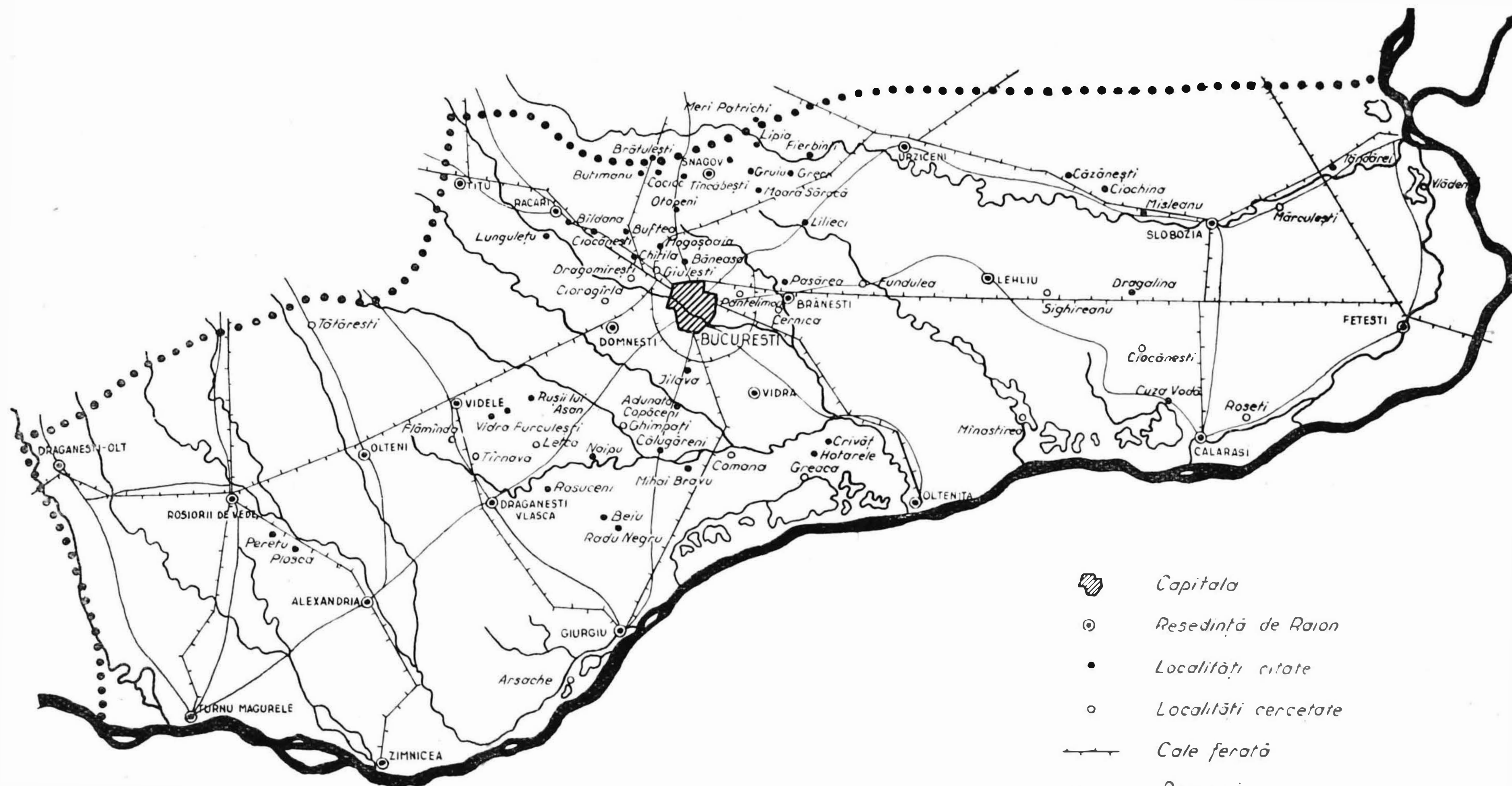

Fig. 2. Harta regiunii București, cu rîurile, drumurile și localitățile cercetate în lucrare

În regiune se întîlnesc trei tipuri de sate:

— Sate cu gospodăriile înşirate în linie de-a lungul unui drum ce merge pe vale sau pe cîmpie.

— Sate cu gospodăriile adunate, cu străzi (uliţe) neregulate, deci cu tarlale şi curţi neregulate. Este caracteristica aşezărilor vechi de peste 100 de ani, înainte de împroprietăririle din 1851 şi 1864.

— Sate cu gospodăriile adunate, aşezate pe străzi (uliţe) regulate, drepte, intersectate de obicei în unghi drept. Este caracteristica satelor noi, aşezate după un plan dinainte conceput. În aceste sate, gospodăriile sînt de asemenea regulate, de formă dreptunghiulară.

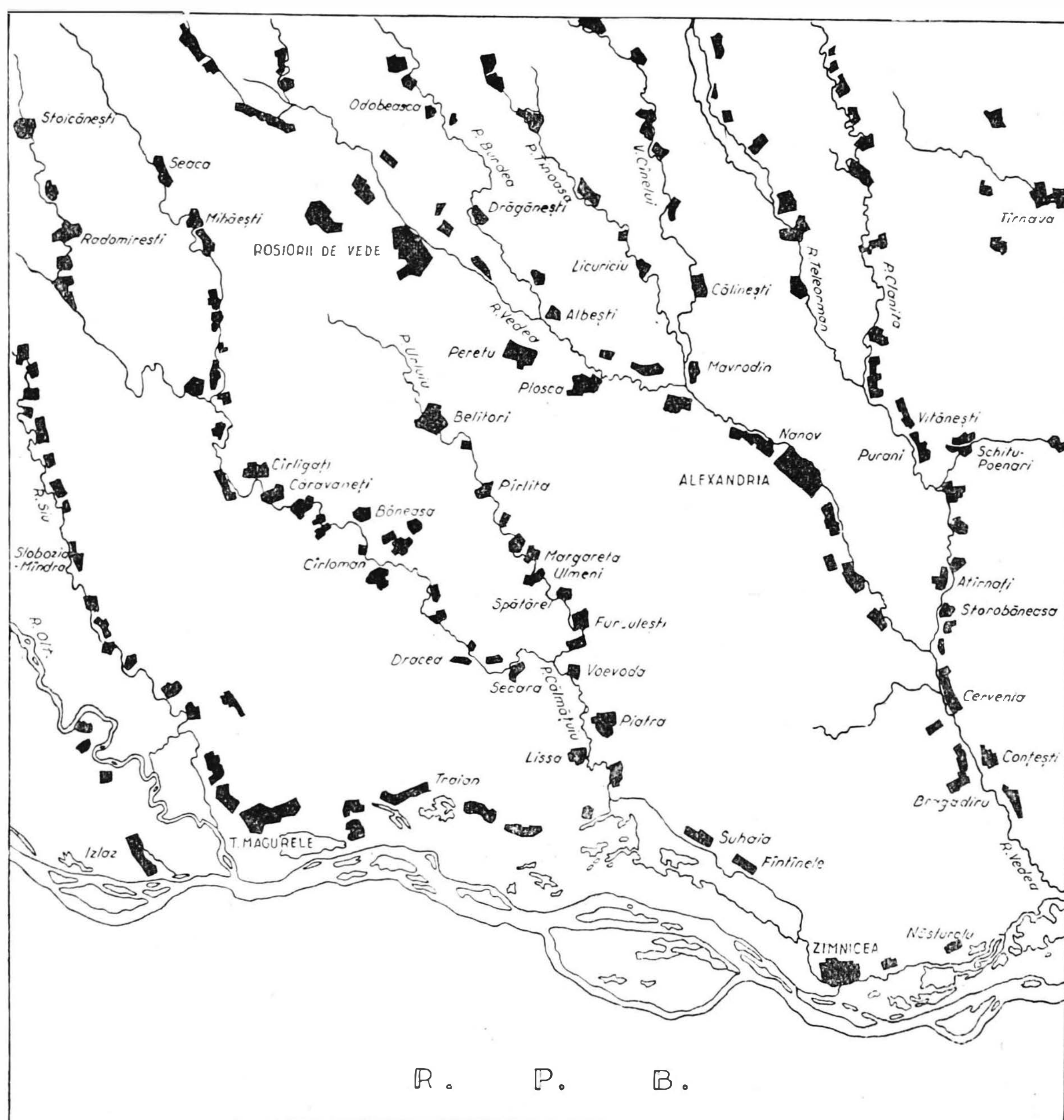

Fig. 3. Sate situate pe văile apelor şi locurile unde cîmpia nu are aşezări

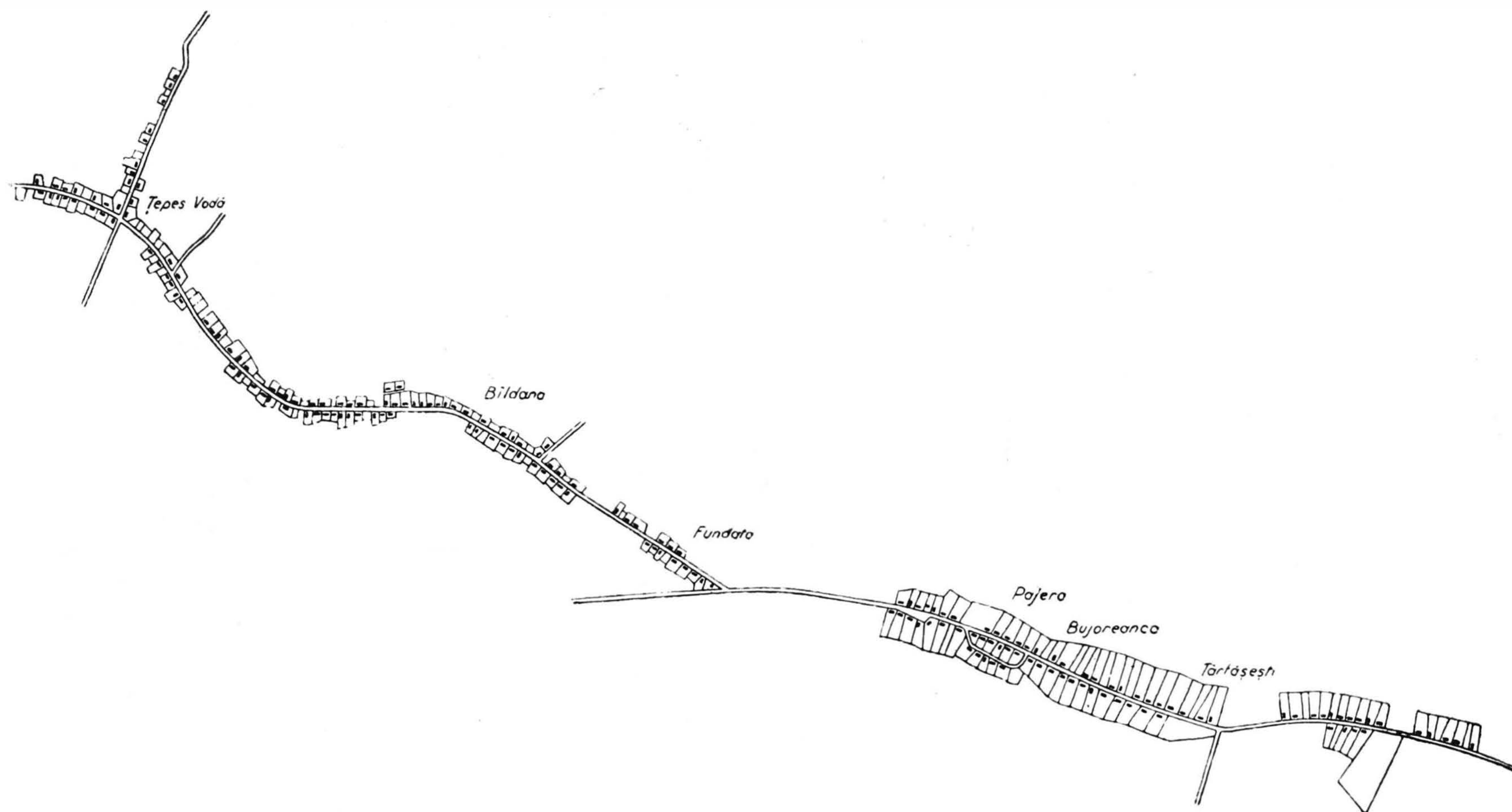

Fig. 4. Sate liniare cu gospodării înşirate de-a lungul drumurilor: Ţepeş Vodă, Bîldana, Fundata, Pajera, Bujoreanca, Tărtăşeşti

Fig. 5. Planul satului Drăgănești-Vlașca; sat adunat, cu structura ulițelor neregulată

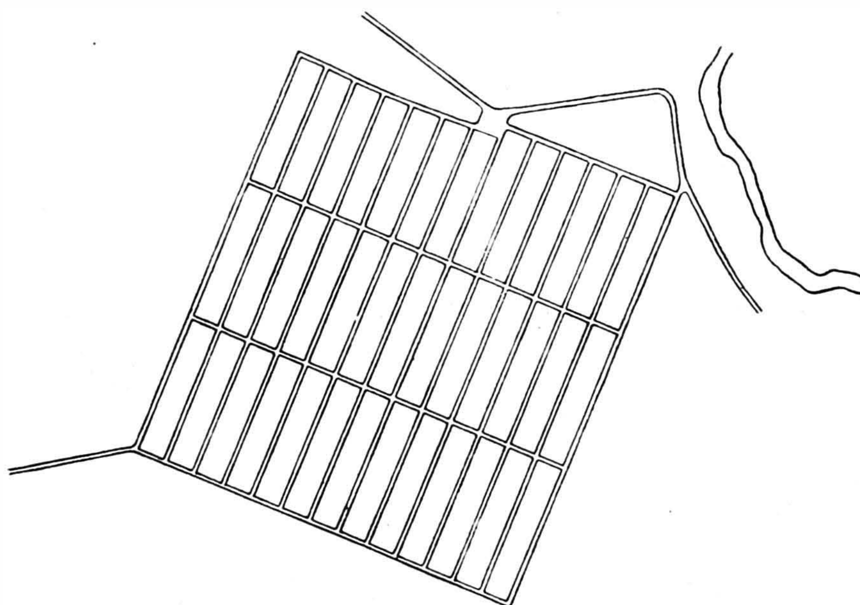

Fig. 6. Planul satului Vlad Țepeș, cu ulițe regulate

Inițial, la înjghebarea lor, gospodăriile din satele regiunii au fost mari, avînd între 3 000 și 5 000 m². Moștenirile au adus împărțirea suprafeței în lung, pentru a avea ieșire la uliță, ajungîndu-se astfel la 15—20 m lățime la stradă și 70—80 m adîncime.

În toată regiunea se întîlnește cam aceeași dispoziție a construcțiilor în gospodărie: casa de locuit, așezată cu latura îngustă la stradă și retrasă cu 4—10 m. În fund, pe aceeași linie cu locuința, acareturile: un grajd avînd alături șopronul și deasupra magazia și pătulul cu cerdac în față. Se adaugă un coteț de păsări, o cocină de porci și mai întotdeauna o bucătărie de vară în fața casei. Bucătăria de vară pornește de la un cuptor de pîine și o vatră, libere, sau adăpostite sub un șopron improvizat. Cu timpul acest adăpost se închide cu pereți de paiantă, iar de multe ori i se adaugă o cameră pentru «ăi bătrîni».

Foarte rare sînt cazurile cînd casa este așezată cu fața, adică cu prispa din lungul ei, spre stradă, iar acareturile sînt perpendiculare pe linia străzii, în fața casei, sau în fund.

Peste tot se întîlnește în fața casei, spre stradă, o grădiniță de flori. Florile sînt foarte apreciate, fiind cultivate și în ghivece așezate pe balustrada prispelor, pe policioare fixate la stîlpii prispelor, ca și pe pervazurile ferestrelor, în interior.

În fundul curții cu acareturi este grădina cu zarzavaturi și pomi.

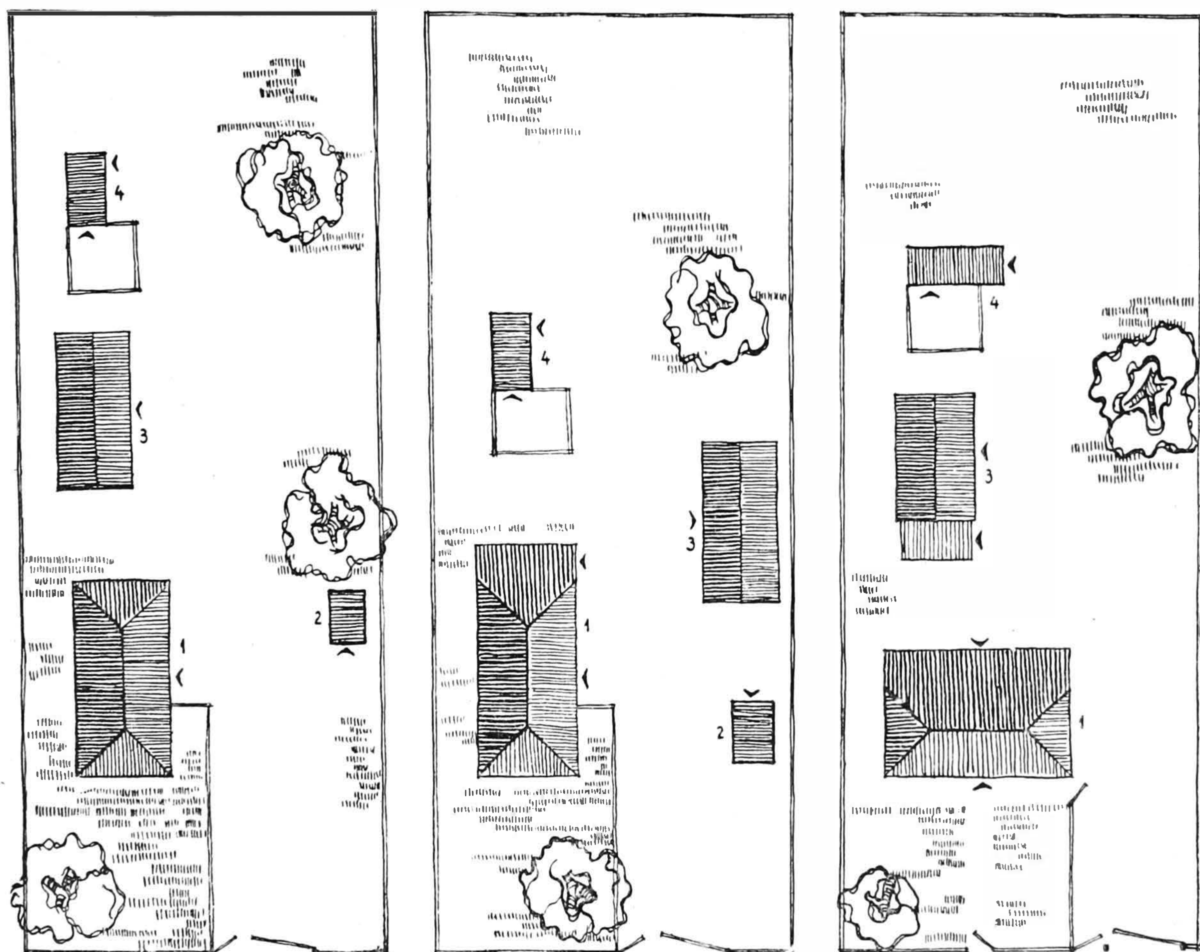

Fig. 7. Planuri tipice de gospodării, cu așezarea construcțiilor pe lot:
1 — casă de locuit; *2* — bucătărie de vară; *3* — grajd, șură și magazie; *4* — coteț de păsări și porci

Se vor descrie sistemele de construcţie vechi, care folosesc materiale locale şi se execută cu meşteri din localitate sau împrejurimi. În regimul de democraţie populară, după ultimul război mondial, vechile sisteme de construcţie sînt părăsite din ce în ce mai mult, fiind înlocuite cu sistemele de construcţie obişnuite la oraşe, care folosesc materiale durabile: beton, cărămidă şi ţiglă.

Materialul care se găseşte peste tot în regiune este lutul, pămîntul argilo-nisipos, care poate fi prelucrat pentru construcţii în diferite feluri.

În regiunea Bucureşti, lutul se foloseşte sub următoarele forme:

Pămînt bătut. După ce se înlătură de pe teren pămîntul vegetal, se sapă şi se scoate din adîncime pămînt, care bătut în cofraje, fără alt amestec şi cu umiditatea lui naturală formează pereţii construcţiilor.

Fundaţiile pereţilor de pămînt bătut se execută din beton, zidărie de piatră, cărămidă arsă, sau tot din pămînt bătut. Adîncimea fundaţiilor este de circa 80—100 cm, adică cu puţin sub adîncimea la care îngheaţă pămîntul.

Grosimea zidurilor este de 50—80 cm, iar aceea a fundaţiilor ceva mai mare (70—100 cm).

Cofrajele se obţin prin împlîntarea în pămînt, pe marginea zidurilor, a unor stîlpi (bile), cam la 1,50 m distanţă între ei, care sprijină scîndurile cofrajelor, late de 20—25 cm şi groase de 3—4 cm. Pămîntul scos din săpătură se aduce cu «postavile» (albii) sau cu tărgi şi se aşterne în cofraje în straturi de circa 20 cm, apoi se bate cu maiuri de lemn pînă la refuz (grosimea stratului scade la circa 10—12 cm).

După ce s-a terminat de jur împrejur baterea unui strat de pămînt, scîndurile cofrajului se scot şi se mută mai sus, continuîndu-se baterea pînă la înălţimea cerută a zidului.

Sistemul acesta este tradiţional. Pentru a se elimina stîlpii şi cofrajele pe toată lungimea zidurilor, se întrebuinţează astăzi tipare formate din două panouri de scînduri de 2,50—3 m lungime şi 40—50 cm lăţime, aşezate pe marginile zidului şi menţinute la distanţa respectivă prin pene de lemn sau de fier. Aceste tipare se mută în lungul zidului, bătîndu-se pămîntul în straturi orizontale şi obţinîndu-se astfel blocuri de pămînt bătut.

Golurile pentru uşi şi ferestre nu se lasă cînd se bat zidurile, ci se taie în pămînt după terminarea pereţilor.

Pentru a se lega mai bine zidurile şi a se preveni crăparea lor, în timpul baterii pămîntului, la 3—4 rînduri verticale şi mai ales la colţuri, se aşază între straturi nuiele de-a lungul zidurilor. La terminarea zidurilor, se aşază deasupra lor fie scîndurile cofrajelor, fie alte scînduri de aceeaşi grosime, care să repartizeze greutatea grinzilor tavanului şi a acoperişului în mod uniform pe suprafaţa zidului.

Construcţiile de pămînt bătut sînt suficient de solide, durează 100—200 ani dacă sînt bine întreţinute în timp şi oferă condiţii de izolare termică foarte bune.

Ciamur bătut în tipare. Ciamurul este un amestec de pămînt argilo-nisipos cu apă şi paie tocate sau folosite cum ies de la treieratul cu cai sau maşina de treier. (A se vedea «Arhitectura populară romînească, Dobrogea», pag 19—20.)

Ciamurul bătut în tipare, ca şi pămîntul bătut, formează ziduri de 40 cm grosime, cu aceleaşi calităţi ca zidurile de pămînt bătut. Spre deosebire de

primul sistem, la care baterea trebuie făcută continuu şi cît mai repede pentru a se obţine un zid omogen, la zidurile de ciamur bătut trebuie lăsate 2—3 zile după baterea fiecărui strat.

Zidărie de chirpici. Chirpicii se obţin din ciamur pus în tipare de 20×20×40 cm, apoi uscaţi la soare ca şi cărămida, după care se zidesc tot cu ciamur.

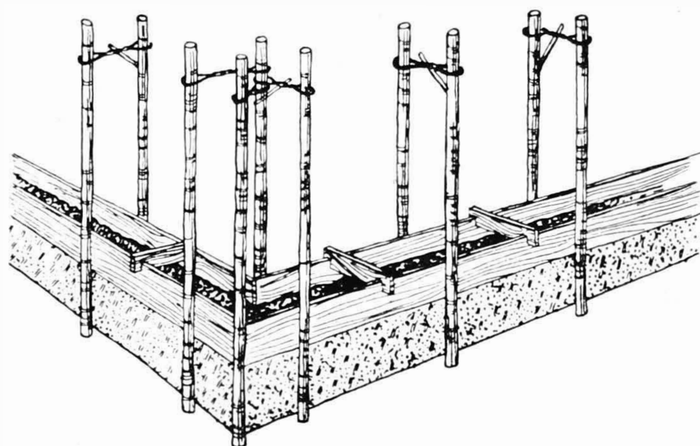

Fig. 8. Sistemul de construcţie a pereţilor de pămînt bătut

Pereţii de paiantă. Se execută din stîlpi verticali de 15—20 cm grosime, avînd 1,20—1,50 m distanţă între ei, care se înfig în pămînt sau se îmbină în tălpi groase de lemn (temelia casei). Temelia casei se aşază pe o fundaţie de beton, cărămidă arsă, piatră, sau pe butuci de lemn îngropaţi în pămînt. Deasupra, la înălţimea peretelui, stîlpii se leagă orizontal cu o grindă, peste care se aşază grinzile tavanului şi se ridică acoperişul. Peste stîlpi, de o parte şi alta, se bat orizontal laţi, despicături de lemn sau «nuieloaie» (nuiele mai groase, crengi de copac), la o distanţă de 10—15 cm între ele. În spaţiul format între cele două rînduri de grătare se introduce ciamur, îndesîndu-se bine cu mîna sau cu o bucată de lemn. Pereţii se lasă să se usuce 2—3 săptămîni. După aceea, se aruncă

Fig. 9. Vărăşti. Războiul de sub streaşina casei. Se vede peretele de paiantă tencuit, cu crăpături. Gard simplu

bulgări de ciamur pe ambele fețe, întinzîndu-se cu mîna sau cu o drișcă. Se face astfel tencuiala pereților. (La sate se zice că «se bulgărește».) Peste tencuială se întinde cu mîna un strat subțire de lipitură de pămînt («se lipește») și se văruiește.

Pereți de gard. Același sistem de stîlpi ca mai înainte, însă mai deși, sau completați între ei cu stîlpi verticali mai subțiri, formează un cadru care se împletește cu nuiele puțin mai groase ca la coșuri și împletite ceva mai rar. Pereții de gard astfel executați se bulgăresc cu ciamur.

Ultimele două sisteme sînt cele mai frecvente în regiune. Alte sisteme de construcție a pereților în regiunea București sînt rare, în afară de zidăria de cărămidă arsă care se folosește din ce în ce mai mult în ultimul timp.

Planșeele peste încăperi se execută din grinzi de lemn cioplite, în general destul de subțiri, așezate la distanța de 60—80 cm între ele. Peste grinzi se așază scînduri și deasupra un strat de ciamur. Tavanul se lasă cu grinzile și scîndurile aparente și se spoiește cu lut, rămînînd de culoarea naturală a lutului, sau se văruiește. Este un sistem specific regiunii București. Alteori, între grinzi se așază despicături de lemn, lăturoaie de scînduri sau grătare de nuiele, peste care se îndeasă ciamur, iar pe dedesubt tavanul se lipește tot cu ciamur și se netezește cu lut amestecat cu var.

Pardoseala încăperilor, a prispei și a tindei se execută cu lipitură de lut, netezit cu mîna.

Acoperișul se execută din lemn rotund de proveniență locală, cioplit sau necioplit, mai rar din lemn de brad ecarisat, luat de la depozite.

Fig. 10. Fierbinți. Casă de chirpici

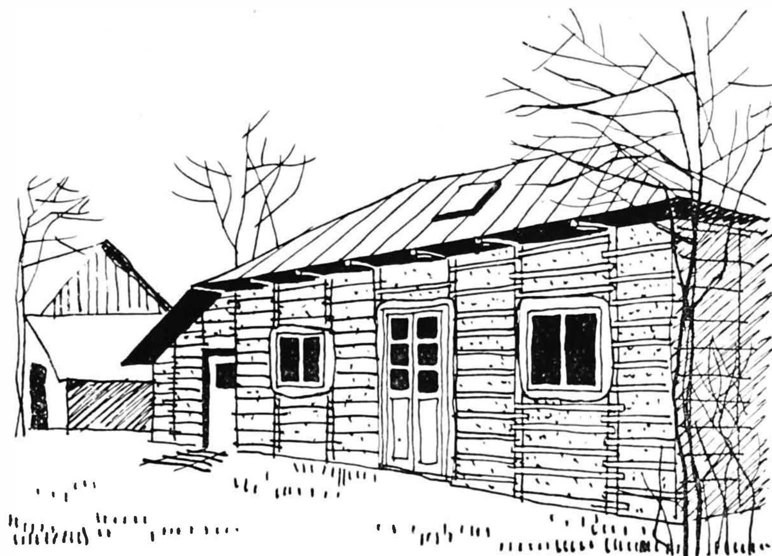

Fig. 11. Casă cu pereţi de paiantă

Învelitoarea era în vechime din şiţă, trestie, paie, coceni, olane; ceva mai tîrziu, acum 40—50 de ani, s-a introdus tabla galvanizată sau tabla neagră vopsită. Azi mai peste tot se foloseşte ţigla, iar împrejurul lacurilor, trestia.

CASA DE LOCUIT

Condiţiile climatice au determinat, în regiunea Bucureşti, construirea de case joase, numai cu parter. Condiţiile economice au determinat dezvoltarea casei în etape.

Bordeie nu se mai găsesc în regiunea Bucureşti, cu toate că acum 100 de ani acestea formau majoritatea covîrşitoare a locuinţelor ţărăneşti. Aşa afirmă relatările bătrînilor şi monografiile satelor.

Fig. 12. Cele mai frecvente sisteme de distribuţie a încăperilor dintr-o casă în regiunea Bucureşti

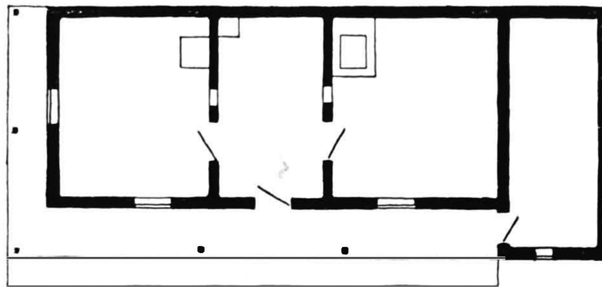

Fig. 13. Ciocăneşti. Planul unei case

Toate casele din satele regiunii au prispă, chiar şi cele mai sărăcăcioase. Case cu o singură încăpere nu se întîlnesc decît accidental. După distribuţia interioară a încăperilor, casele din regiune se pot clasifica astfel:

— casa cu prispă, tindă şi o cameră de locuit;

— casa cu prispă, tindă şi două camere (casa matcă).

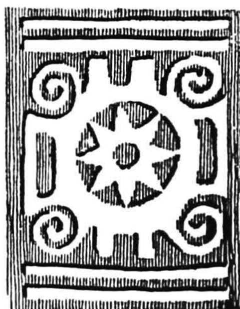
La aceste tipuri se adaugă în mod curent o polată (se mai numeşte « aplecătoare » şi « magazie »), care se adaugă de la început sau ulterior, aşezîndu-se fie lateral sau la spatele casei, fie şi lateral şi la spate.

De obicei dezvoltarea caselor s-a făcut liniar, prin adăugarea unei încăperi de-a lungul prispei. Numai chiaburii şi boierii aveau casa dezvoltată şi în adîncime, adică de o parte şi alta a tindei, care se prelungeşte în fund, unde se găsesc alte două camere.

Prispa ocupă în mod obişnuit faţa lungă a casei şi nu rare ori se întoarce de asemenea pe partea îngustă dinspre stradă.

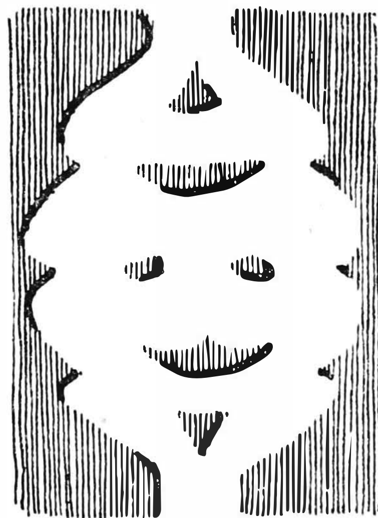
După ultimul război mondial s-a introdus un nou sistem de distribuţie: casa cu încăperile în unghi.

Aceste tipuri se vor analiza mai pe larg în cadrul subunităţilor regiunii.

ÎMPREJURIMILE CAPITALEI

ÎMPREJURIMILE CAPITALEI

De jur împrejurul Capitalei se înşiruie, ca o salbă, un număr de sate, ale căror locuitori au o strînsă legătură cu viaţa oraşului. Dincolo de linia ferată de centură şi în imediata ei apropiere, în semicercul de nord, se înlănţuie satele: Dragomireşti-Deal şi Dragomireşti-Vale, Chitila, Mogoşoaia, Otopeni, Tunari, Ştefăneşti, Afumaţi, Moara Domnească, Pasărea şi altele mai mici; în semicercul de sud, pe Ciorogîrla şi Sabar, satele: Ciorogîrla, Domneşti, Slobozia, Bragadiru, Vîrteju, Măgurele, Jilava, Sinteşti, iar mai spre răsărit: Berceni, Bobeşti, Bălăceanca. La 2—3 km de Sabar curge Argeşul, de-a lungul căruia se înşiruie satele: Cornetu, Buda, Mihăileşti, Popeşti, Novaci, Dărăşti, 30 Decembrie, Adunaţii-Copăceni şi altele mai mici, dublînd spre sud-vest semicercul sudic.

Toate satele enumerate sînt aşezate lîngă ape, lacuri sau rîuri, cu lunci prielnice pentru cultura zarzavaturilor, ceea ce contribuie mult la aprovizionarea pieţelor Capitalei. În unele sate locuiesc muncitori şi salariaţi ai întreprinderilor şi instituţiilor din Bucureşti, care au la dispoziţie mijloace lesnicioase de transport în comun.

Analizînd arhitectura din aceste sate în comparaţie cu aceea din părţile mărginaşe ale Bucureştilor, se vor putea constata influenţele lor reciproce.

Relieful terenului îşi menţine aspectul, ca peste tot în regiune. Astfel, cîmpia de mică altitudine, în care apele şi-au croit albiile lor: Colentina cu lacurile de la nord, Dîmboviţa străbătînd oraşul, Sabarul şi Argeşul la sud, formează o singură luncă, de la satul 30 Decembrie pînă la Adunaţii-Copăceni, de la Bragadiru pînă la Mihăileşti.

Din vechiul codru al Vlăsiei au mai rămas pădurile Băneasa, Mogoşoaia, Andronache, Pasărea, Cernica.

Satele sînt de formaţie adunată, cu uliţe mai mult rectangulare, în afară de satele aşezate de-a lungul Sabarului, care sînt înşirate: Domneşti, Măgurele, Sineşti şi Mihăileşti pe Argeş.

Gospodăriile sînt în general regulate, dreptunghiulare, cu faţada la stradă variind între 12—20 m, iar adîncimea între 50—70 m. Casele sînt mai peste tot retrase de la stradă cu 3—6 m şi aşezate de obicei cu latura îngustă la stradă şi faţada lungă spre curte. De cele mai multe ori prispa se întoarce şi pe latura îngustă dinspre stradă. Acareturile se înşiruie pe aceeaşi linie cu casa, foarte rar perpendicular pe aceasta, de cele mai multe ori legate de casă, sub acelaşi acoperiş. La gospodăriile agricultorilor se menţin, ca peste tot în regiune, acareturile comasate: grajdul, şopronul, adesea şi bucătăria de vară, iar deasupra pătulul de porumb şi magazia avînd în faţă un balcon pe toată lungimea. Această situaţie se întîlneşte pînă în marginea Bucureştilor.

Învelitorile sînt în majoritatea cazurilor din tablă, vopsită sau galvanizată, iar în timpul din urmă, din ţiglă.

În faţa casei, peste bătătură, se plasează cîteodată o mică bucătărie de vară improvizată, uneori zidită şi prevăzută cu o cameră alăturată. Toate gospodăriile au curţile şi grădinile plantate cu pomi, iar lîngă casă, împrejmuită cu un gard scund, o mică grădiniţă cu tufe de liliac şi flori.

Fig. 14. Lacul Pasărea din împrejurimile Capitalei

Sistemele de construcţie obişnuite în această parte a regiunii sînt două. Construcţiile vechi au pereţii de paiantă bulgăriţi şi tencuiţi cu ciamur, aşa cum s-a descris în capitolul precedent. Pentru ca tencuiala să se prindă mai bine se înfig în pămîntul încă moale de pe pereţi cloţuri de cărămidă sau cioburi de oale. Tencuiala se execută şi cu mortar de var. Construcţiile noi sînt din zidărie de cărămidă arsă executată cu mortar de pămînt, iar în ultimul timp cu mortar de var, pe fundaţie de beton; tencuielile sînt de var sau var cu ciment, spoielile de var sau şpriţuieli colorate. Aceleaşi sisteme de construcţie se găsesc şi în cartierele periferice ale oraşului Bucureşti.

Casele ţărăneşti din satele dimprejurul Capitalei au un singur nivel, parterul, puţin ridicat de la faţa pămîntului, cu 1—3 trepte.

Ca număr şi distribuţie a încăperilor în plan orizontal, nu sînt prea multe variante, anume:

CASA CU TINDĂ ŞI O CAMERĂ, CU SAU FĂRĂ POLATĂ

La nici o casă nu lipseşte în faţă prispa lată de 1,00—1,20 m, puţin ridicată de la pămînt, cu stîlpi de lemn, cu sau fără balustradă. Prispa se poate socoti, în utilizare, ca o încăpere.

Tinda este prima încăpere în care se intră de pe prispă, iar din ea se trece în încăperea alăturată. În satele din preajma Bucureştilor, tinda nu are aceeaşi întrebuinţare la toate casele, utilizarea ei diferind după modul cum s-a dezvoltat familia. La început, ea a servit ca vatră, loc unde se pregătea mîncarea şi se lua masa. Vatra era jos, la nivel cu pardoseala, în fund, în colţul dinspre cameră. Cu timpul vatra a dispărut, fiind înlocuită cu o sobă de zid cu plită sau cu o maşină de gătit cumpărată din oraş. În multe case, tinda este astăzi o încăpere locuită în mod efectiv, cu pat, masă, sobă, cu toate că este şi piesă de trecere.

Camera de locuit alăturată tindei are circa 4,00×4,00—4,50 m. Nu are mobilier precis şi neschimbat. Mobila este orăşenească şi aşezarea ei în cameră depinde de gustul locatarului: unul sau două paturi, o masă, scaune, garderob (în loc de dulap), sobă de zid cu plită sau plită de tablă; fereastra cu perdele şi muşcate în ghiveci.

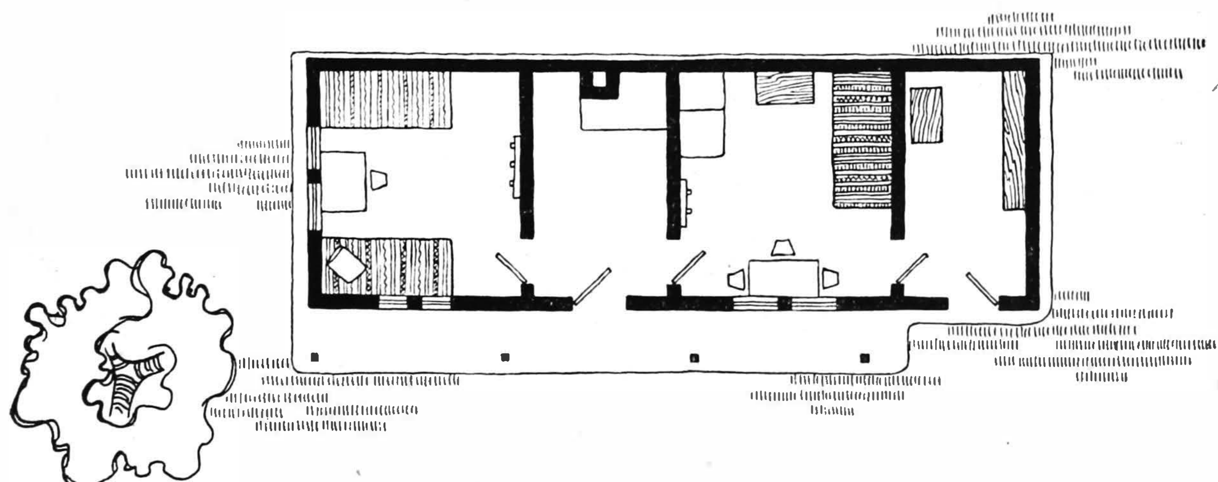

Fig. 15. Chitila. Planul casei lui Stan Ivaşcu

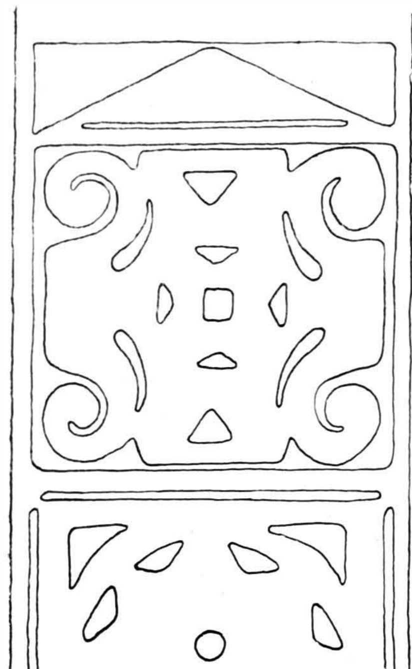

Fig. 16. Ornament în tencuială de la casa lui Stan Ivaşcu

Acest tip de casă se găseşte răspîndit şi la periferia Bucureştilor, către Chitila, Colentina, Pantelimon, Chiajna etc.

Polata, construită o dată cu casa sau ulterior, este utilizată ca depozit de alimente şi unelte; de aceea i se mai zice şi magazie. Uneori se foloseşte şi ca bucătărie de vară. De obicei însă bucătăria de vară este separată, în curte.

CASA CU TINDĂ ŞI DOUĂ CAMERE, CU SAU FĂRĂ POLATĂ

Este cel mai răspîndit tip de casă. Cînd se simte nevoia de mărire, fie că se adaugă la casă o cameră, în continuarea celorlalte, ca la casele din Jilavele, fie că se prevede o polată pe o latură şi în spate, ca la casa lui Gh. Catu din Buftea.

Casele noi urmăresc distribuţia tradiţională, la care se schimbă doar sistemul de construcţie şi se înlocuiesc stîlpii de lemn ai prispei prin stîlpi de zidărie sau de beton, legaţi la partea superioară prin arce.

Alte case au o dezvoltare aparte, cum este casa de la marginea satului 30 Decembrie, care are, în loc de polată, două camere la aceeaşi înălţime cu celelalte.

Se mai întîlneşte sistemul de distribuţie a casei cu încăperile în unghi şi cu prispă parţială.

Din punctul de vedere al distribuţiei încăperilor, se observă o mare asemănare între aceea a caselor din sate şi a unei bune părţi a caselor din Bucureşti. Nu numai casele de la marginea Bucureştilor, care fac legătura între

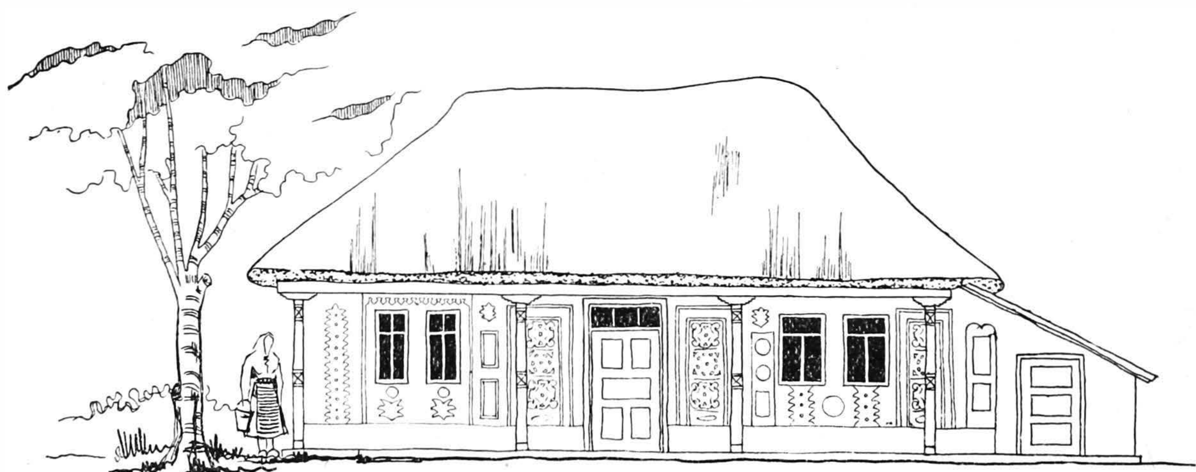
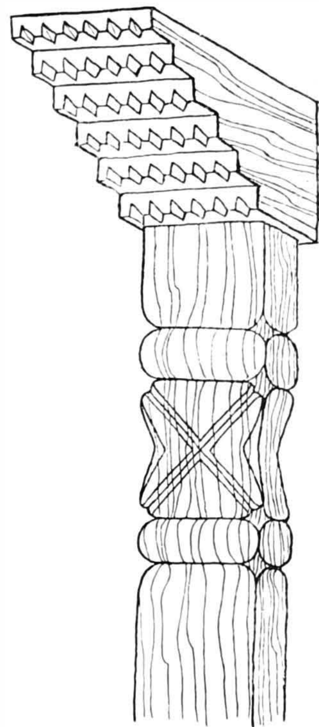

Fig. 17. Chitila. Casa lui Stan Ivaşcu. Faţadă ornamentată.

sat şi oraş şi care, fiind în majoritate locuite de oameni veniţi de la sate, este natural să fie concepute în felul acestora, dar chiar tipul curent al caselor mai vechi (30—50 de ani) din imediata apropiere a centrului oraşului se aseamănă cu cel sătesc. Distribuţia lor interioară este aproape aceeaşi.

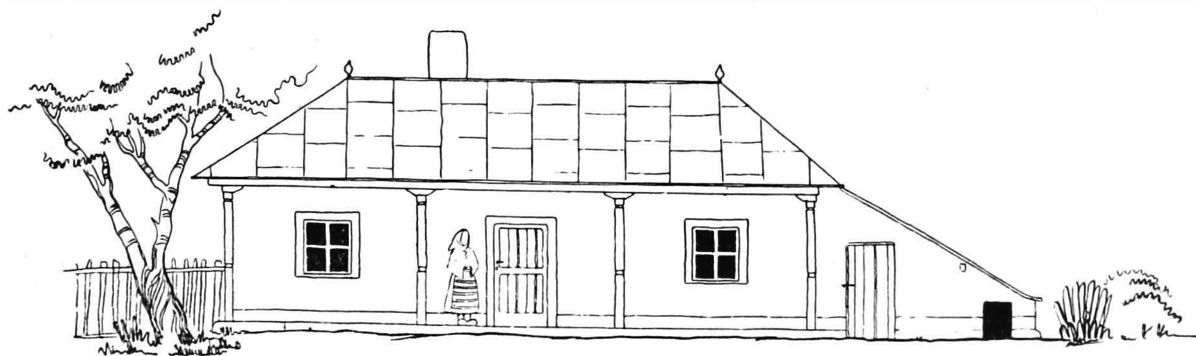

Fig. 18. Stîlp de la casa lui Stan Ivaşcu

La oraş, din vestibul (corespunzător tindei de la sat) se trece într-o cameră situată spre stradă, care odinioară servea de salon (mai tîrziu de dormitor), iar spre curte într-altă cameră de dormit, servind şi de sufragerie, alături fiind bucătăria şi mai în fund closetul. Comparînd acest tip de casă orăşenească, denumită «casă vagon», cu cele din satele regiunii, apare avantajul celor de la sat, care sînt aşezate în spaţiu larg, în verdeaţă şi în plin soare, pe cînd cele de la oraş sînt înghesuite la 3—4 m de calcanul vecinului.

Ca aspect exterior, casa din împrejurimile Capitalei are streaşina joasă, prispa puţin ridicată de la pămînt şi alungită de-a lungul celor trei încăperi, uneori depăşind şi peste polată, acoperişul în general plat, totul accentuînd linia orizontală, linia şesului, linia lacurilor. Este o armonie strînsă între natură şi opera omului.

Proporţiile sînt liniştite, echilibrate, succesiunea de stîlpi sau coloane nu este întreruptă de nici un ieşind în afară, streaşina largă, dreaptă, se apleacă domol într-o parte peste polată. Albul spoielilor de var se detaşează pe fondul verde al vegetaţiei, ca o sclipire de lumină şi veselie.

Bucureştii, cu palatele lui, cu bogăţia arhitecturii lui, a impresionat pe meşterul şi pe locuitorul satului, aţîţîndu-le dorinţa de a-şi înfrumuseţa şi ei locuinţa. Dar gustul lor şi modul cum au înţeles să realizeze frumosul sînt mult diferite de cele ale orăşeanului. Astfel casa lui Dumitru Mitilineu din Mogoşoaia poate permite cercetătorului să desluşească şi să înţeleagă opera meşterului sătesc. Casa despre care este vorba este casa obişnuită a regiunii şi cuprinde prispă, tindă, două camere, polată; acoperişul este de tablă, fost probabil de şiţă. Un soclu alb, redus, avînd înălţimea a două trepte, detaşează casa de pămînt. O balustradă de scînduri cioplite desenează o linie viguroasă care leagă jos, la

Fig. 19. Buftea. Casa lui Gheorghe Catu. Faţadă

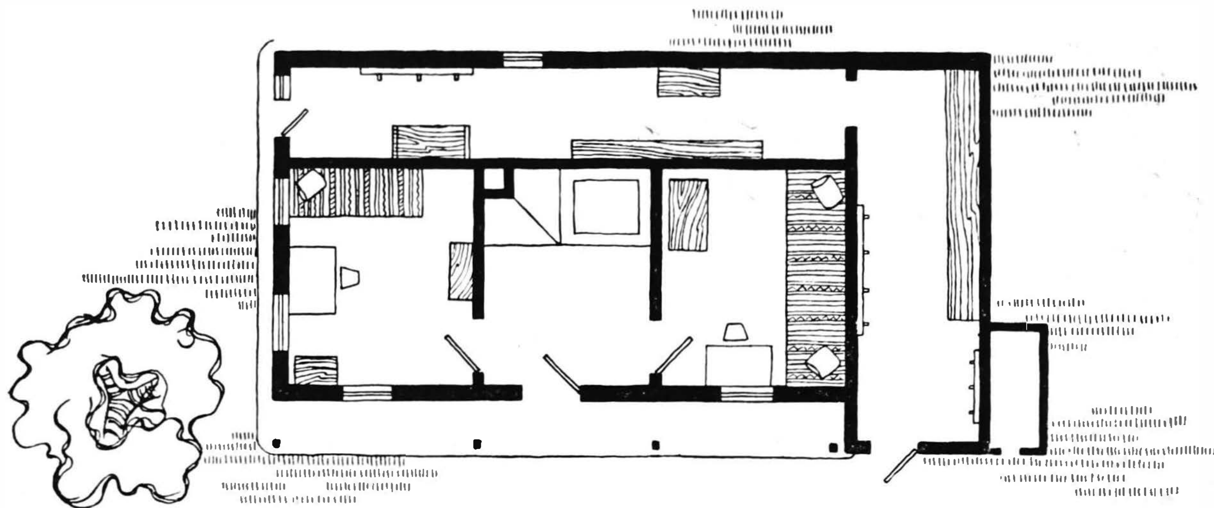

Fig. 20. Planul casei lui Gheorghe Catu

bază, stîlpii de lemn cioplţi; iar sus aceştia susţin streaşina şi acoperişul. Între balustradă şi linia streaşinei, faţa peretelui constituie un fundal alb, pe care se proiectează umbra prispei şi se adîncesc petele negre ale ferestrelor.

Tăietura scîndurilor balustradei este simplă: o linie ondulată lăsînd să se formeze pe linia de alăturare goluri asemănătoare unor bobiţe. Motivele cioplirii stîlpilor sînt cele cunoscute, motive clasice romîneşti, s-ar putea spune: sus, capitelul format din cubul cu muchii tăiate în X şi încadrat de două inele; jos, aceleaşi tăieturi formînd baza, iar între aceste motive galbul stîlpului (mai subţire sus, mai gros jos), cu muchiile teşite.

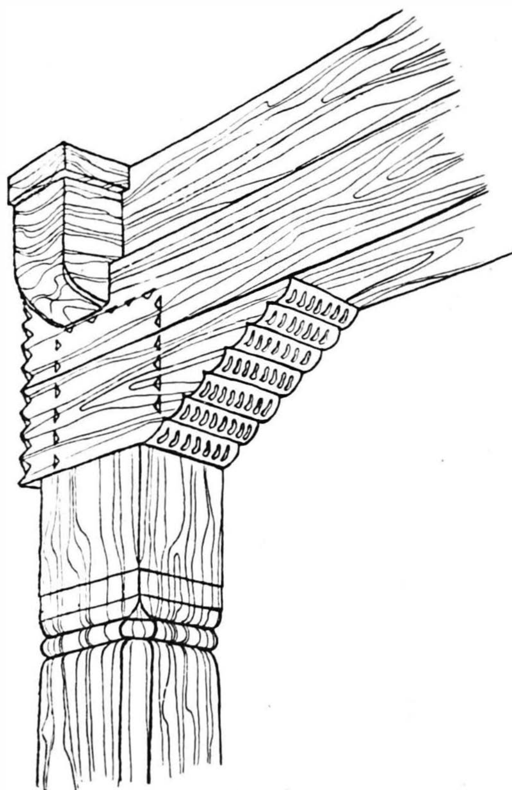

Fig. 21. Detalii de la casa lui Gheorghe Catu

Legătura între stîlp şi grindă, sub streaşină, se face prin intermediul unei console cioplită în trepte. Pentru ca linia streaşinei să nu fie prea rigidă, prea dreaptă, o pazie de scînduri tăiată cu înflorituri de forma unor ciucuri, amintind picăturile de apă, este bătută în capul grinzilor, sub streaşină.

Dar cea mai interesantă şi valoroasă ornamentaţie o formează elementele decorative executate în pămînt pe faţa zidului.

La colţurile casei, ca şi pe faţa zidului, marcînd capătul pereţilor interiori, sînt aplicate, de sub streaşină pînă la pardoseală, benzi de tencuială late de circa 40 cm şi cu un relief de 1—2 cm.

Sistemul corespunde concepţiei meşterilor care construiau în bîrne şi acopereau îmbinările (« cheotorile ») în faţă cu « undrele » (bucăţi de stîlp cioplit), cu care însă elementul în tencuială nu se aseamănă în ce priveşte motivele decorative. Pe de altă parte, ca formă, această bandă corespunde cu pilastrul întîlnit

la construcţiile de la oraş, de care de asemenea se deosebeşte prin motivele de decoraţie.

Ar fi fost natural ca, dată fiind vecinătatea oraşului, unde clădirile aveau pilaştri canelaţi vertical, pilaştrii caselor săteşti să fie executaţi sub această influenţă, mai ales că ar fi fost mult mai uşor de lucrat. Dar « pilaştrii » caselor din Mogoşoaia, ca şi din alte sate, reprezintă motive decorative cu totul originale. Pilastrul este divizat în porţiuni decorate cu motive geometrice sau stilizate, variate la acelaşi pilastru, uneori variate şi de la un pilastru la altul, la aceeaşi casă.

Motivele decorative folosite nu se aseamănă nici cu cele ale cioplitурilor în lemn sau în piatră, nici cu motivele ţesăturilor şi alesăturilor, nici cu cele ale ceramicii, ci sînt motive neîntîlnite în alt domeniu. Văruielile aplicate an de an peste motivele decorative iniţiale, imprimate în tencuială, au modelat asprimea formelor şi le-au dat contururi moi, obţinîndu-se astfel o ornamentaţie de o deosebită expresivitate. Alteori, mai rar însă, ornamentele în tencuială sînt colorate cu diferite vopsele de apă, care urmăresc să facă mai vizibile desenele geometrice ale figurilor. Ornamentaţia în tencuială nu se mărgineşte numai la pilaştri, ci se întîlneşte şi la ferestre şi la uşi, sub formă de muluri rotunde; de asemenea, sub grinzile tavanului prispei se întîlneşte o decoraţie în formă de ciucuri.

Ornamentaţia aceasta bogată şi originală se întîlneşte la casele construite înainte de primul război mondial (perioada 1850—1915). În timpul şi între cele două războaie mondiale (1915—1945) se elimină aproape complet decoraţia în tencuială şi se folosesc profilaturi trase cu şablonul.

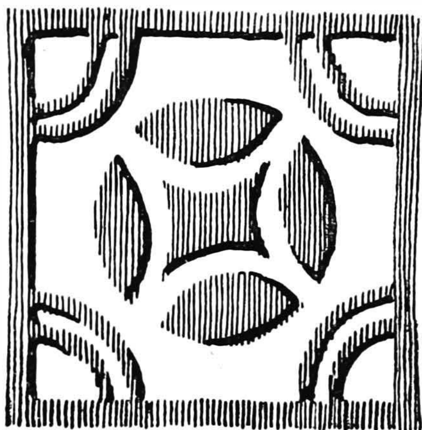

Fig. 22. Mogoşoaia. Casă cu prispă, tindă, două camere şi două polate, avînd deasupra pătul şi magazie cu balcon în faţă, peste prispă

Se observă tendința către utilizarea coloanelor și stîlpilor de zidărie, menținîndu-se distribuția în linie a caselor.

De la 1945 încoace, se trece hotărît la un nou tip de casă. Chiar cînd se menține vechea distribuție, aspectul exterior se schimbă; apar: tencuială șprițuită și colorată, stîlpi de zidărie, arcade, cărămidă aparentă. De asemenea se folosește și o nouă distribuție, cu încăperile în unghi și cu prispă parțială pe stîlpi sau coloane de zidărie.

Viața capătă alt curs, manifestările de artă populară se tehnicizează; pe cînd în oraș motivele decorative și profilurile se simplifică sau sînt eliminate, la sate acestea se complică, meșterii întrecîndu-se în aplicarea profilurilor și a tencuielilor colorate.

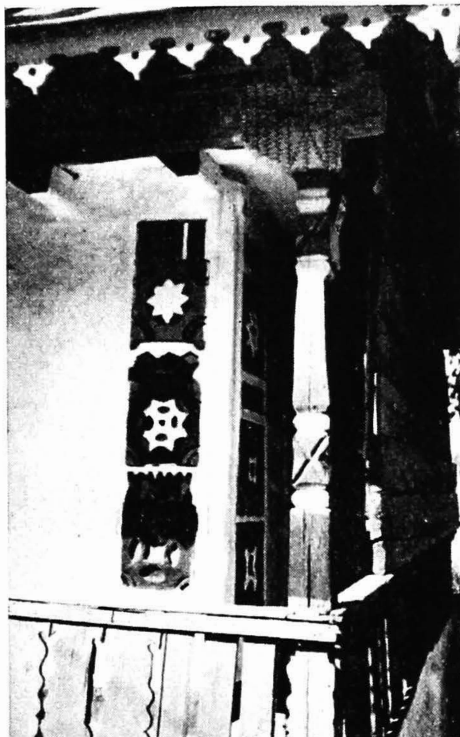

Fig. 23. Colțul dinspre stradă al casei lui Dumitru Mitilineu, cu stîlpul cioplit și decorația în tencuială dispusă ca un pilastru de o parte și de alta a colțului

Fig. 24. Mogoșoaia. Casa lui Dumitru Mitilineu, veche de peste 70 ani. Acoperișul a fost de șiță, peste care s-a așezat în urmă tablă. Casa formează, prin proporția și elementele ei componente, un adevărat muzeu de artă populară: stîlpi cioplîți, pazie traforată, parmaclîc cu scînduri împodobite cu tăieturi, ornamentație în tencuială cu motive variate, zugrăvite în culori vii

Fig. 25. Mogoşoaia. Casa lui Vasile Petru. Casă veche cu tindă, cameră şi polată. Faţada spre stradă este ornamentată cu două benzi de tencuială cu motive variate, colorate

Fig. 26. Detaliu de la casa lui Vasile Petru

Fig. 27. Mogoşoaia. Casa lui Nicolae Petre, cu stîlpi ciopliţi şi ornamentaţie în tencuială, văruită în decursul timpului, astfel că abia i se mai disting formele. Construită în 1908

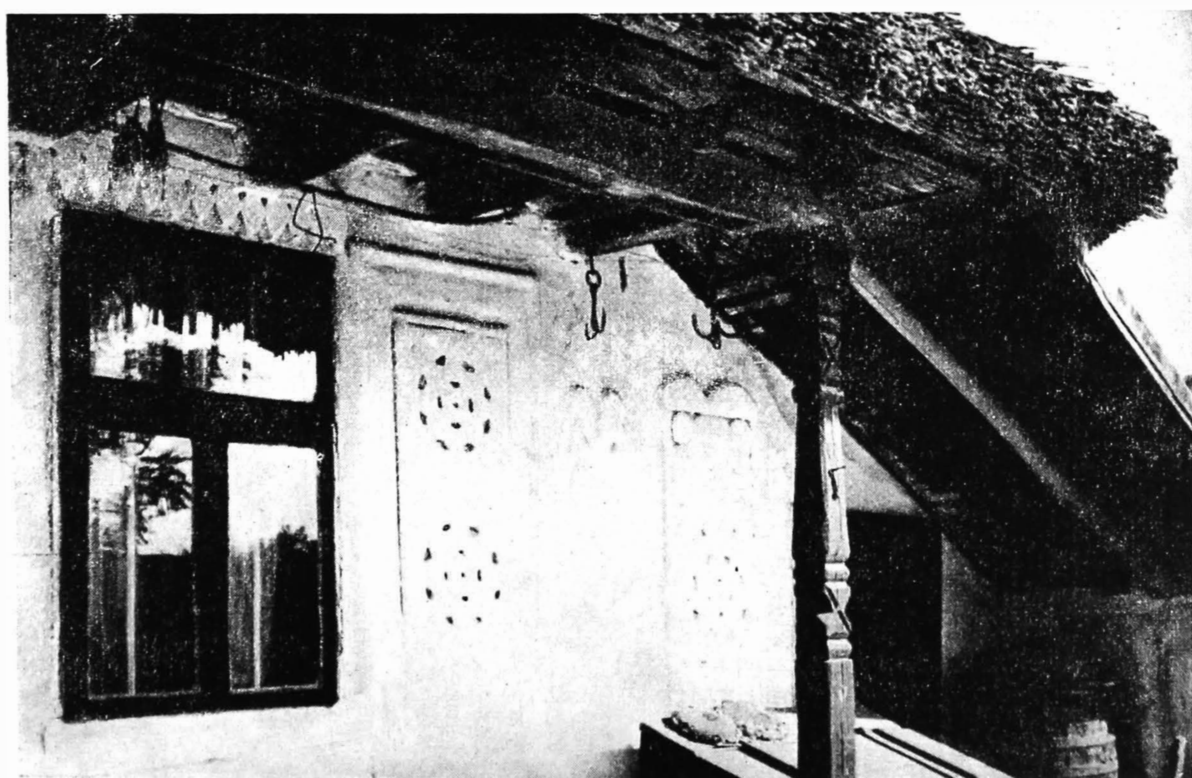

Fig. 28. Detaliu de la polata casei lui Nicolae Petre

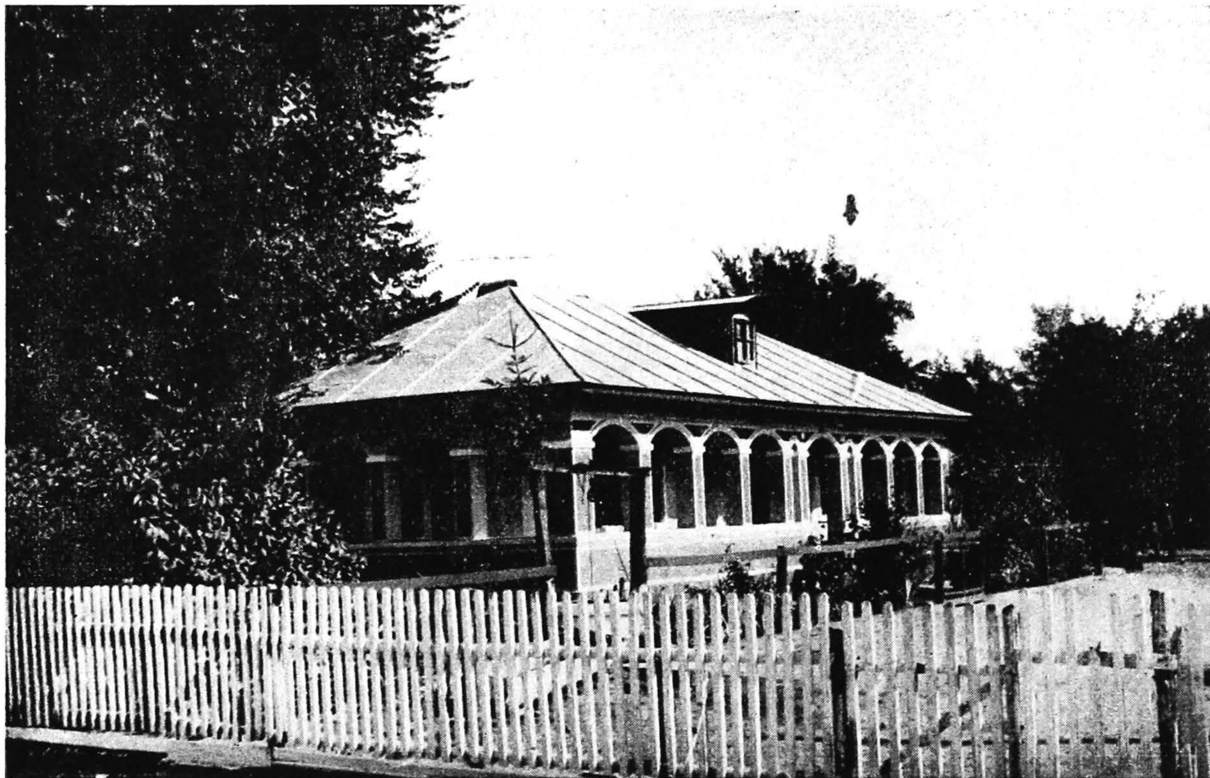

Fig. 29. Mogoşoaia. Casă nouă cu stîlpi de zidărie şi arce. Prin zugrăveala colorată i se accentuează formele

Fig. 30. Crevedia. Casa Elenei Manciu. Detaliu de ornamentaţie în tencuială executat de un meşter din Tărtăşeşti

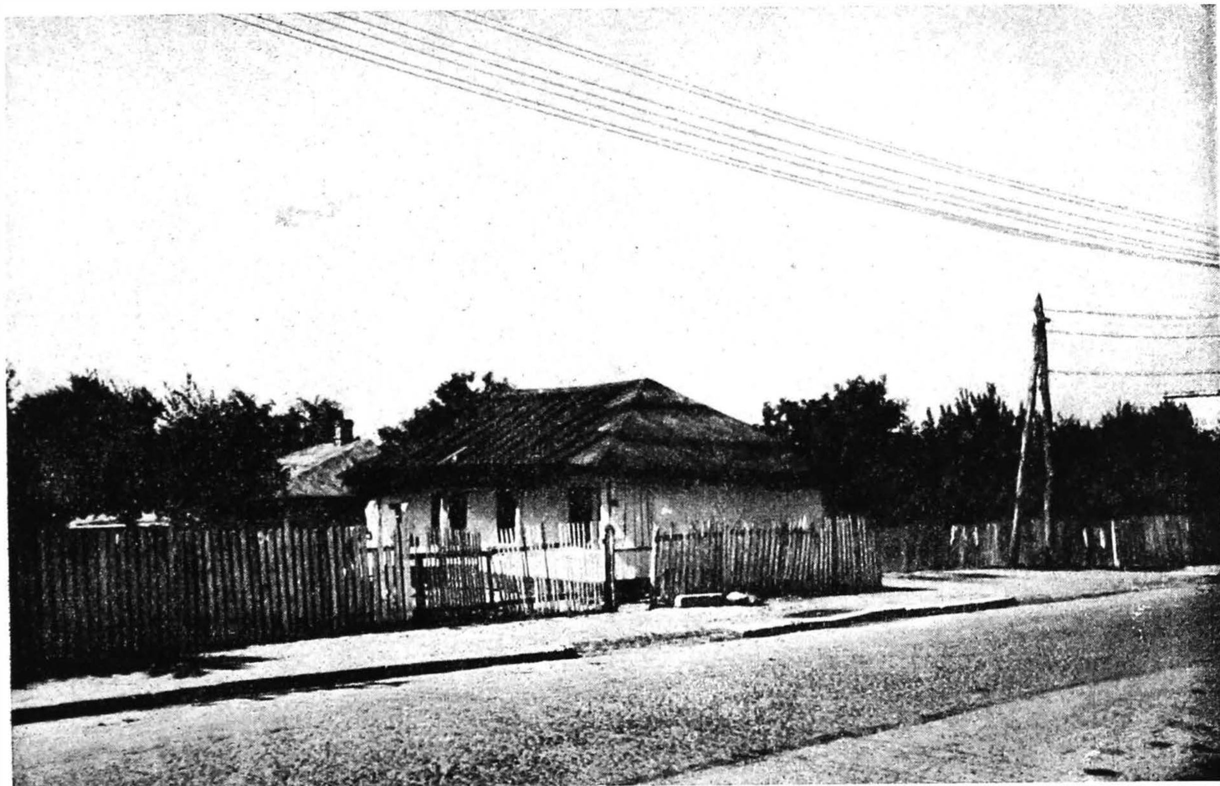

Fig. 31. Băneasa. Casă veche

Fig. 32. Băneasa. Casă veche, joasă, cu învelitoare de trestie

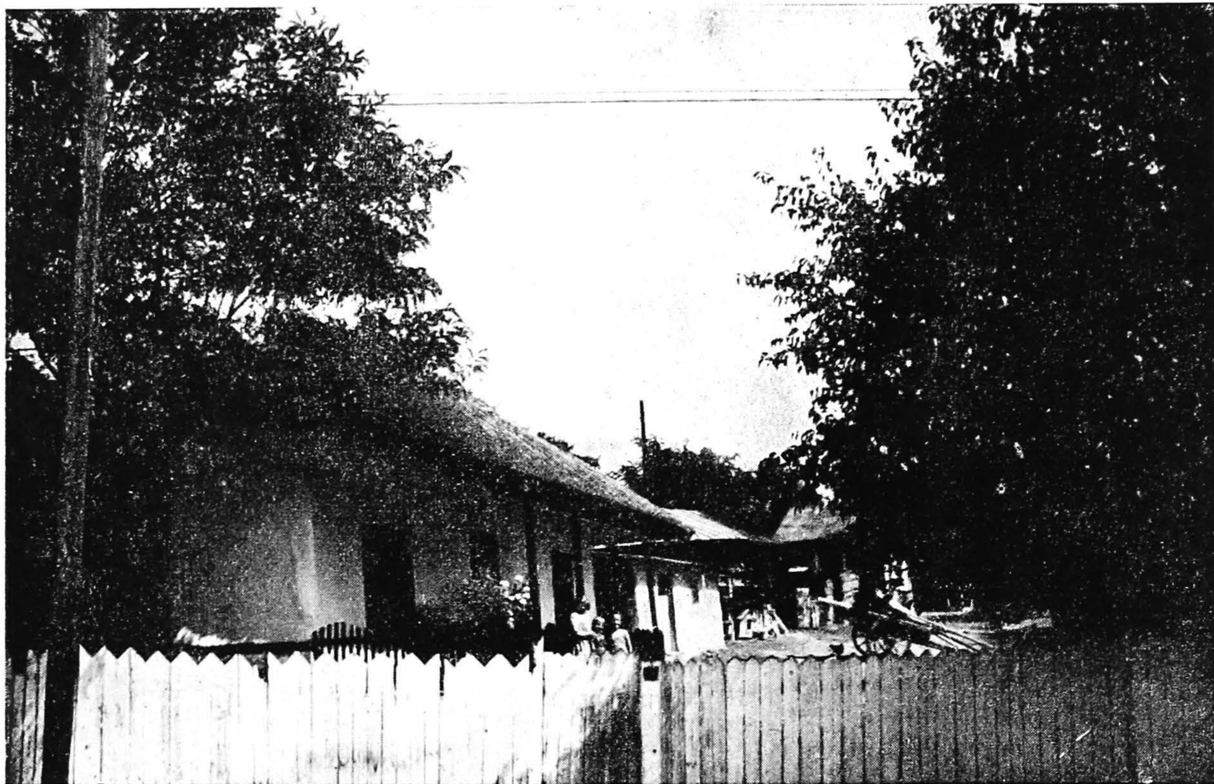

Fig. 33. Băneasa. Gospodărie cu casa la stradă şi acareturile aşezate în linie cu casa, în fund

Fig. 34. Otopeni. Casa «Burlăcioaia» (Ioana Petre), veche de peste 80 ani. Casa joasă, cu prispă şi balcon, ferestre mari, decoraţie în tencuiala văruită şi stîlpi ornamentaţi cu o scîndură tăiată în formă de spic

Fig. 35. Detalii de la casa «Burlăcioaia». Decorație în tencuială; scîndura de la stîlp și pazia de sub streașină, traforate

Fig. 36. Domnești. Gospodărie cu construcțiile în linie. În fund, grajdul cu magazia deasupra, cu balcon și acoperiș coborînd în polată

Fig. 37. Domneşti. Casă nouă cu tencuială şpriţuită şi colorată, balcon la intrare (numit şi «marchiză»), stîlpi de beton şi arce. La dreapta, prispa cu stîlpi de beton

Fig. 38. Domneşti. Gospodărie în linie. Casa împrejmuită cu gard, care o separă de curte; intrarea cu marchiză ieşită în afara liniei casei; polata cu bucătăria de vară în faţă; coteţ de porumbei

Fig. 39. Domneşti. Gospodărie în linie. Casa are stîlpi de lemn cioplíţi, cu urme de decoraţie în tencuială

Fig. 40. Jilavele. Ornamentaţie în tencuială

Fig. 41. Jilavele. Casă mai nouă cu coloane de lemn tencuite şi profiluri sub streaşină

Fig. 42. Jilavele. Casa lui Dumitru Penciu. Pazia de sub streaşină este traforată în formă de stalactită tăiată în arabescuri

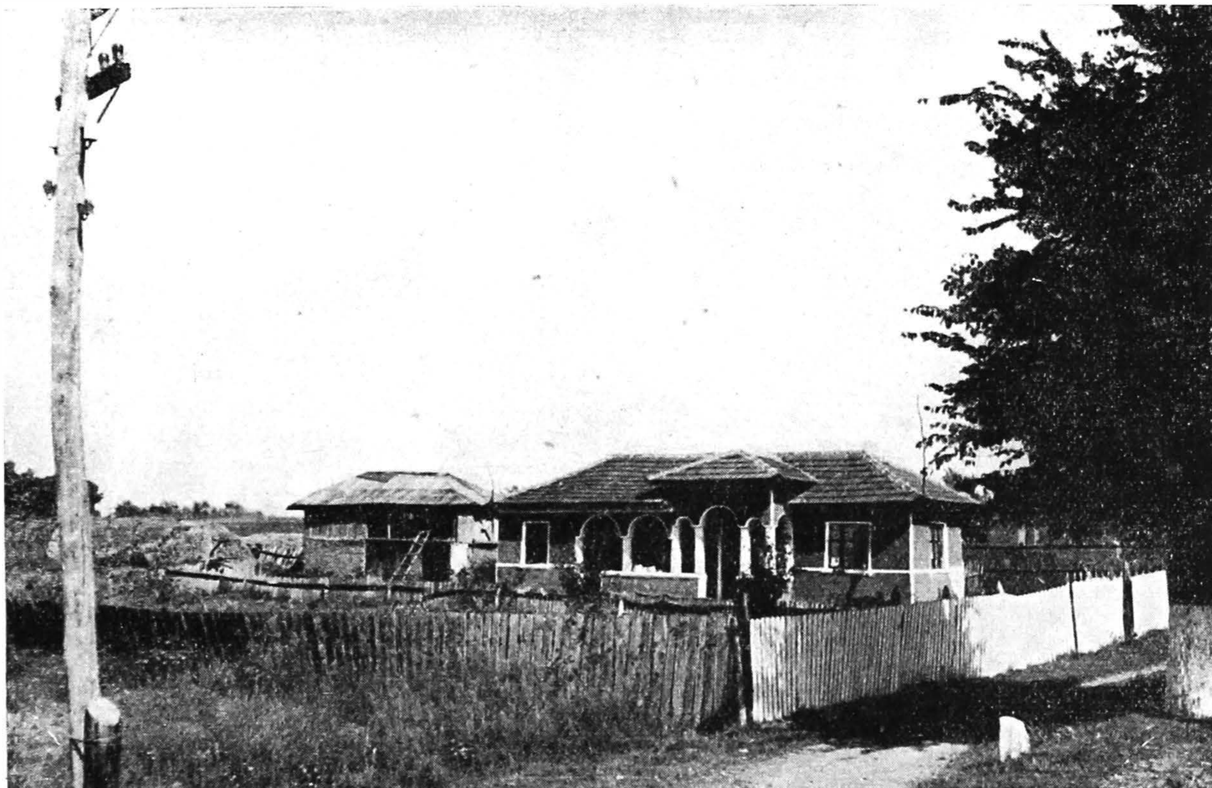

Fig. 43. Com. 30 Decembrie. Casă nouă cu balcon şi prispă parţială, cu stîlpi de beton şi arce; gospodărie dezvoltată în linie

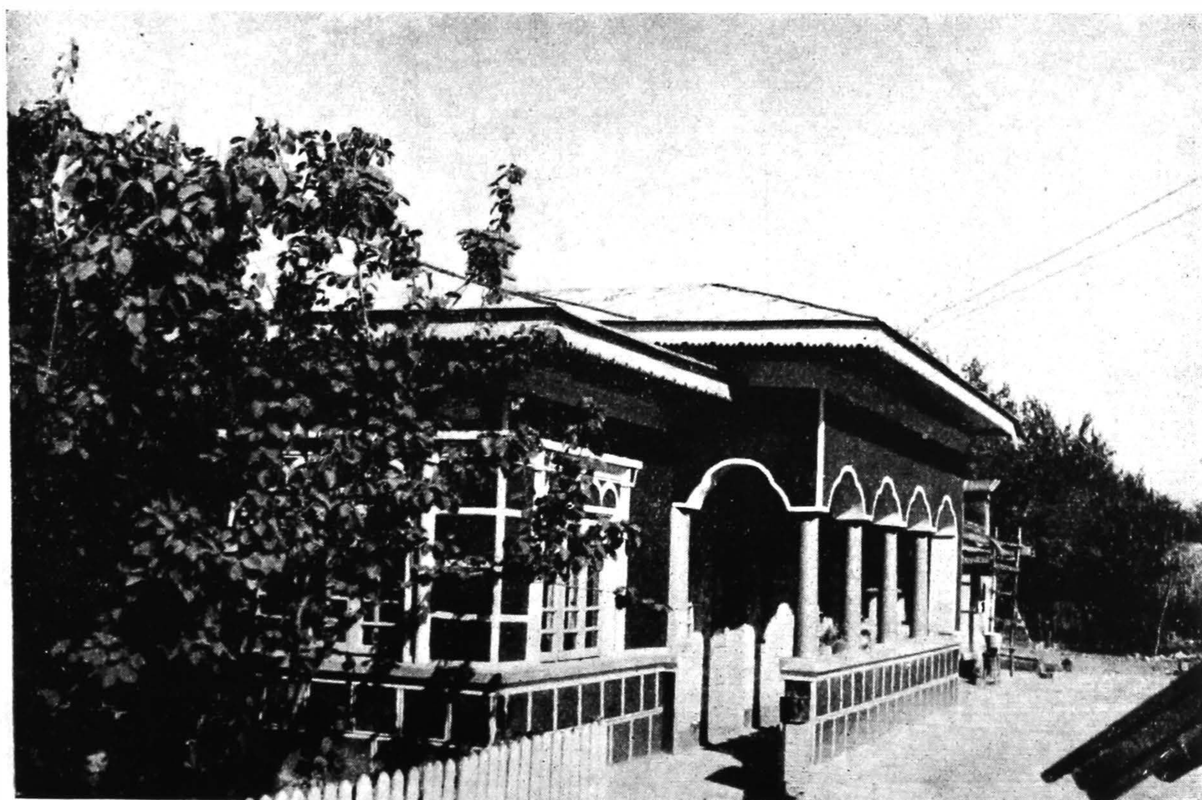

Fig. 44. Com. 30 Decembrie. Casa lui Ştefan Vlaicu, construită în 1935, cu stîlpi de beton şi tencuială şpriţuită colorată

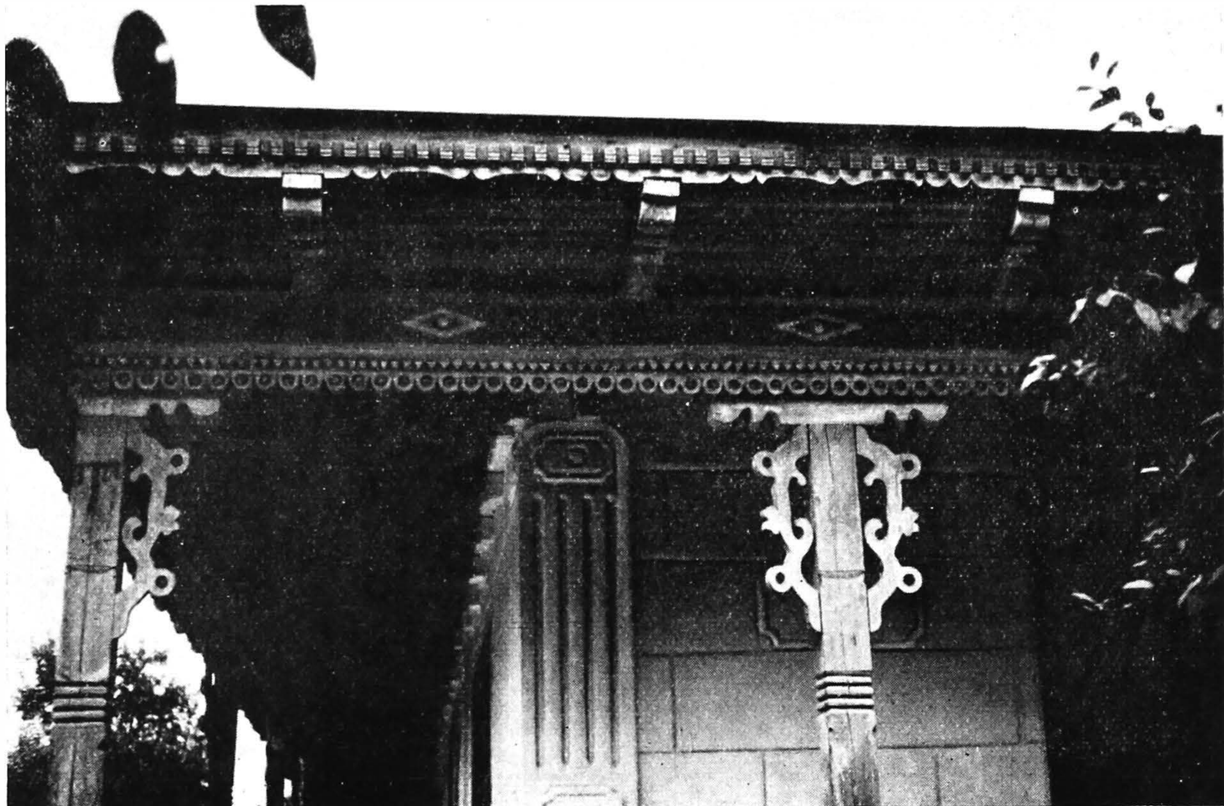

Fig. 45. Adunaţii-Copăceni. Decoraţia stîlpilor unei case în partea superioară cu scînduri traforate, mult simplificată faţă de cea întîlnită în zona lacurilor; pilaştri în tencuială cu dungi verticale, friză de lemn decorată peste stîlpi, iar în capul grinzilor, sub streaşină, pazia traforată

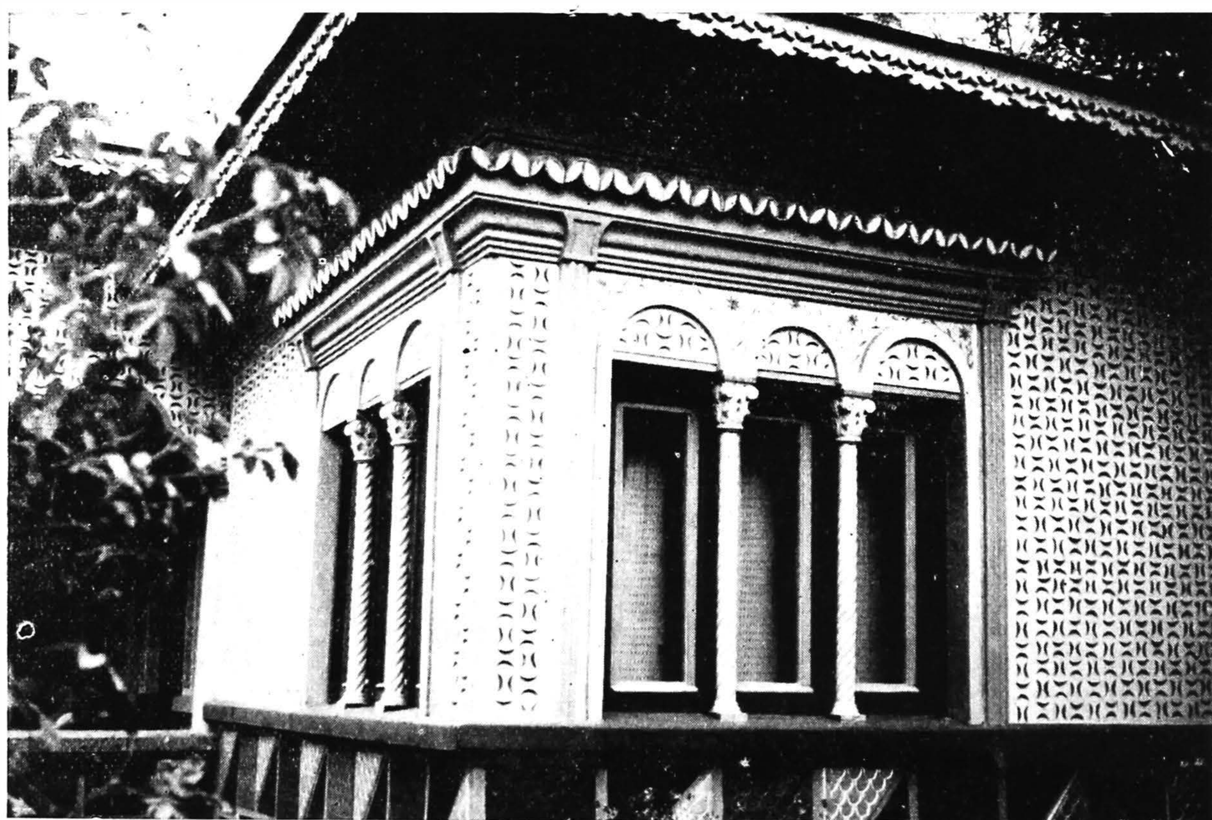

Fig. 46. Adunaţii-Copăceni. Casă de stil nou, cu colonete la ferestre şi arce delicate, decoraţia pereţilor şi a spaţiilor libere imitînd dalele de gresie, iar deasupra ferestrelor o profilatură bogată, terminată cu o streaşină de olane. Influenţa oraşului este clară

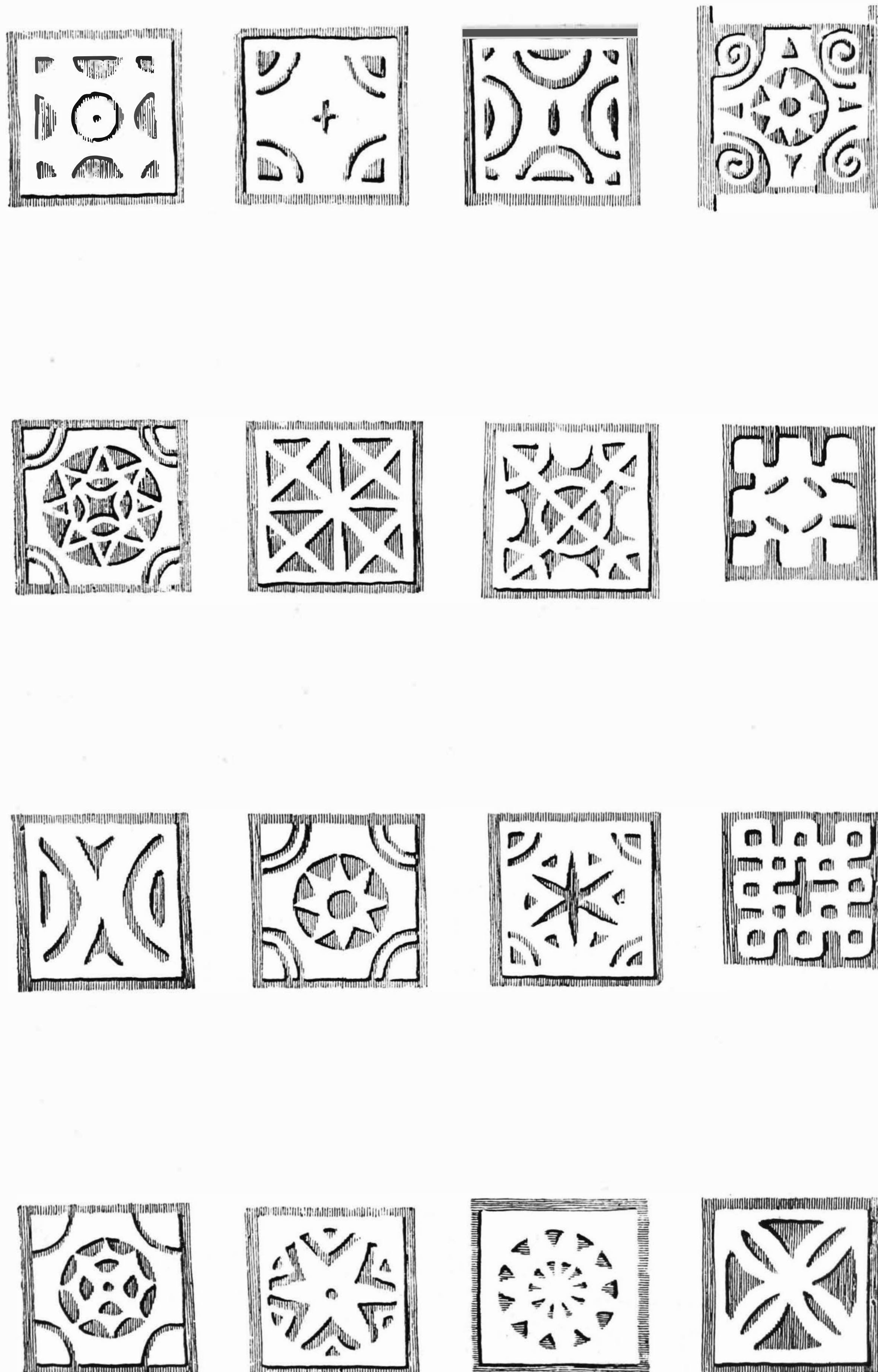

Fig. 47. Motive de decorație în tencuială la pilaștri și pereți

Fig. 48. Casă veche din București

Fig. 49. Casă veche din București

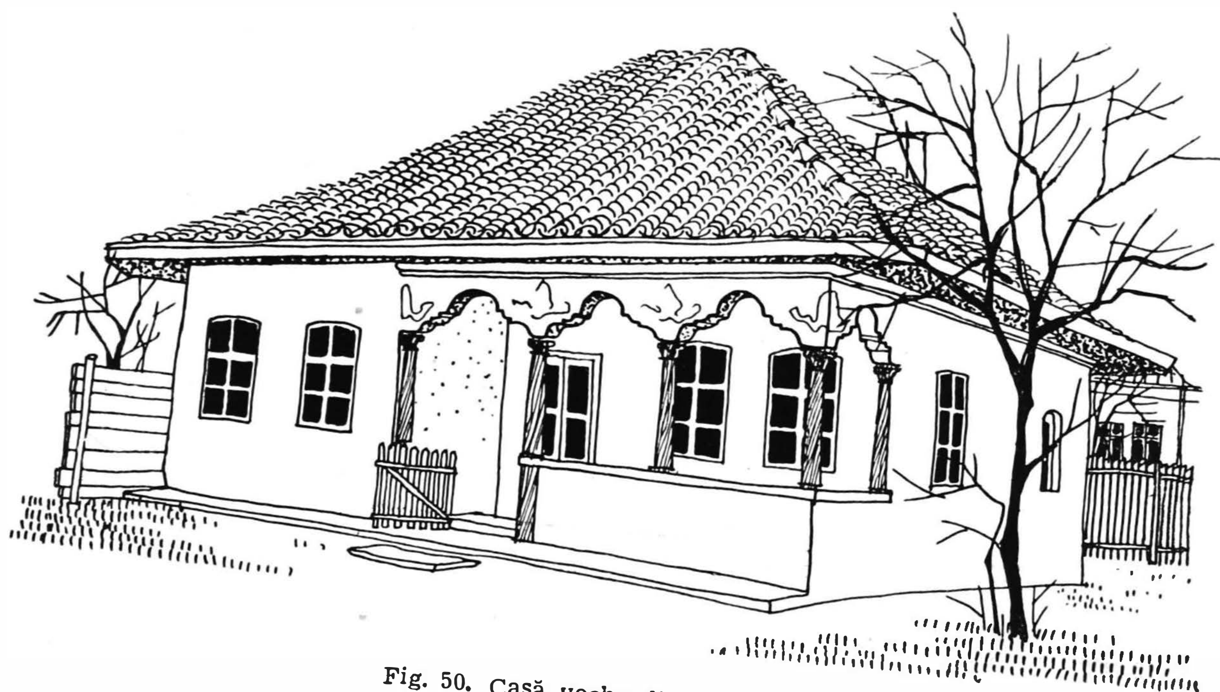
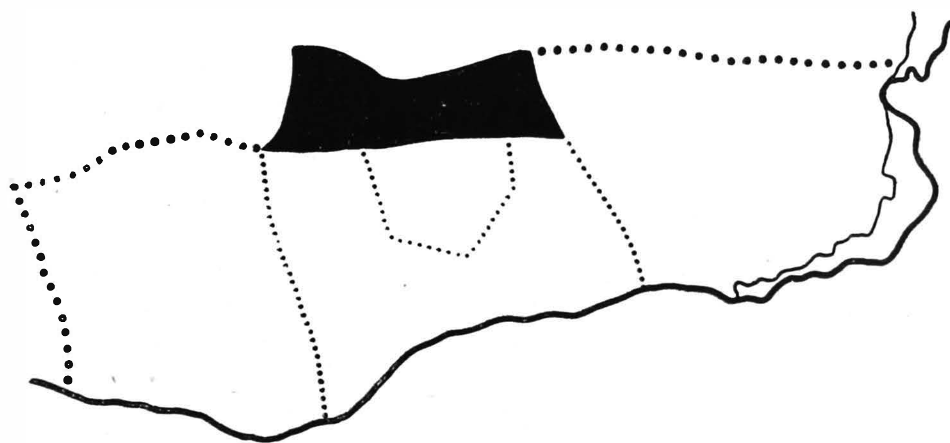
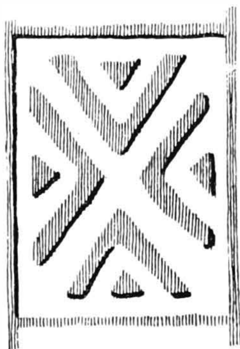

Fig. 50. Casă veche din București

ZONA LACURILOR DE NORD

ZONA LACURILOR DE NORD

În această zonă se cuprind satele aşezate pe marginea lanţului de lacuri, începînd de la Cocioc pînă la Snagov.

Din punctul de vedere al arhitecturii populare, zona este interesantă, pentru că ea face trecerea de la şesul regiunii Ploeşti la cel al regiunii Bucureşti.

Relieful unităţii este şes şi aproape orizontal; netezimea cîmpiei este ştirbită de cîteva vîlcele puţin adînci şi de bazinele lacurilor. În zonă se mai menţin, din vechiul codru al Vlăsiei, pădurile de stejar de la Snagov şi Căldăruşani.

Lacul şi pădurea de la Snagov au constituit climatul estetic şi sportiv pentru ştranduri, loc de odihnă şi de vilegiatură pentru bucureşteni. Lacurile procură locuitorilor peşte suficient, stuf pentru învelitorile construcţiilor, papură pentru împletitul rogojinilor, nuiele pentru coşuri, lut pentru olărit şi construcţie. De asemenea, cultura zarzavaturilor este bine dezvoltată.

Satele sînt de tip adunat, cu uliţe neregulate şi gospodării largi. Aşezarea casei de locuit şi a acareturilor în curte se face după acelaşi sistem ca în restul regiunii, descris mai înainte. De asemenea, ca înfăţişare şi distribuţie, se menţin tipurile de case descrise la « Consideraţii generale ». Dar, în nici o altă parte, legarea caselor de peisaj, de tradiţie, de viaţa cotidiană, nu a dat roade mai frumoase ca în această zonă.

Pentru studiu se alege casa lui Tăsică Dumitrescu din Cocioc. Este o casă care răspunde la toate cerinţele unei locuinţe de sătean, cuprinzînd: o prispă largă, cu balcon la centru, tindă şi două camere; spre curte, polată. Deci este o casă obişnuită, casa tip descrisă mereu, casa-matcă, veche de 80—90 de ani. Analizată mai de aproape şi mai atent, se constată o rezolvare a proporţiilor şi a plasticii, cu adevărat remarcabilă. Prispa şi balconul din faţă sînt formate

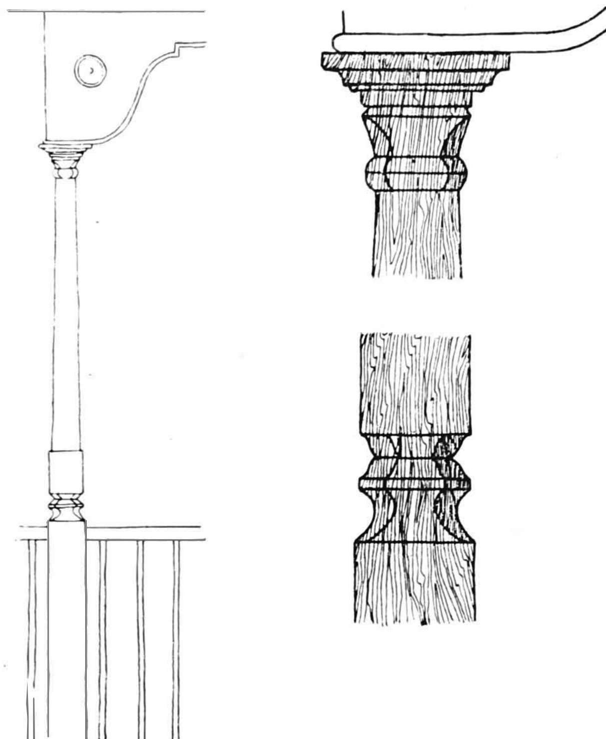

Fig. 51. Stîlp de la casa lui Tănăsică Dumitrescu

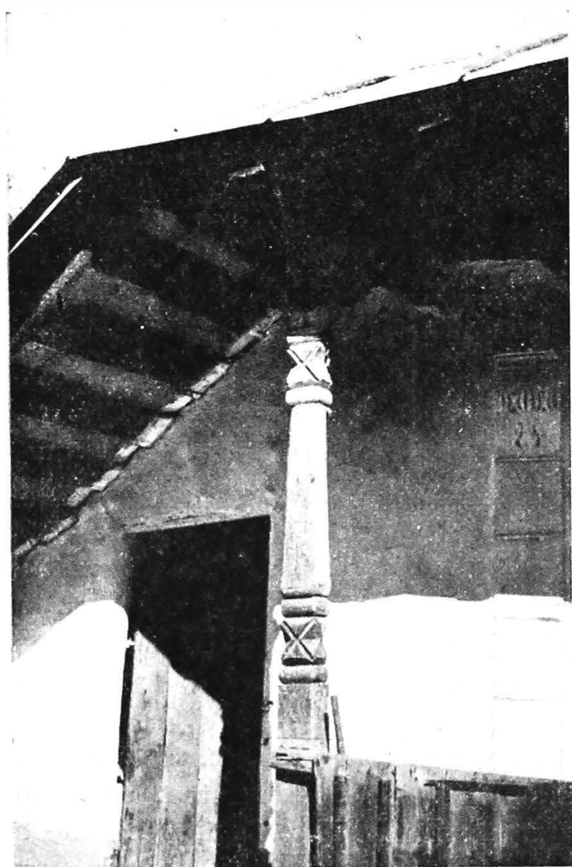

Fig. 52. Cocioc. Stîlp de la o casă, a cărui cioplitură este foarte răspîndită în regiune

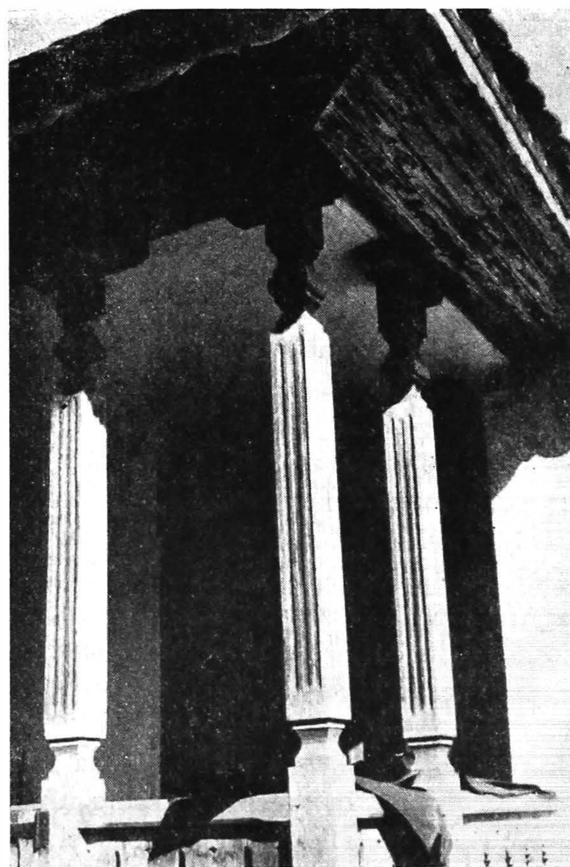

Fig. 53. Cocioc. Detaliu de stîlpi şi balustradă la casa lui Alexandru Băluţă

Fig. 54. Cocioc. Casa lui Tănăsică Dumitrescu. Casă veche de circa 80 ani, cu învelitoarea inițială de șiță. Arcadele prispei arată influența arhitecturii populare din regiunea Pitești. Casa are prispă și balcon ieșit în afară la intrare

dintr-o serie de stîlpi de lemn, pe care se sprijină sus, sub streaşină, un fel de arce plate, executate din paiantă, tencuite, decorate şi văruite în alb. Învelitoarea, care a fost odată probabil de şiţă, este azi de tablă, rău întreţinută. Sînt de remarcat: eleganţa stîlpilor; proporţia între capitel, fus şi bază; fineţea cioplіturilor; de asemenea armonia între stîlpi şi decoraţia arcelor. În regiunea Bucureşti nu se mai întîlnesc arce de forma celor de la casa lui Tăsică, dar se găsesc în regiunile situate mai la nord. (A se vedea « Arhitectura populară romînească, regiunea Ploeşti ».)

În apropiere se găseşte casa lui Alexandru Băluţă, casă nouă sau renovată, cu stîlpi de lemn cioplіţi în felul tradiţional însă tîmplăreşte, orăşeneşte.

Comuna Brătuleşti pare a fi un centru în care se găsesc ornamente în tencuială foarte vechi.

Casa lui Neacşu Stupache, de la 1881, aproape distrusă astăzi, prezintă pe pereţii exteriori o valoroasă decoraţie, demnă de un muzeu. Casa, de dimensiuni reduse, are prispă, tindă şi o cameră şi este aşezată cu faţa la sud, spre curte, iar cu spatele — zid plin — către stradă. Este construită în paiantă, tencuită cu lut şi acoperită cu trestie, avînd streaşina joasă. Ambii pereţi sînt însă încărcaţi de ornamente în tencuială. Astfel, sub streaşină se află o bandă de ciucuri, cam de aceeaşi formă ca acei dela casa lui Nicolae Petre din Mogoşoaia; jos, la soclu, sînt o serie de mici casete dreptunghiulare, în care sînt plasate romburi. Pilaştrii de la colţurile casei şi de pe zid, indicînd locul peretelui interior, au două motive ornamentale: rozeta şi cercul străpuns de două linii în X. Rozeta este întrebuinţată mai des şi este mai mică la motivele dintre pilaştri.

Fig. 55. Cocioc. Casa lui Alexandru Băluţă, cu balcon şi prispă. Cioplitura stîlpilor, de factură orăşenească, nu distonează cu peisajul sătesc

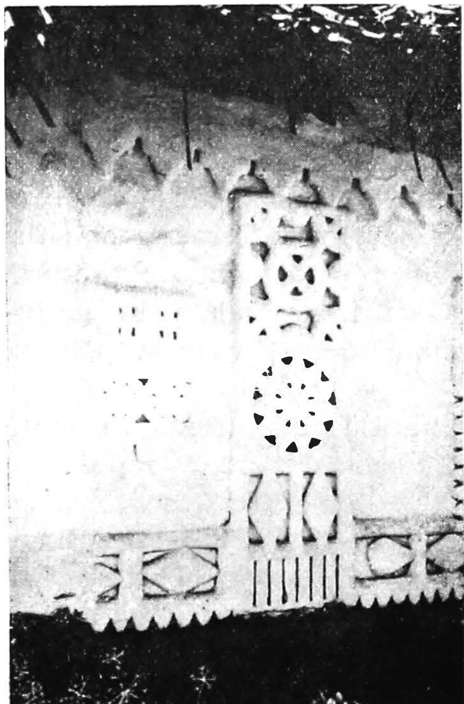

Fig. 56. Brătulești. Detaliu de la casa lui Neacșu Stupache, a cărei dată a construcției este înscrisă în decorația zidului: 1881. Decorație bogată în tencuială pe peretele dinspre stradă, unde nu sînt ferestre

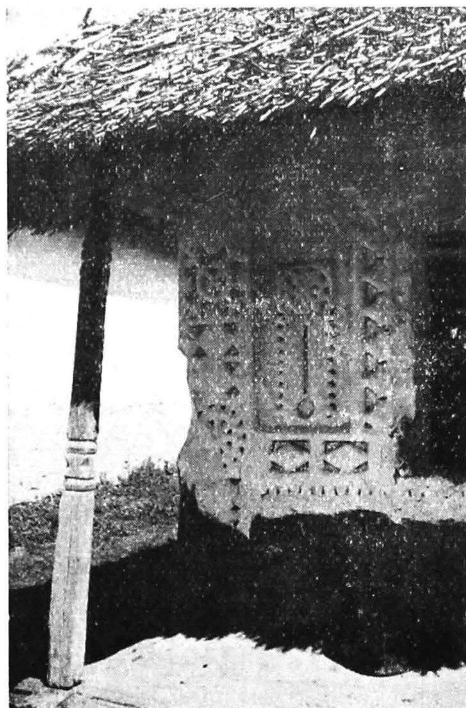

Fig. 57. Brătulești. Ornamentația colțului de perete de la fața dinspre curte, cu prispă, a casei lui Neacșu Stupache

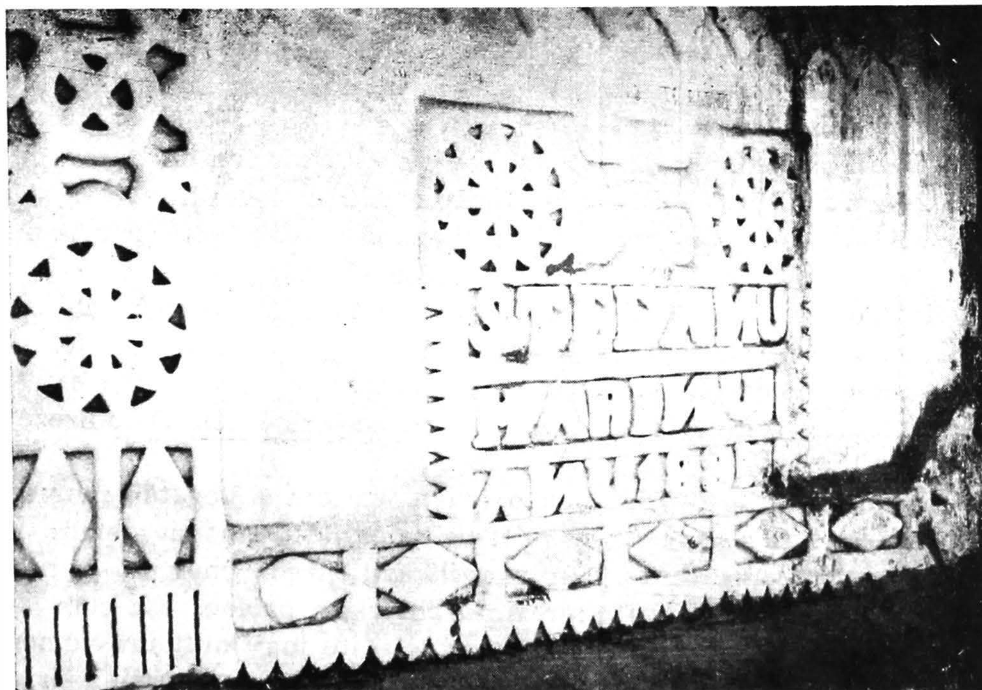

Fig. 58. Brătulești. Inscripția de pe peretele casei lui Neacșu Stupache

Pe faţa peretelui dinspre stradă este imprimată, cu toate înfloriturile necesare, placa cu numele proprietarului « Ştefanu Marinu » şi data cînd s-a construit « anu 1881 ». Stîlpii de lemn au aceeaşi cioplitură ca acei de la casele din Mogoşoaia.

Casa lui Andrei Voicu Marin, tot din Brătuleşti, prezintă ultima fază de prelucrare (1913) a motivelor. Banda de ciucuri de sub grinzile prispei ia aspectul unei frize. Ancadramentul ferestrelor este format dintr-o fîşie de tencuială ieşită în afară cu 1 cm şi lată de circa 25 cm, care înconjoară fereastra pe laturi şi sus, pe aceasta fiind săpat un motiv pătrat ce se repetă mereu. Pe laturile uşii, pe o bandă lată de 30 cm, asemănătoare unui pilastru, sînt tăiate alte motive. Gustul frumosului se păstrează în această casă, după cum se vede la policioarele cu ghivece de flori.

Ornamentaţia cu traforaje este puţin dezvoltată la Brătuleşti. Un motiv interesant îl constituie frontonul casei lui Vasile Focşăneanu, zidită în 1919.

La Tîncăbeşti, casele vechi au ornamente în tencuială, iar casele mai noi în traforaj. La casele mai vechi, vatra focului este despărţită de restul tindei printr-un zid avînd o deschidere în formă de arc. În interior, pereţii acestei despărţituri se strîng în formă de boltă, pentru a se lega cu gura largă a coşului. Arcul peretelui despărţitor este scund (1,40—1,60 m), astfel încît cel ce trece pe sub el trebuie să se aplece. În incinta vetrei se deschide şi gura coşurilor de la camerele alăturate tindei. Vatra aceasta închisă se foloseşte ca şi vatra obişnuită liberă, cu ţăst drept cuptor, cu pirostrii, grătar, cîrlig de atîrnat căldări, ceaun drept plită. Faţa zidului despărţitor spre tindă este prevăzută cu nişe, în care se aşază la îndemînă obiecte casnice (chibrituri, troace cu sare, ardei etc.). Ceva mai sus se formează o policioară, urmărind arcul interior, corespunzătoare cu corlata de la vatra deschisă, care este întrebuinţată de asemenea pentru aşezarea tigăilor, vaselor etc. Acest sistem de vatră se va întîlni şi în alte părţi ale regiunii Bucureşti; are însă tendinţa de dispariţie. La casele din imediata apropiere a Capitalei s-a dărîmat zidul despărţitor pentru a se mări spaţiul tindei, în locul vetrei s-a aşezat o plită, iar nişele au fost înlocuite cu un dulap.

În satul Ciofliceni, la casa lui Zaharia Avram, apare pilastrul cu linii verticale, care însă nu imită canelurile pilaştrilor din oraş, ci aminteşte mai de grabă un gard cu un vas de flori deasupra.

Alături, în satul Ghermăneşti, se găsesc alte motive de decoraţie în tencuială, de exemplu la casa lui Vasile Andrei: chenarul de lîngă uşi şi ferestre prezintă o serie de colaci în formă de melci, pe perete se imită zidăria de piatră, iar într-un panou este reliefat un ghiveci cu o plantă.

Învelitoarea de stuf domină în Ghermăneşti şi la casele vechi şi la cele noi. Chiar la casele care caută să se adapteze spiritului modern, adică folosind tencuiala şpriţuită şi colorată, ca şi prispa cu stîlpi şi arcade, cum este casa lui Manolache Voicu, învelitoarea de stuf face ca acestea să se armonizeze cu peisajul local.

Comuna Snagov se prezintă cu o foarte variată şi bogată ornamentaţie în traforaj. Tipul de casă este cel obişnuit: prispă, tindă şi două camere. În majoritatea cazurilor, intrarea se face în axa clădirii şi este marcată printr-un mic ieşind în afara prispei, care nu reprezintă chiar un balcon, aşa cum s-a văzut la casa lui Tănăsică Dumitrescu din Cocioc, ci este mai mult un element decorativ, constituind un fel de primire binevoitoare în casă. Stîlpii prispei sînt aşezaţi cîte unul, iar la intrare sînt cîte doi stîlpi dispuşi la 30—40 cm distanţă şi avînd între ei un trafor foarte migălos, aproape o dantelă. Acest ieşind de

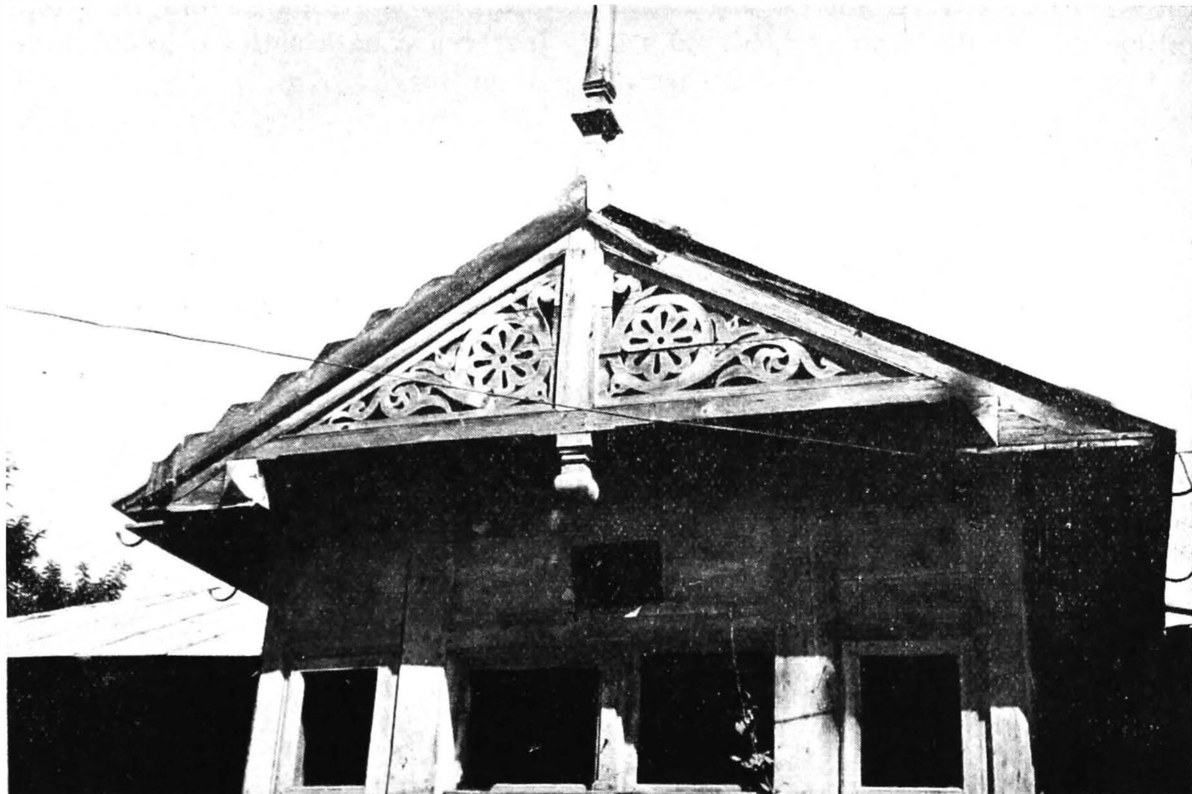

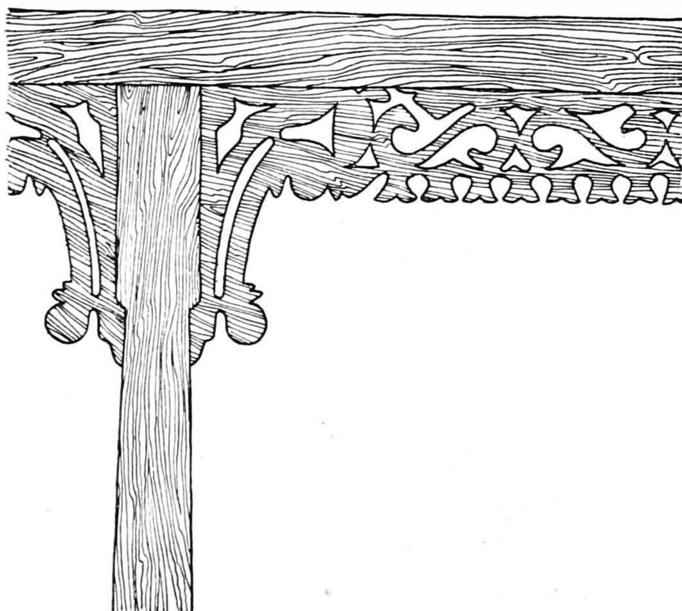
Fig. 59. Brătulești. Frontonul pridvorului casei lui Focșăneanu

Fig. 60. Brătulești. Decorație în tencuială de la casa lui Andrei Voicu Marin, cu inscripția marcînd data construcției: 1913 (a se compara motivele cu cele din fig. 56—58, executate la 1881)

la intrare este acoperit sus cu un fronton, în care se continuă traforajul, avînd la mijloc un arc de lemn sprijinit pe stîlpi. Intrarea capătă astfel o importanţă deosebită în concepţia meşterului care a lucrat la Snagov. Este o influenţă care vine de la nord, de pe Teleajen (a se vedea «Arhitectura populară, regiunea Ploeşti», valea Teleajenului şi a Drajnei).

Dar nu numai stîlpii de la intrare sînt decoraţi, ci şi partea superioară dintre stîlpii prispei prezintă traforuri foarte fin lucrate. Stîlpii de lemn ai prispei au, în locul capitelului cioplit ca în alte părţi, un capitel format din scînduri traforate.

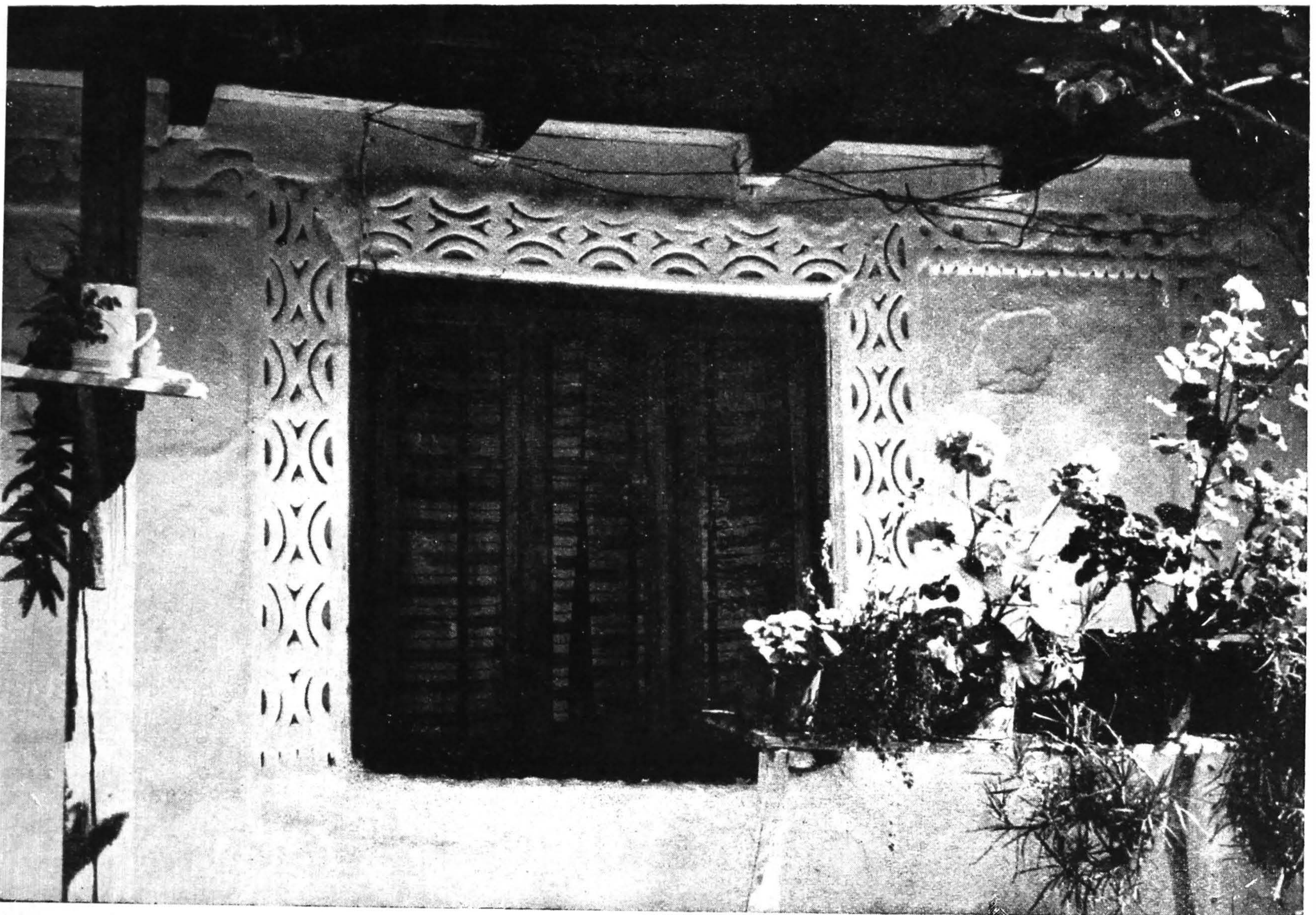

Fig. 61. Brătulești. Casa lui Andrei Voicu Marin. Decorația împrejurul ferestrei

Fig. 62. Tîncăbeşti. Vatră-cotlon, cu zidul despărţitor din tindă. Pe sub arcada mare se intră înăuntru pentru aprinderea focului în sobele din camere. Deasupra arcadei şi alături, în zidul despărţitor, sînt nişe în care se aşază obiecte casnice pentru gătit. Prin retragerea zidului la faţa coşului se obţine aproape de tavan o corlată

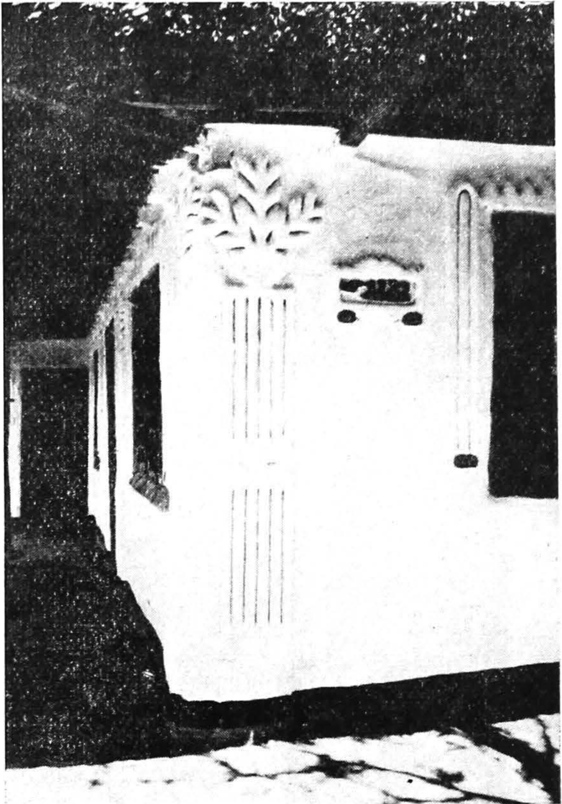

Fig. 63. Ciofliceni. Decoraţia în tencuială a pereţilor casei lui Zaharia Avram

Fig. 64. Ciofliceni. Tipul de casă obişnuit în partea locului, cu prispă, tindă, două camere, polată; învelitoare de trestie

Fig. 65. Tîncăbeşti. Decoraţie în scîndură traforată. De o parte şi de alta a intrării, pe prispă şi în casă, sînt cîte doi stîlpi alăturaţi la distanţa de 35 cm, între care este prinsă scîndura traforată; aceştia marchează intrarea. Stîlpii prispei sînt simpli, avînd doar sus o ornamentaţie elegantă în traforaj, precum şi policioara cu ghiveciul de flori. Stîlpii sînt legaţi sus, sub streaşină, cu o scîndură traforată

Fig. 66. Ghermănești. Casa lui Constantin Nicolae, construită în 1954, avînd prispa cu traforuri, pereții tencuiți, șprițuiți și colorați, precum și un frumos acoperiș de trestie

Fig. 67. Ghermănești. Decorație în tencuială la casa lui Vasile I. Andrei, cu motive rotunde («melci») și un ghiveci de flori stilizat

Fig. 68. Ghermănești. Casa lui Manolache D. Voicu, cu stîlpi de zidărie și arcade; pereții șprițuiți și vopsiți de un meșter din Dobrotești

Fig. 69. Ghermănești. Grajd-șopron, avînd deasupra magaziei pătul cu balcon și cu pantele laterale ale acoperișului prelungite în polată

Fig. 70. Snagov. Casă nouă la intrarea în sat, avînd prispă parţială cu stîlpi de zidărie şi arce; se menţine învelitoarea de trestie şi văruiala albă

Fig. 71. Snagov. Decoraţia paziei dintre stîlpii prispei la casa lui Ion Tapte

Fig. 72. Snagov. Intrarea în casa lui Gheorghe Voicu, cu decorația în traforaj și balustrada cu tăieturi; sus, în timpan, traforul se îmbină cu lemnăria construcției

Fig. 73. Snagov. Casă avînd intrarea decorată și timpan cu arc în ogivă

Fig. 74. Snagov. Decoraţia unui cap de stîlp şi legătura lui cu pazia traforată dintre stîlpi

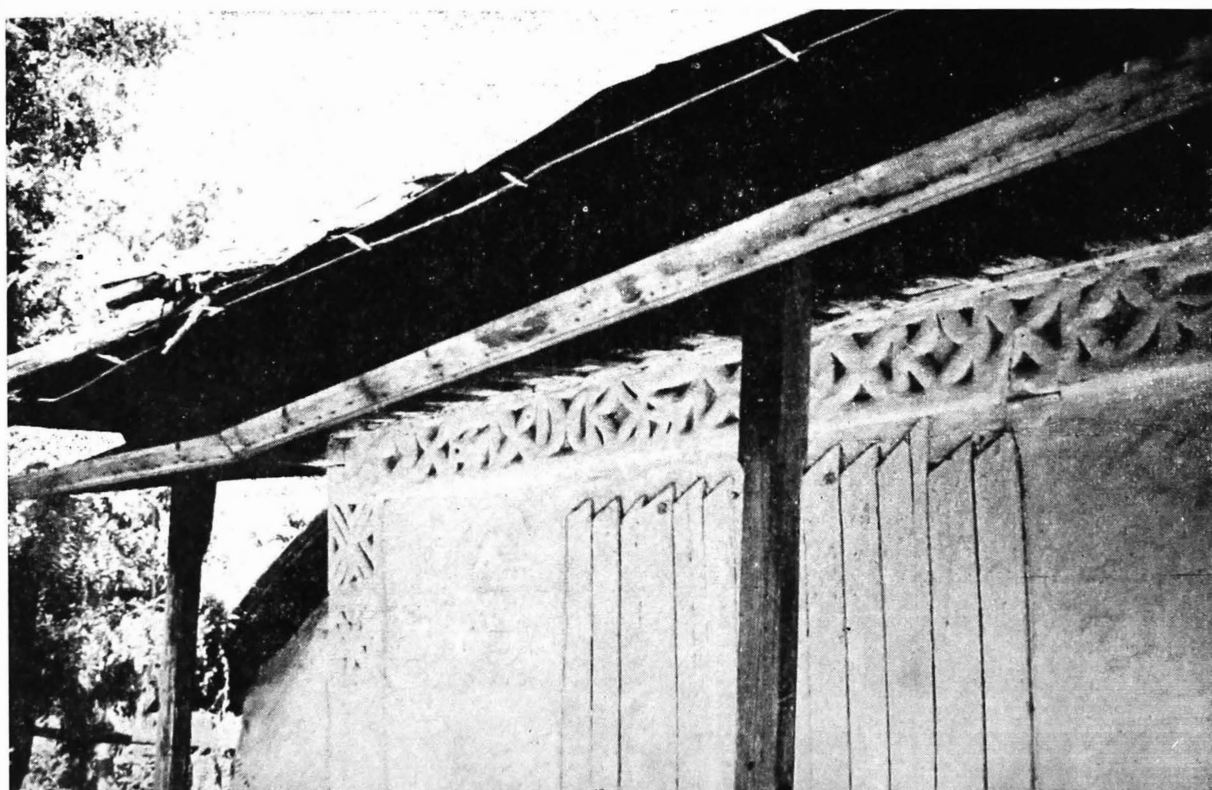

Fig. 75. Remuş-Turbatu. Decoraţie în tencuială sub grinzile tavanului la casa veche şi părăsită a lui Dumitru Micu

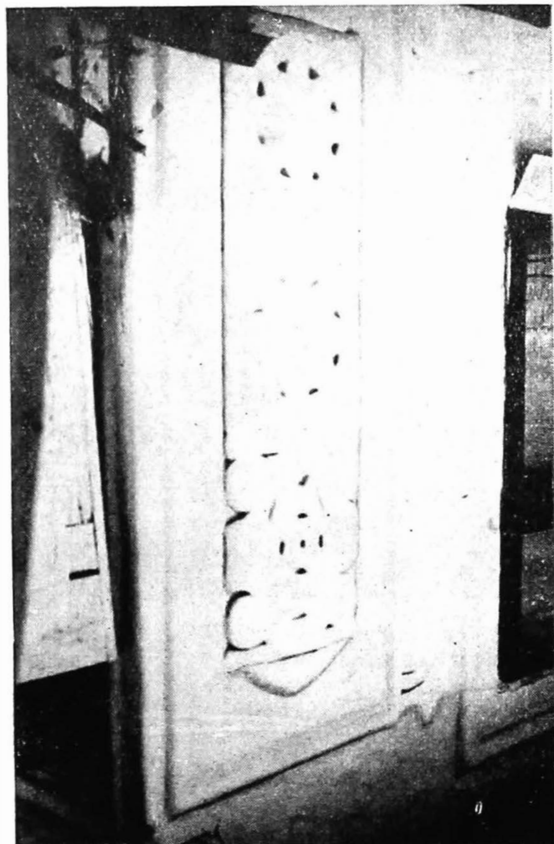

Fig. 76. Merii Petchii. Decorație în tencuială la casa lui Petru Năstăsica (1900)

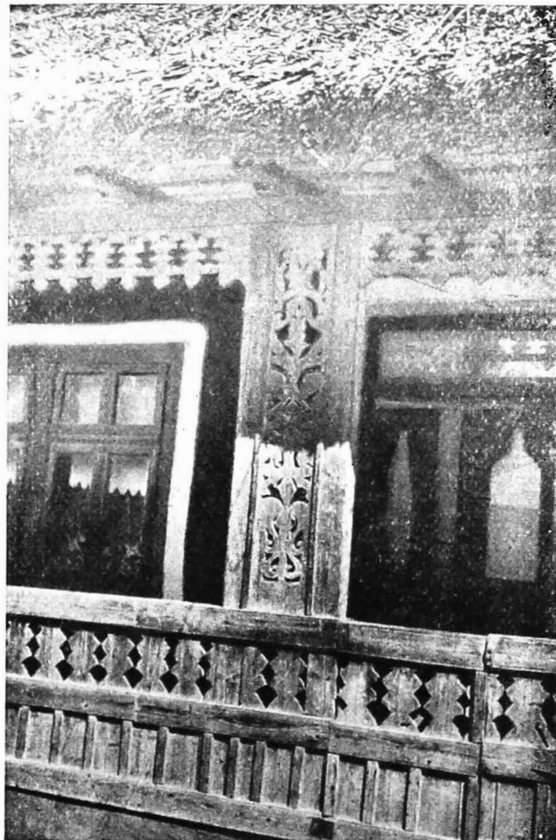

Fig. 77. Decorație de la casa lui Bîrnoiu

Fig. 78. Gruiu. Casa lui Gheorghe Dinu, zis Bîrnoiu, veche de 30—40 ani. Chilerul este în spate; pereții au o culoare închisă și o dungă albă împrejurul ferestrelor și ușilor; balustrada are două registre, dintre care cel de sus are tăieturi, ca în regiunea Ploești

Fig. 79. Moara Săracă. Casa lui Ion P. Ion, cu ferestre arcuite; chilerul («magazia») nu este sub prelungire de pantă, iar intrarea este decorată

Fig. 80. Decorație în traforaj de la casa lui Ion P. Ion

Fig. 81. Moara Săracă. Decorație de la casa lui Slavu. Motivul dintre stîlpi este răspîndit în regiune; pare stilizarea unui cîrd de păsări

Fig. 82. Grecii de Jos. Decorație în tencuială de la casa lui Ion Plăvanu (1900)

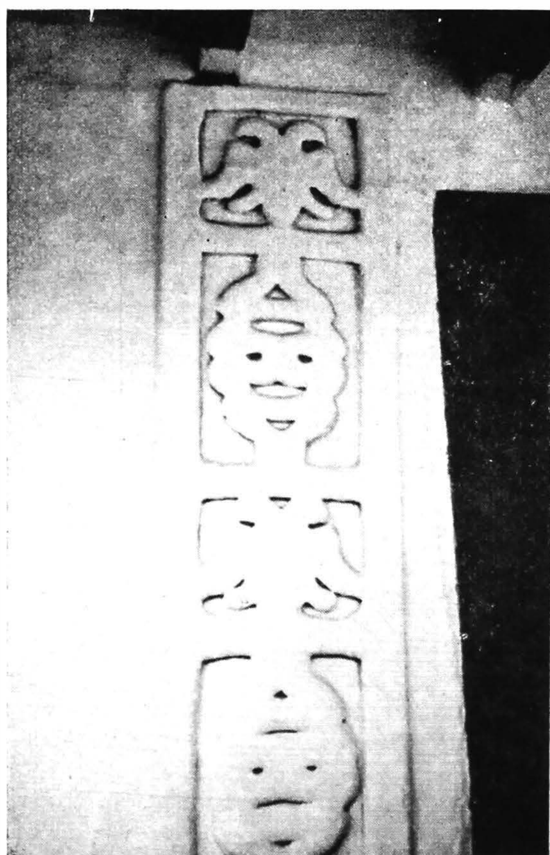

Fig. 83. Grecii de Jos. Decorație de la casa lui Gheorghe Iancu, cu o pajură stilizată și o figură geometrică

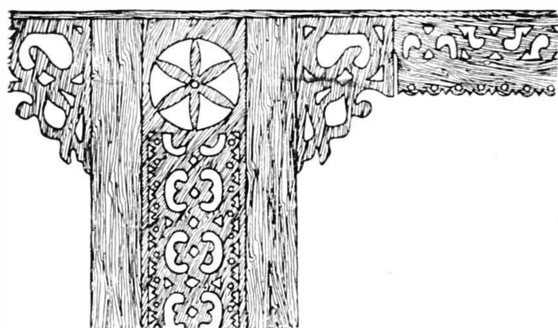
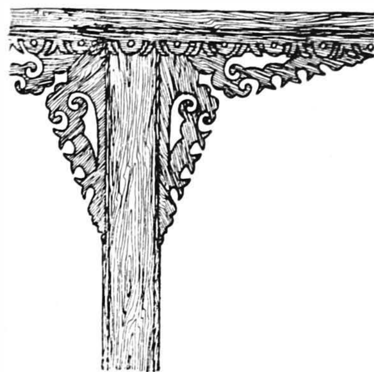
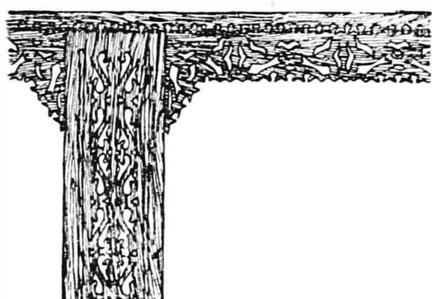
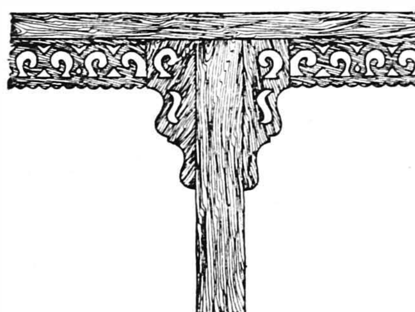
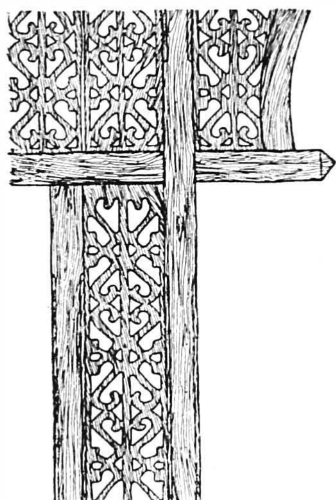
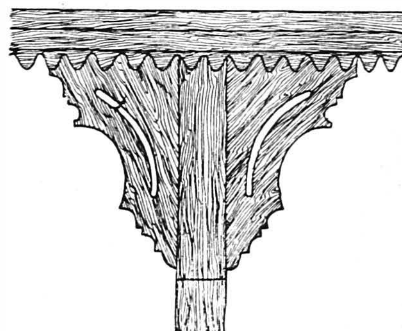
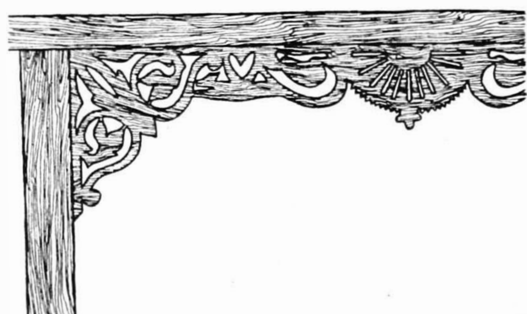
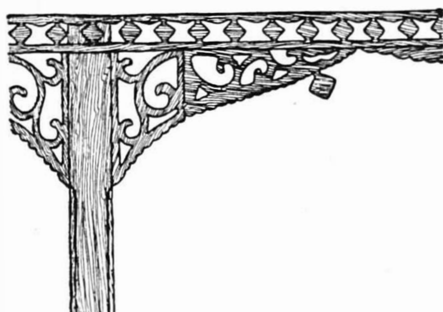
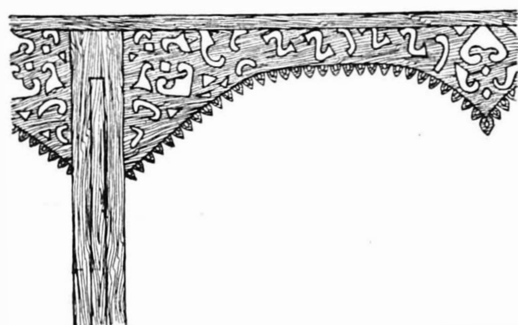

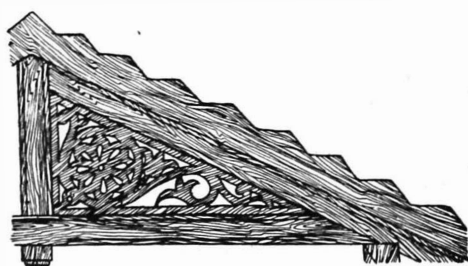
Fig. 84. Motive de tăieturi în traforaj

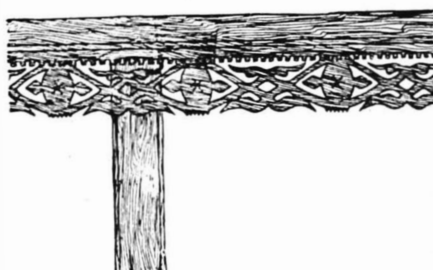
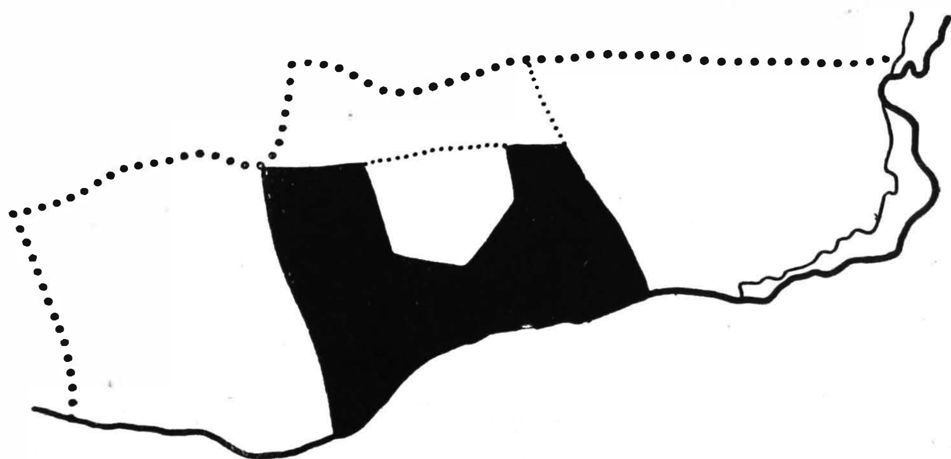
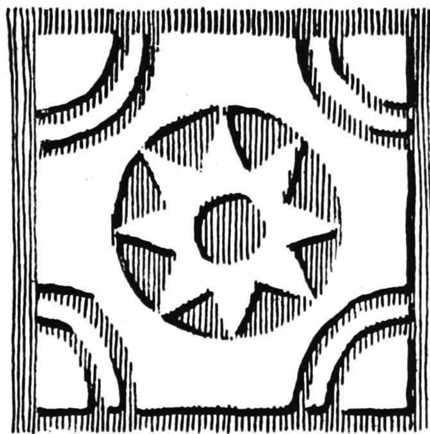

Fig. 84 bis. Motive de tăieturi în traforaj

BAZINUL INFERIOR AL ARGEȘULUI

BAZINUL INFERIOR AL ARGEȘULUI

Zona Argeşului se întinde de la linia lacurilor de nord pînă la Dunăre, de la şoseaua Giurgiu-Ghimpaţi pînă la valea Mostiştei. Este zona care înconjoară împrejurimile Capitalei şi a cărei arhitectură populară se leagă de aceasta şi de aceea, descrisă anterior, a lacurilor de nord.

Cîmpia din această zonă scade treptat de la nord-vest către sud-est, pînă în lunca Dunării. Ea este străbătută de văile apelor: Colentina, Dîmboviţa, Sabarul, Argeşul, Neajlovul, Glavaciocul; iar în lunca Dunării se află marele lac Greaca. Cîteva păduri de stejar, — Ghimpaţi, Singureni, Comana, — întrerup şi împodobesc monotonia cîmpiei. În cîmpie se întind culturile de cereale, de bumbac şi de tutun; în lunci culturile de zarzavaturi. Pe malurile lacurilor, bălţilor şi Dunării se practică pescuitul.

Aşezările omeneşti sînt vechi, fiind situate pe lîngă ape. La adăpostul pădurilor şi cu posibilităţile oferite de ape, viaţa oamenilor s-a putut dezvolta aci de timpuriu. Popularea zonei nu a fost însă aceeaşi tot timpul şi nici unitară în toate părţile. Migraţiile popoarelor care au trecut pe aci, după părăsirea Daciei de către romani, au lovit mai ales părţile cele mai expuse, adică sudul zonei.

Stabilirea ulterioară a unei raiale turceşti la Giurgiu a cauzat pustiirea satelor din apropiere. Expediţiile întreprinse pentru jaf şi cele de pedepsire de către această garnizoană au încetat abia în secolul trecut, cînd au apărut condiţii de mai mare stabilitate şi siguranţă pentru viaţă, care au permis oamenilor să reocupe vetrele părăsite ale satelor.

Aşezările noi din aceste părţi au fost populate cu romîni veniţi dinspre deal şi munte, uneori din Transilvania, ca şi din sud, din Bulgaria. Numele localităţilor (Ungureni, Olteni, Cojeni, Sîrbi etc.) ajută uneori ca să se identifice

Fig. 85. Ciocănești. Casa și gospodăria lui Anghel Gavrilă. În fund, în linie cu casa, sînt acareturile; în față, grădinița de flori despărțită de curte printr-un mic gard. Casă tipică (matcă); are ornamentația în tencuială spoită cu lut, spre a se diferenția de albul peretelui văruit. Meșter a fost Vasile Dobre, care a construit-o în 1922

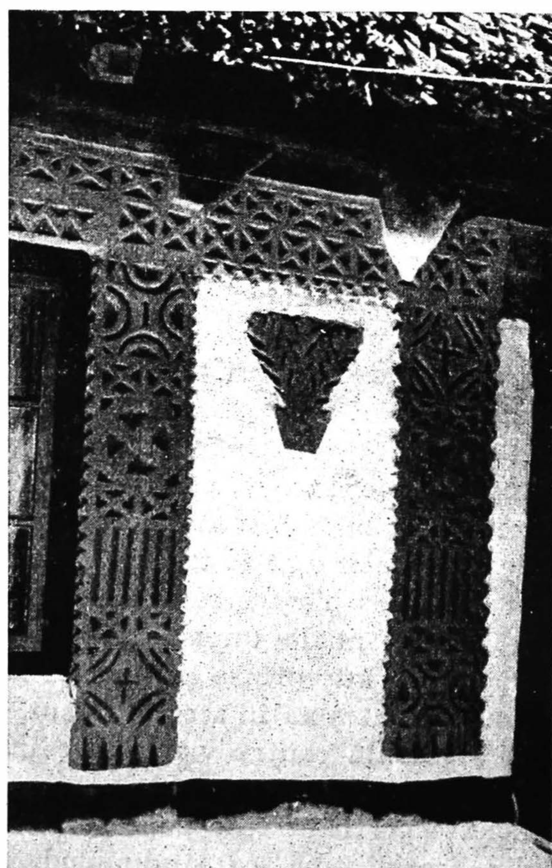

Fig. 86. Ornamentație în tencuială de la casa lui Anghel Gavrilă

aceste aşezări şi origina localnicilor. Alteori însă trebuie să se cerceteze şi datele asupra portului, a obiceiurilor. Arhitectura ajută la rîndul ei la această identificare, dar în mai mică măsură, deoarece romînii şi bulgarii folosesc forme comune, deseori deosebite doar prin cîteva aspecte ale interiorului.

În această parte a regiunii se întîlnesc sate adunate, cu gospodării largi, dar şi sate înşirate de-a lungul unei şosele. Gospodăriile şi sistemele de construcţie sînt cele descrise la « Consideraţii generale ». Gospodăria lui Anghel Gavrilă din Ciocăneşti este tipică.

În general, distribuţia încăperilor în casa de locuit şi folosirea lor se menţin aceleaşi ca peste tot în regiune. Se întîlneşte aceeaşi casă joasă, numai cu parter, cu prispă în lungul ei, spre curte, cu acoperişuri de trestie, tablă sau ţiglă. Şi aici se deosebesc cele trei epoci: înainte de 1915, între 1915—1945 şi după 1945. Exemplificările vor fi edificatoare.

Comuna Ciocăneşti, puţin retrasă de la şoseaua Bucureşti — Piteşti, posedă un număr însemnat de case vechi cu o foarte interesantă ornamentaţie în tencuială. Motivele de decoraţie sînt aşezate, ca peste tot, pe pilaştri, la colţurile caselor şi la ancadramentele ferestrelor.

Casa lui Anghel Gavrilă, compusă din prispa fără balustradă în lungul casei şi către stradă, tinda în care s-a dărîmat cotlonul (despărţitura cu zid din fund), o cameră curată în faţă, spre stradă, camera de dormit spre curte, se continuă cu « magazia »-polată, învelită cu trestie. Casa are pereţii împodobiţi cu benzi-pilaştri ornamentaţi cu motive variate şi spoiţi cu lut, pentru a se detaşa de albul peretelui văruit. Meşterul care a lucrat, Vasile Dobre, a născocit alte motive decît cele din satele Mogoşoaia sau Brătuleşti, din apropiere.

Fig. 87. Ţepeş Vodă. Casă veche tipică din partea locului

În satele Ţepeş Vodă, Bîldana, Fundata, sate înşirate pe şosea între Tărtăşeşti şi Răcari, se întîlnesc case cu ornamentaţie în tencuială şi case noi cu tencuieli şpriţuite şi colorate variat, cu profilurile colorate diferit de fondul peretelui. Cîteodată se dă jos vechea tencuială a casei, cu ornamente cu tot, iar meşterul de azi o împodobeşte în culori cît mai bătătoare la ochi.

Cu cît se merge mai departe de centrele Ciocăneşti-Mogoşoaia-Brătuleşti, cu atît ornamentele în tencuială se găsesc mai rar, iar motivele se simplifică.

În comuna Lunguleţu, vechea ornamentaţie în tencuială aproape a dispărut, în schimb casele mai sînt încărcate cu profiluri colorate, distingîndu-se pe fondul tencuielii şpriţuite şi de asemenea colorate. Ferestrele au profilaturi şi colonete colorate « ca la oraş », cu toate că oraşul nu le apreciază. Aci în Lunguleţu se întrebuinţează coloane bogat decorate, formate în exterior din tipare de ipsos cumpărate de la Tîrgovişte, care se aşază la locul cuvenit şi în care se toarnă ciment. Se economisesc astfel cofrajele de lemn, care sînt înlocuite cu aceste tipare de ipsos,

La sud de Bucureşti, la Călugăreni, ornamentaţia în tencuială se mai menţine, însă turnată în ipsos. La Mihai Bravu ca şi la Hotarele se mai întîlnesc case cu ornamentaţia în tencuială; pe pereţi apar frunze, păsări stilizate etc.

Tot în această parte s-a răspîndit, sub streaşină, aşa-zisul « război », format din casete, despărţite prin consolete de lemn, de factură orăşenească. Stîlpii de lemn sînt decoraţi la partea superioară cu adaosuri de scînduri traforate, tratate diferit, ca cele de la Snagov şi din împrejurimile acestuia. Motivul traforului se va găsi răspîndit în numeroase comune, pe mari distanţe, ca şi cum ar fi fost lucrat în fabrică şi apoi vîndut prin tîrguri.

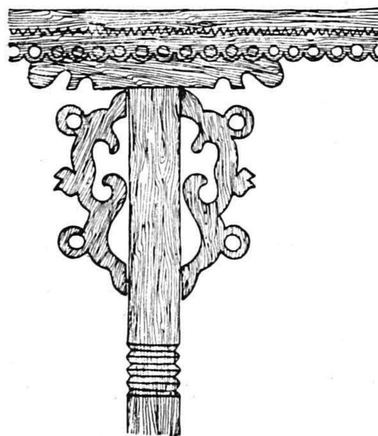

Fig. 88. Țepeș Vodă. Casa lui Ion P. Soare, cu balustrada prispei împărțită pe înălțime în două părți egale, din care cea superioară cu tăieturi

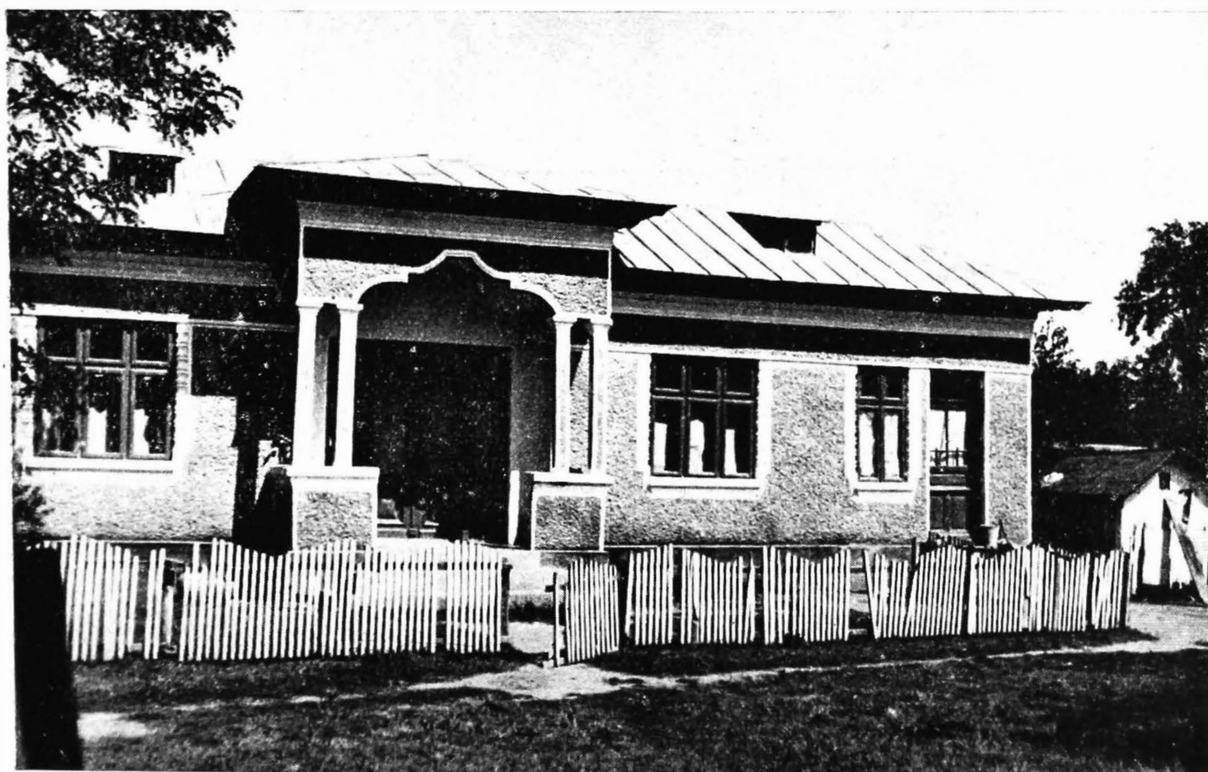

Fig. 89. Țepeș Vodă. Casa nouă a lui Dumitru Iacovache, avînd în față, la intrare, balcon cu stîlpi și arc de beton; tencuială colorată cu chenare albe la ferestre și cu friză

Fig. 90. Bîldana. Casa de vară a lui Tudor Neagu, cu pătul deasupra și coteţe în prelungirea acoperișului, către fundul curţii

Fig. 91. Bîldana. Alt tip de acaret, cu bucătărie de vară, grajd, pătul sus și polată. Faţada este tencuită, sprițuită și colorată, avînd chenare albe.

Fig. 92. Bîldana. Casa lui Constantin C. Nicolae, construită în 1923. Pe perete se observă pilaştri nedecoraţi, pe fondul cenuşiu al peretelui. Casa este despărţită de curte printr-un mic gard

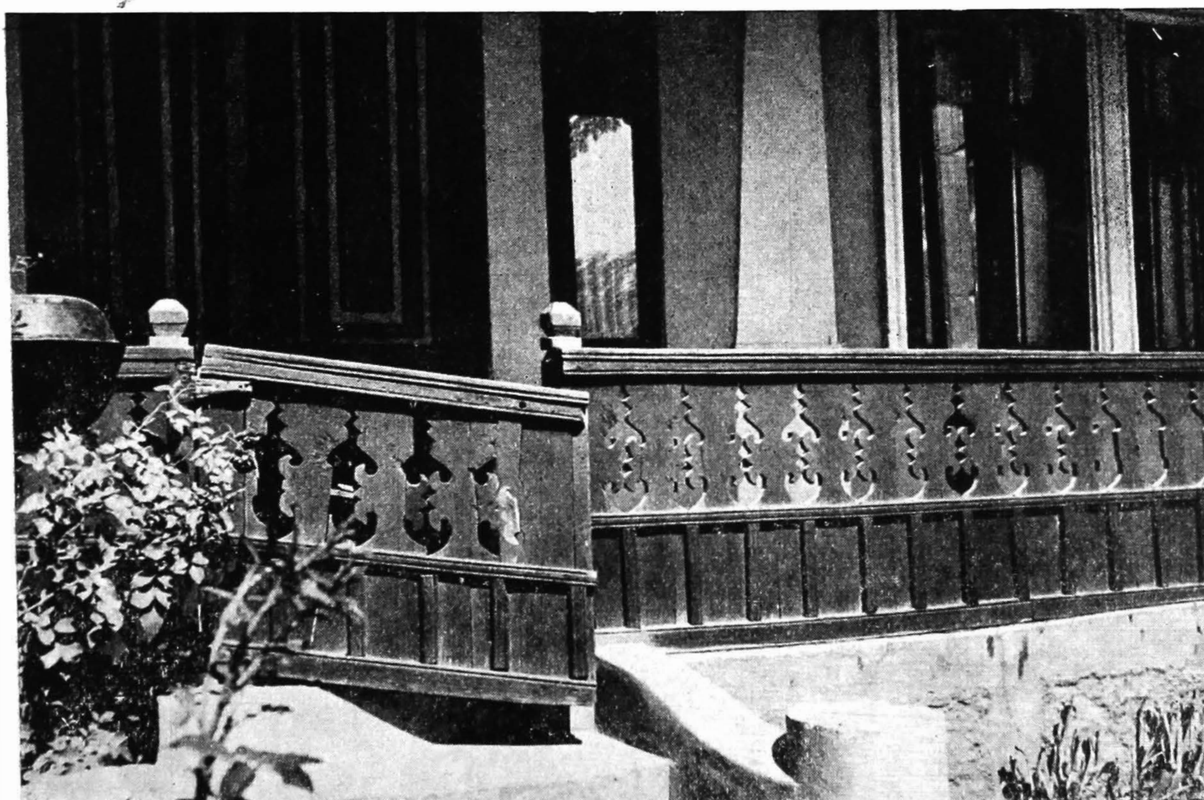

Fig. 93. Detaliul balustradei de la casa lui Constantin Nicolae, cu tăieturi la partea superioară

Fig. 94. Bîldana. Casa nouă a lui Grigore V. Petre. Se repetă caracteristicile caselor noi

Fig. 95. Bîldana. Casa nouă a lui Constantin I. Popa, viu colorată pe fond închis: stîlpi verzi, dungi albe și roșii închise

Fig. 96. Bîldana. Casă cu decorație în traforaj la stîlpii prispei și pe balustradă cu tăieturi, iar pereții șprițuiți și colorați, cu chenare albe la ferestre și uși

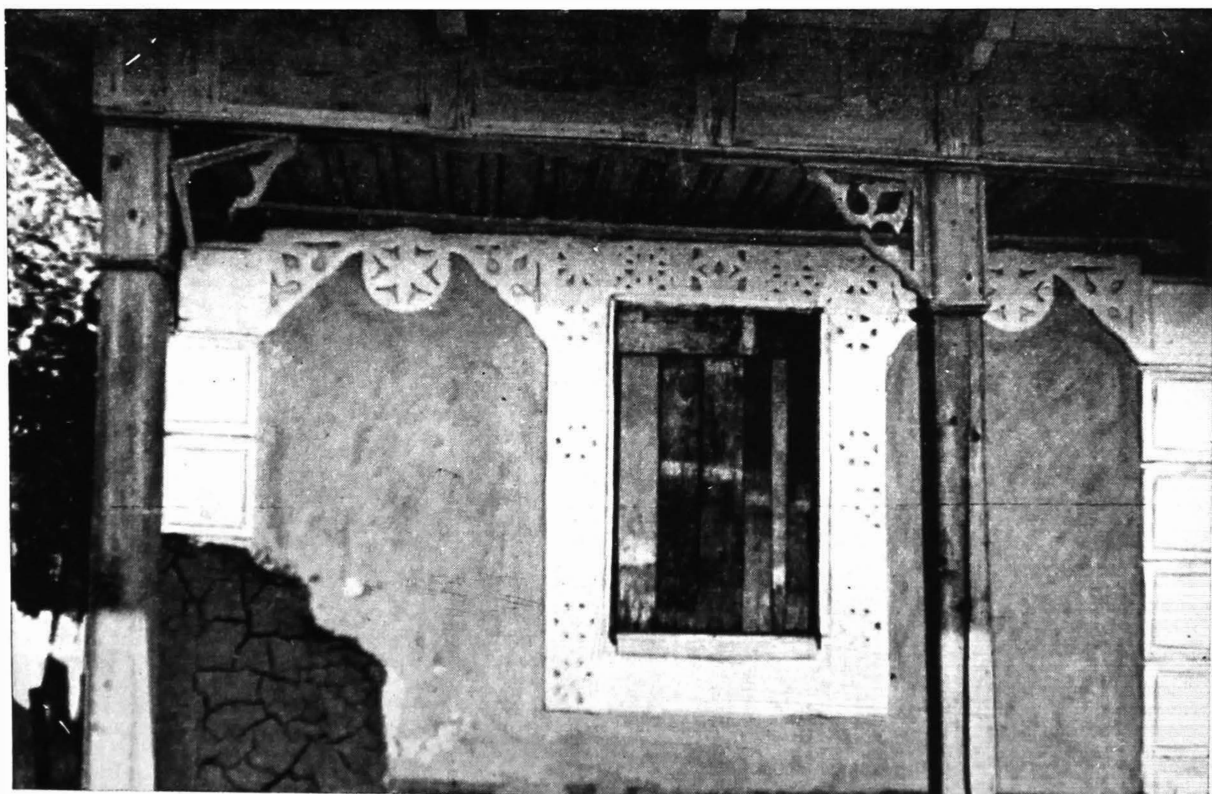

Fig. 97. Bîldana. Detaliu de la o casă veche părăsită, cu decorație în tencuială împrejurul ferestrei; probabil a fost decorată la fel și la colțurile transformate ulterior în pilaștri cu bosaje

Fig. 98. Bîldana. Casa nouă a lui Petre Constantin, cu camerele așezate în unghi și prispă parțială; la ferestre colonete

Fig. 99. Fundata. Casa nouă a lui Ioniță Mihai, cu prispa formată prin retragerea zidului tindei. Celelalte caracteristici identice cu cele ale caselor noi

Fig. 100. Fundata. Decorație în traforaj la stîlpi și la balustradă

Fig. 101. Tărtășești. Casă veche boierească

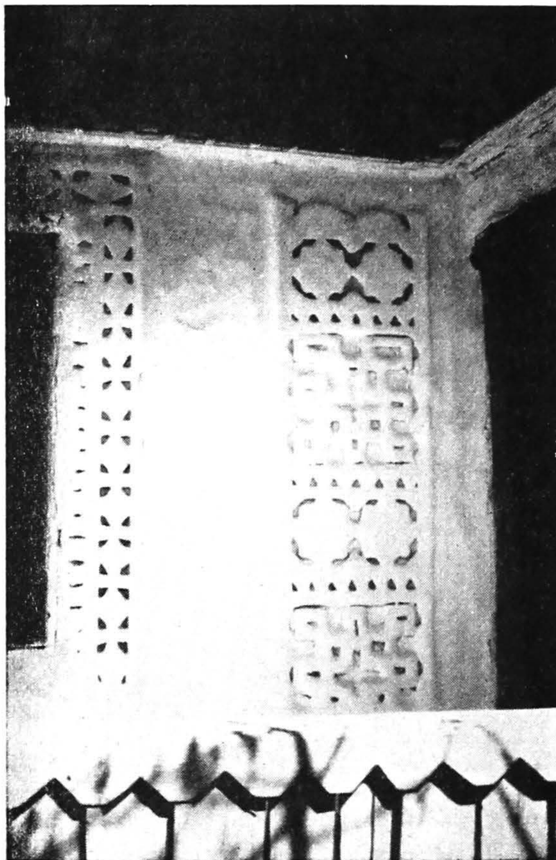

Fig. 102. Lunguleţu. Decoraţie în tencuială de la casa lui Dinu Ion; la pilastru, două motive alternate

Fig. 103. Lunguleţu. Casă şi grajduri, avînd deasupra magazie şi pod pentru fîn, toate sub acelaşi acoperiş

Fig. 104. Lunguleţu. Casă nouă cu tencuiala şpriţuită şi colorată. În faţă «marchiza» cu stîlpi de zidărie şi arce în acoladă, fin profilate; ferestre mari cu ancadrament şi streaşină profilată

Fig. 105. Lunguleţu. Casa lui Matei Ion, cu stîlpii prispei — cumpăraţi de la Tîrgovişte — avînd o ornamentaţie bogată turnată în ipsos. Partea ornamentată a stîlpului formează tiparul în care s-a aşezat armătura de susţinere a stîlpilor de beton armat, aceştia legîndu-se între ei tot cu arce de beton

Fig. 106. Lunguleţu. Casă nouă

Fig. 107. Lunguleţu. Casă nouă

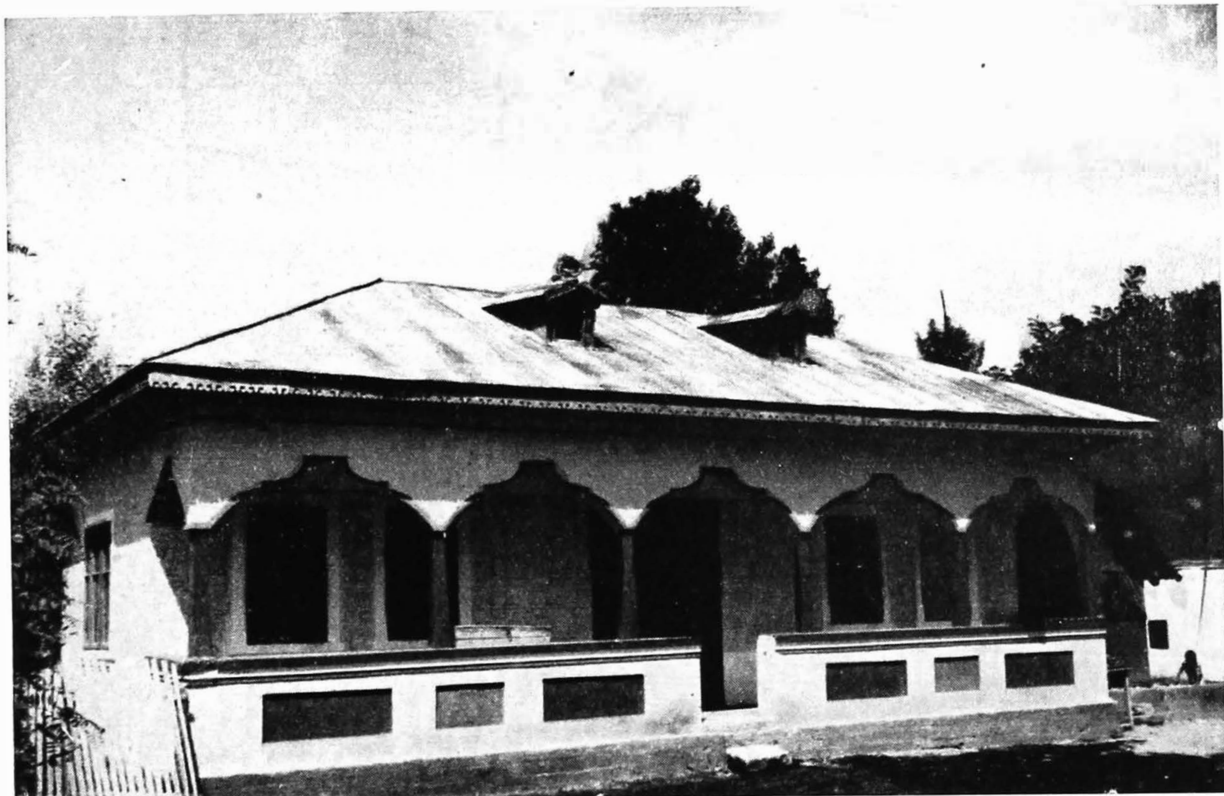

Fig. 108. Lunguleţu. Casă nouă

Fig. 109. Călugăreni. Casa lui Mihai Constantin, zidită în 1935, avînd pe perete pilaştri reliefaţi cu dungi verticale

Fig. 110. Călugăreni. Casa lui Vasile Cristu, cu camerele așezate în unghi și prispă parțială; învelitoare de șiță, rar întîlnită în regiune

Fig. 111. Călugăreni. Detaliu de la casa lui Nicu Purcue, cu decorația în tencuială constînd din pilaștri cu dungi verticale și o bandă de butoni așezată puțin mai jos de grinzile tavanului

Fig. 112. Călugăreni. Casa lui Constantin N. Şerban

Fig. 113. Crucea. Tipul de casă obişnuit în partea locului

Fig. 114. Crucea. Grajdul lui Ion Şerban, avînd polată şi magazie deasupra

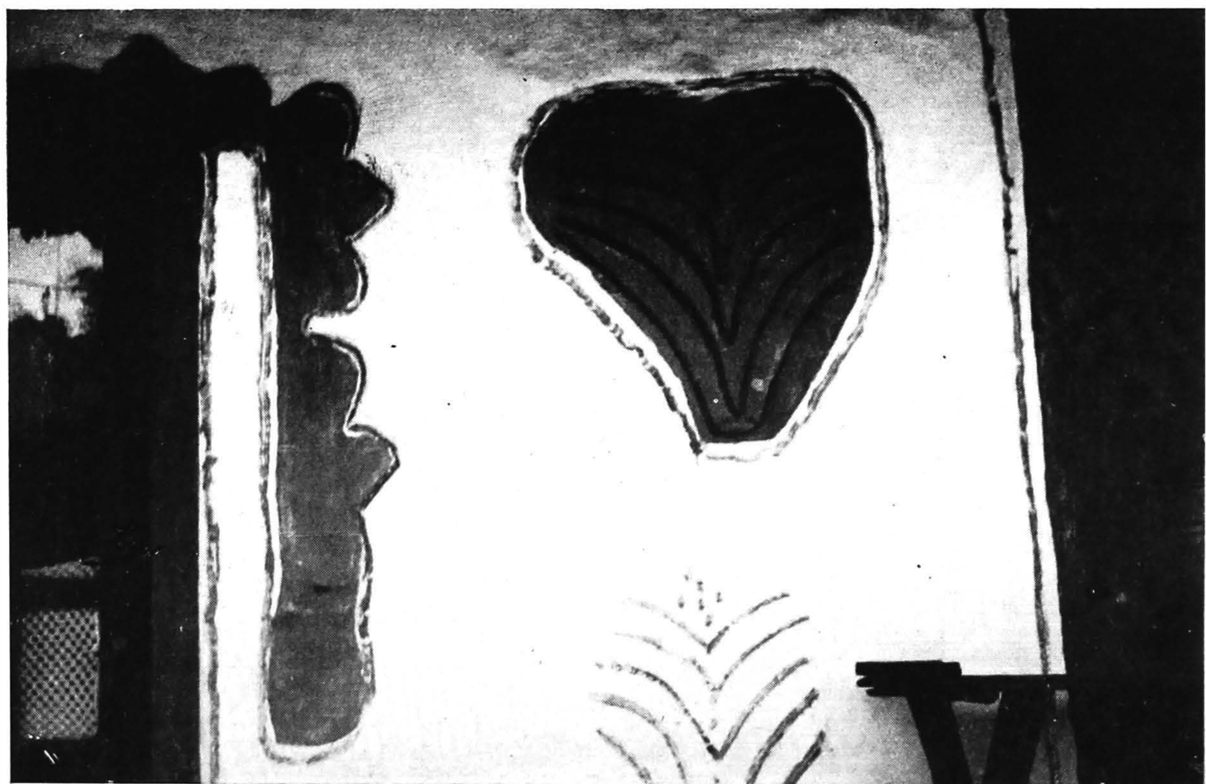

Fig. 115. Mihai Bravu. Decoraţie în tencuială pe peretele unei case

Fig. 116. Mihai Bravu. Decoraţie în tencuială marcînd iniţialele şi anul construcţiei; la stîlpi trafor şi friză formînd «război»

Fig. 117. Mihai Bravu. Casă veche aşezată cu faţa lungă către stradă, de la care este retrasă mult; ornamentaţie în tencuială

Fig. 118. Mihai Bravu. Ornamentație în tencuială la casa lui Sandu Constantin

Fig. 119. Hotarele. Casa lui Mihai Negoiță

Fig. 120. Crivăț. Casa lui Ion Catane. De remarcat ferestruicile de lîngă ușa de intrare care luminează tinda

Fig. 121. Cucueții-Sudiți. Casă avînd învelitoare de șiță cu polată

Fig. 122. Cucueţii-Sudiţi. Casă nouă cu prispa avînd stîlpi de zidărie şi arce

Fig. 123. Vasilaţi. Casă joasă cu balustrada prispei executată din lut; stîlpii prispei sînt de asemenea lipiţi cu lut împrejurul fusului de lemn

Fig. 124. Vasilaţi. Tipul de casă din partea locului

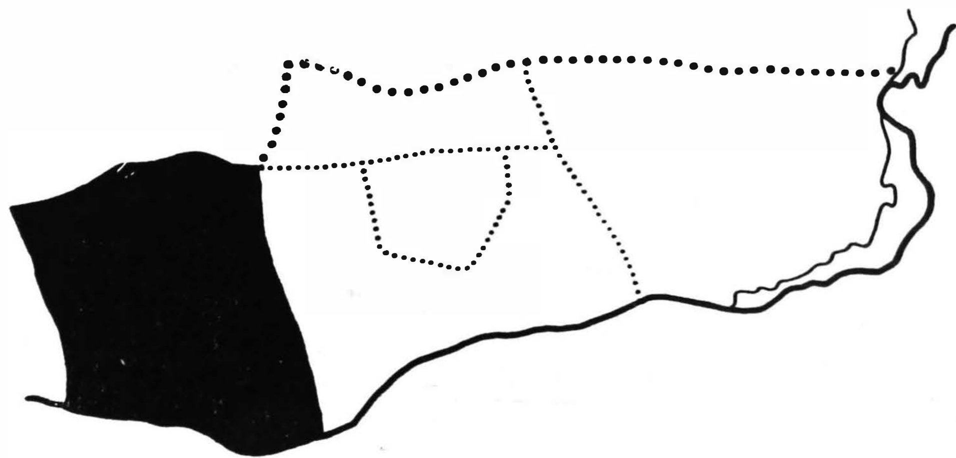

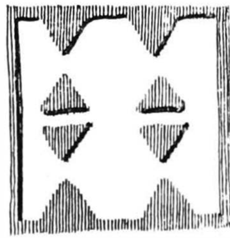
Fig. 125. Vasilaţii Noi. Casă joasă cu acoperiş de trestie, amintind casele dobrogene

Fig. 126. Vasilaţii Noi. Casă de vechime mijlocie

BAZINUL VEDEI ȘI TELEORMANULUI

BAZINUL VEDEI ȘI TELEORMANULUI

La vest de Argeş şi la nord de linia văii Cîlniştei, prelungită pînă la confluența celor două ramuri ale Călmățuiului, se distinge o unitate geografică a cărei altitudine variază între 70—150 m, cu apele divergente ca pe suprafața unui con. Apele din bazinul Călmățuiului şi Vedei se apropie spre marginea sudică, unindu-se două cîte două. Aspectul hidrografic determină înfățişarea şi înclinarea unității, a cărei pantă variază, după locuri, între 1 şi 3⁰/₀. Între cîmpurile largi, perfect netede, cu sol fertil, odinioară acoperit de păduri şi azi cu caracter de stepă, se deschid văi adînci de 10—15 m, cu lunci largi de cîțiva kilometri. Satele adunate, cu gospodării largi, s-au fixat mai mult pe văi, unde au mai la îndemînă apa necesară, sînt mai la adăpost şi folosesc mai cu uşurință toate formele terenului. Majoritatea aşezărilor sînt vechi, iar cele noi s-au format tot cu localnici. Relieful, apele, vegetația (păduri odinioară) au constituit condiții prielnice vieții satelor. Aceasta este cîmpia Găvanu-Burdea.

Burnasul, a cărui altitudine variază în jur de 100 m, deşi continuă pînă la Dunăre cîmpia Găvanu-Burdea, totuşi se deosebeşte de aceasta. Suprafața sa, ridicată cu 80—100 m peste lunca Dunării, este răsfrîntă spre nord, caracter care nu se întîlneşte nicăieri în cîmpia Munteniei.

În lungul marginii de nord, suprafața cîmpurilor este orizontală, iar către sud acestea urcă, avînd panta sud-nord de $1^0/_{00}$ în apropiere de Turnu Măgurele. Depresiuni numeroase fără scurgere de suprafață (« găvane »), avînd dimensiuni diferite, uneori de cîțiva kilometri pătrați, ciuruiesc netezimea cîmpurilor. Cu excepția fundului « găvanelor », care se inundă uneori datorită ploilor, solul este fertil, însă apa se găseşte la mari adîncimi (40—80 m), din cauza grosimii loessului şi a nisipurilor. Aşa se explică fenomenul că pe cîmpia dintre văi nu s-au

putut statornici sate pe o distanţă de 15—20 km, cum este de la Călmăţui la Vedea şi apoi de la Teleorman la Cîlniştea.

Călmăţuiul, Vedea şi Teleormanul străbat Burnasul de la nord la sud, însă datorită răsfrîngerii acestuia, există ape orientate vest-est (Cîlniştea şi văi cu scurgere temporară de la sud către nord).

Cu totul deosebite sînt formele văilor Călmăţuiului şi Vedei: adîncimea lor creşte de la nord (30—40 m) către sud (60—70 m); la diferite niveluri, în aceste văi apar terase; luncile brăzdate de meandre se îngustează de la nord către sud (de la 3—4 km la 1 km la ieşirea în lunca Dunării) şi au o mare umiditate, fapt care contrastează puternic cu suprafaţa cîmpului.

Astăzi, ca şi în trecut, cîmpurile Burnasului nu au favorizat crearea unor aşezări permanente. Fără excepţie, toate satele se găsesc pe văi. Mai mult decît în cîmpia Găvanu-Burdea de la nord, aici importanţa văilor este covîrşitoare pentru aşezări. Povîrnişul sudic al Burnasului, cu treptele teraselor, a fost şi este partea cea mai favorabilă aşezărilor şi culturilor de pomi şi viţă de

Fig. 127. Aspect din cîmpia Burnasului

vie, datorită orientării şi vecinătăţii cu lunca Dunării. Urmele lăsate de oameni din timpurile primitive pînă azi dovedesc aceasta pentru trecut, iar ghirlanda de sate dintre Olteniţa şi Turnu Măgurele o mărturisesc pentru prezent.

Pînă în 1864 nu a existat pămînt individual sau al obştei — se spune în monografia comunei Plosca, — ci al moşierului Gh. Castriş. Condiţiile de muncă erau: zeciuiala, treimea şi în urmă dijma «jumătate-jumătate», plus zilele de clacă.

Împroprietărirea din 1864 a diferenţiat ţăranii pe categorii: fruntaşi, mijlocaşi şi toporaşi (15, 10, 7 pogoane); aşa s-au născut chiaburii.

«În 1810 erau în Smîrdioasa 20 de bordeie şi 127 locuitori, adică 26 familii. Pădurea Deliorman s-a dus şi ea în 1877» (informaţie de la Pătru Radu Manea din Smîrdioasa, ţăran în etate de 80 ani).

De la bordei s-a trecut la casă de pămînt bătut; casa s-a ridicat cu sfială din pămînt, păstrînd oarecum înfăţişarea modestă a bordeiului.

Acareturile se înşiră în lungul lotului pe o linie sau două.

Sistemele de construcţie sînt: pămînt bătut, mai rar chirpici şi obişnuit paianta (se zice şi «păruială», adică şir de pari cu «tărăgai» — despicătură de lemn sau nuiele). Casele de pămînt bătut se execută azi (meşter Ilie Rugu din Smîrdioasa) cu pereţi numai de 40 cm grosime şi sînt foarte solide şi călduroase. Pămîntul se bate în ziduri, aşa cum se scoate din săpături, fără nici un adaos (doar puţini mărăcini), nici chiar apă. Astăzi se clădesc case de chirpici, avînd prispa cu stîlpi şi arcade de beton armat, fără ca la linia de alipire să apară crăpături datorite diferenţei de tasare. În localitatea Smîrdioasa zidurile de pămînt bătut se ridică pînă la grinzile tavanului, apoi se aşază o centură de beton armat sau grinzi de lemn, peste care zidul se mai înalţă în pod, executat cu cărămizi nearse (nu cu chirpici). Fundaţia se execută tot din pămînt bătut, avînd circa 80—100 cm adîncime.

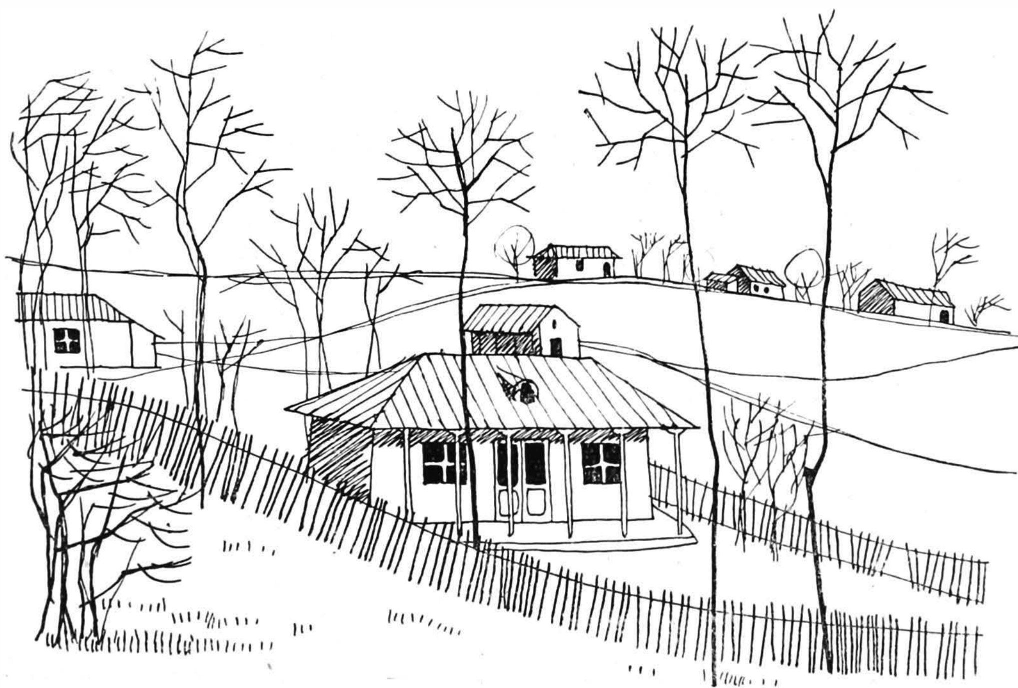

Fig. 128. Videle. Aşezare pe dealuri

Casele de locuit obişnuite au prispă, tindă şi una sau două camere; se mai adaugă, lateral sau la spate (în perioada dintre cele două războaie mondiale), un chiler-polată.

Casele noi, ca peste tot în regiune, folosesc tencuială şpriţuită colorată (aplicată chiar pe ziduri de paiantă) şi coloane cu arce, însă mai puţin ornamentate cu profiluri şi ipsoserie.

Sub influenţa obiceiurilor venite de la nord, de sub munte, de la mănăstiri, se întîlnesc în regiune multe cruci-troiţe la fîntîni sau pe drumuri, diferite însă ca aspect şi cioplitură de cele din nord.

Ornamentaţia în tencuială dispare aproape complet către vest, începînd de pe la Videle, iar traforajul bogat se menţine pe la Radu Negru, apoi dispare şi acesta înspre Olt.

O ornamentaţie deosebită o constituie modul de tratare a streşinii în comuna Răsuceni şi împrejurimi, pornind cu un plan înclinat din pazia stîlpilor pînă la marginea din afară a streşinii.

Fig. 129. Radu Negru. Casa lui Marin Vişan

Fig. 130. Radu Negru. Casa lui Constantin Vişan, cu «război» sub streaşină, decorat cu traforuri bogate. Intrarea în casă se face prin grădiniţa de flori

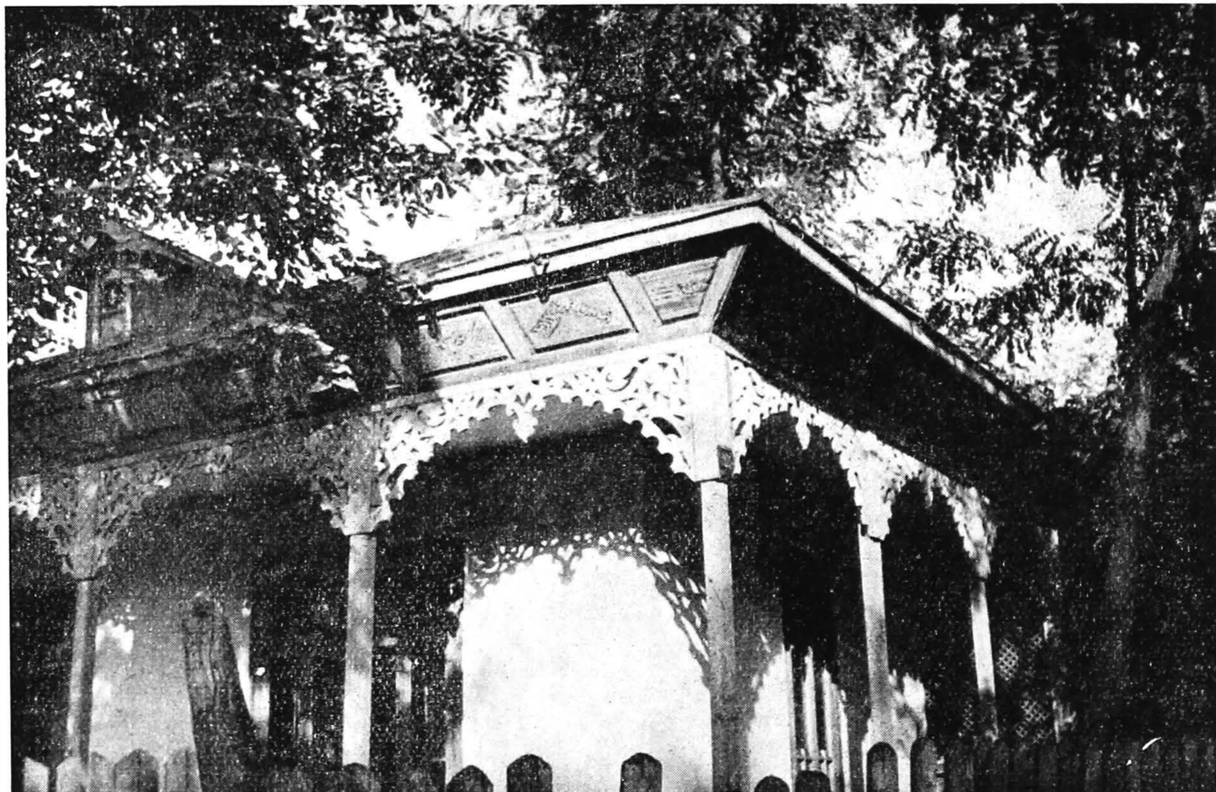

Fig. 131. Răsuceni. Sistem de execuţie a streşinii, destul de răspîndit în aceste părţi

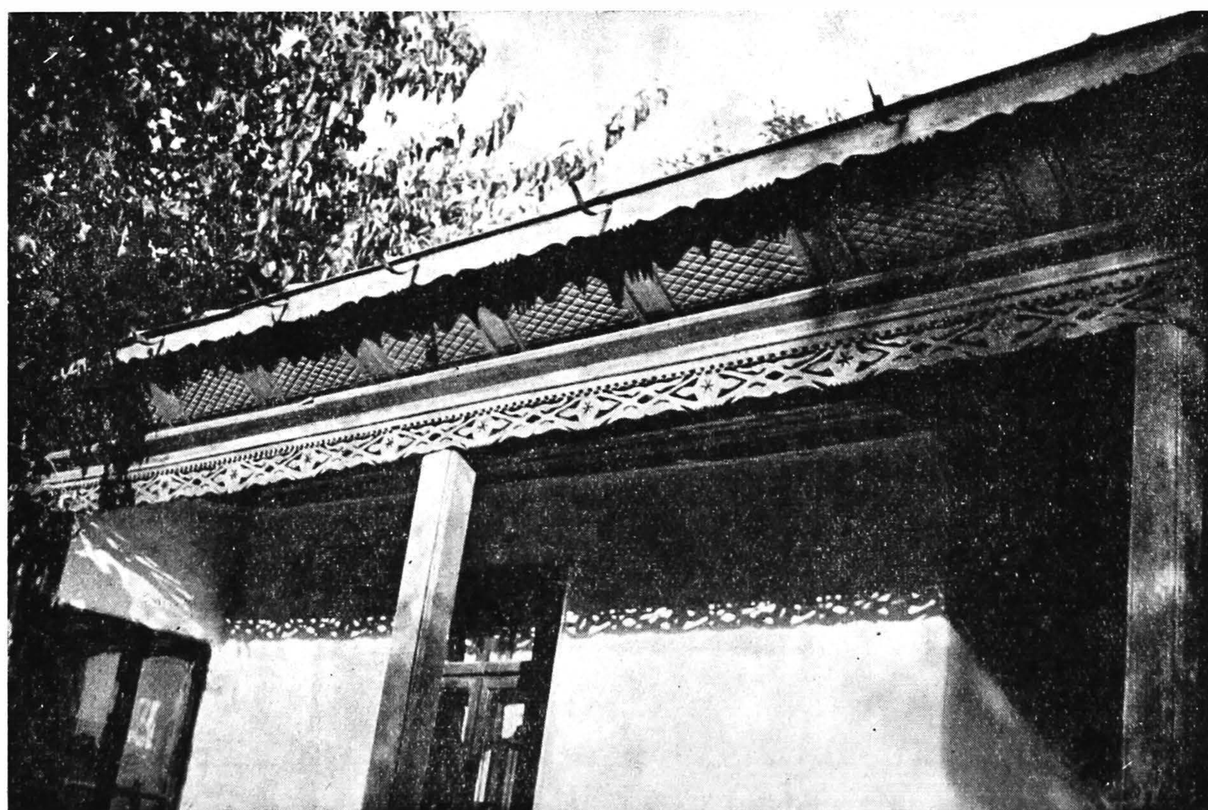

Fig. 132. Răsuceni. Casa lui Ştefan Ivănucă (1930). Detaliu de streaşină

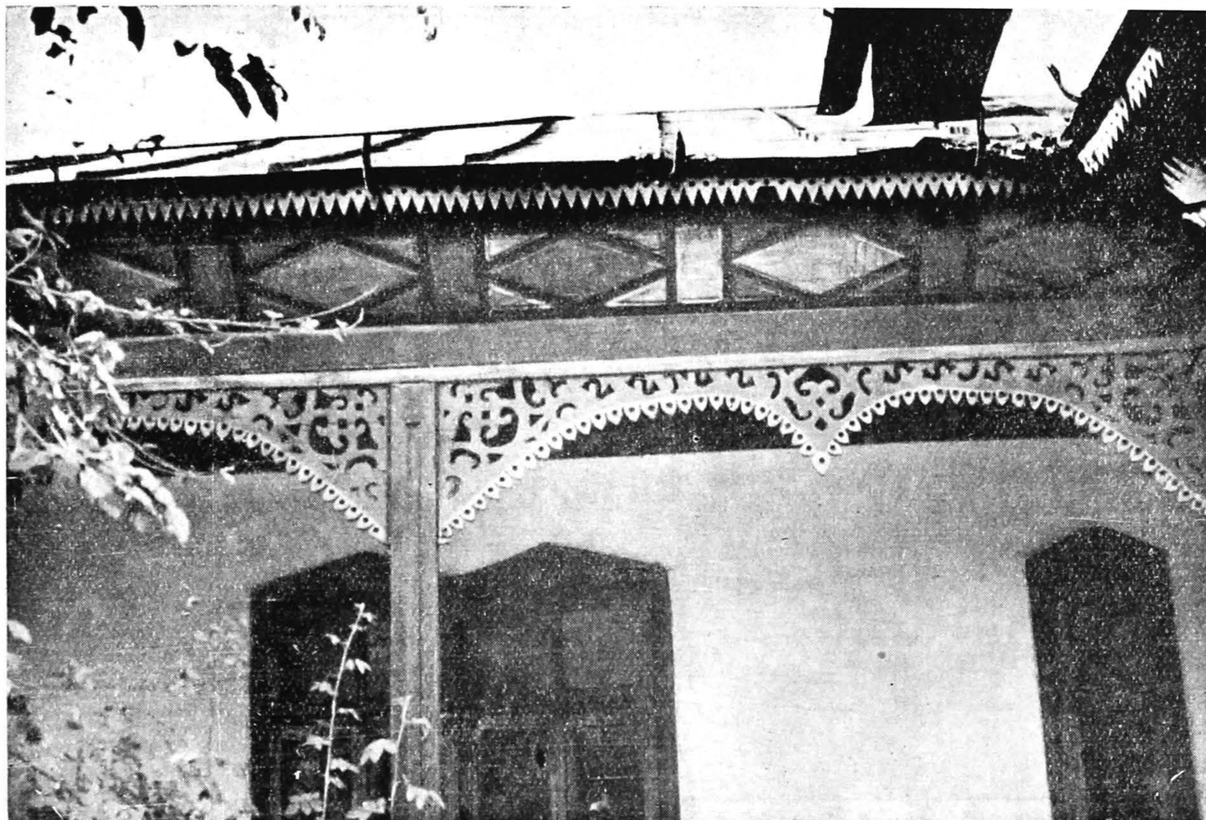

Fig. 133. Beiu. Casa lui Ion Pașcan. Detaliu de streașină

Fig. 134. Videle. Casă cu ornamentație în tencuială

Fig. 135. Videle. Detaliu de streaşină. Se văd motivele traforului simplificate

Fig. 136. Videle. Detaliu de streaşină

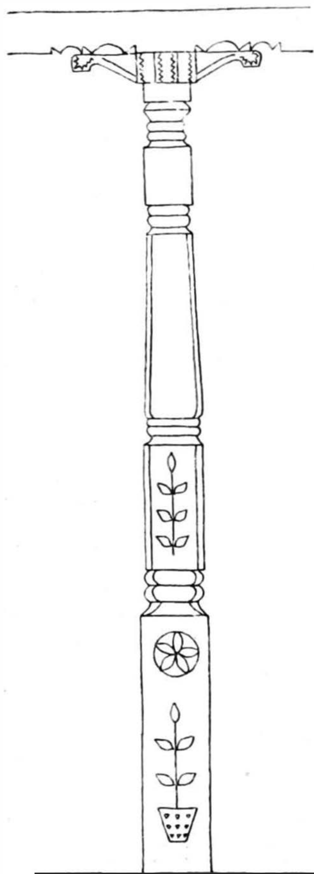

Fig. 137. Vida Furculești. Casa lui Zamfir Mitaraș. Stîlp cioplit

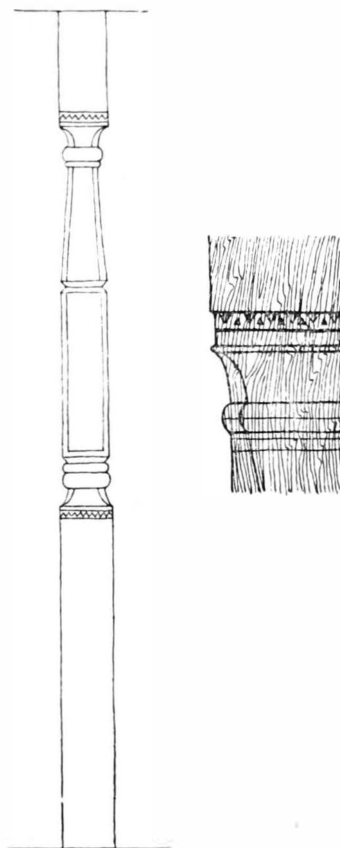

Fig. 138. Vida Cartojani. Stîlp cioplit de la casa lui Pahonțu (1890)

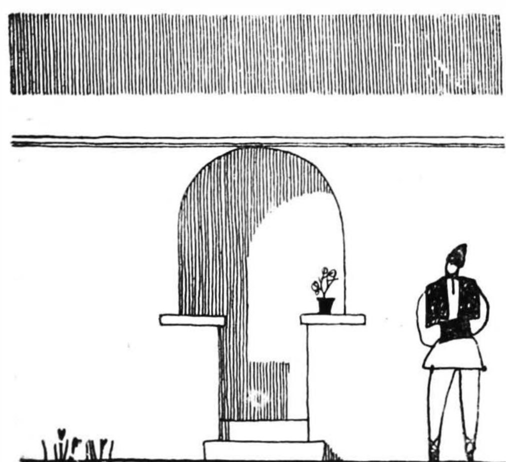

Fig. 139. Vida. Prispa casei lui Florea Cristea (construită în 1947), formată prin retragerea zidului tindei

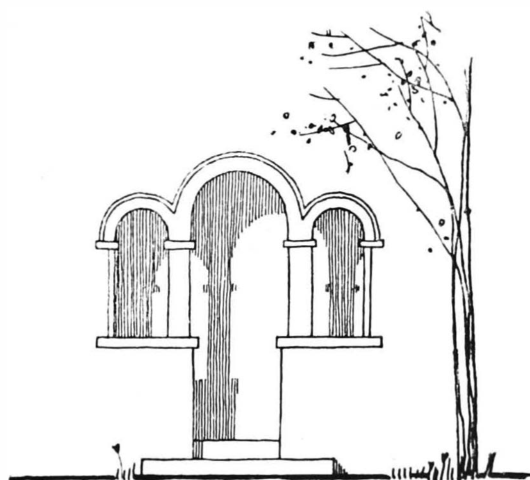

Fig. 140. Vida. Intrarea în casa lui Marin Spiridon (zidită în 1953), cu o mică prispă formată prin retragerea zidului tindei

Fig. 141. Plosca. Casa lui Nicolae Cătrună. Polata din spatele casei servește și ca bucătărie de vară

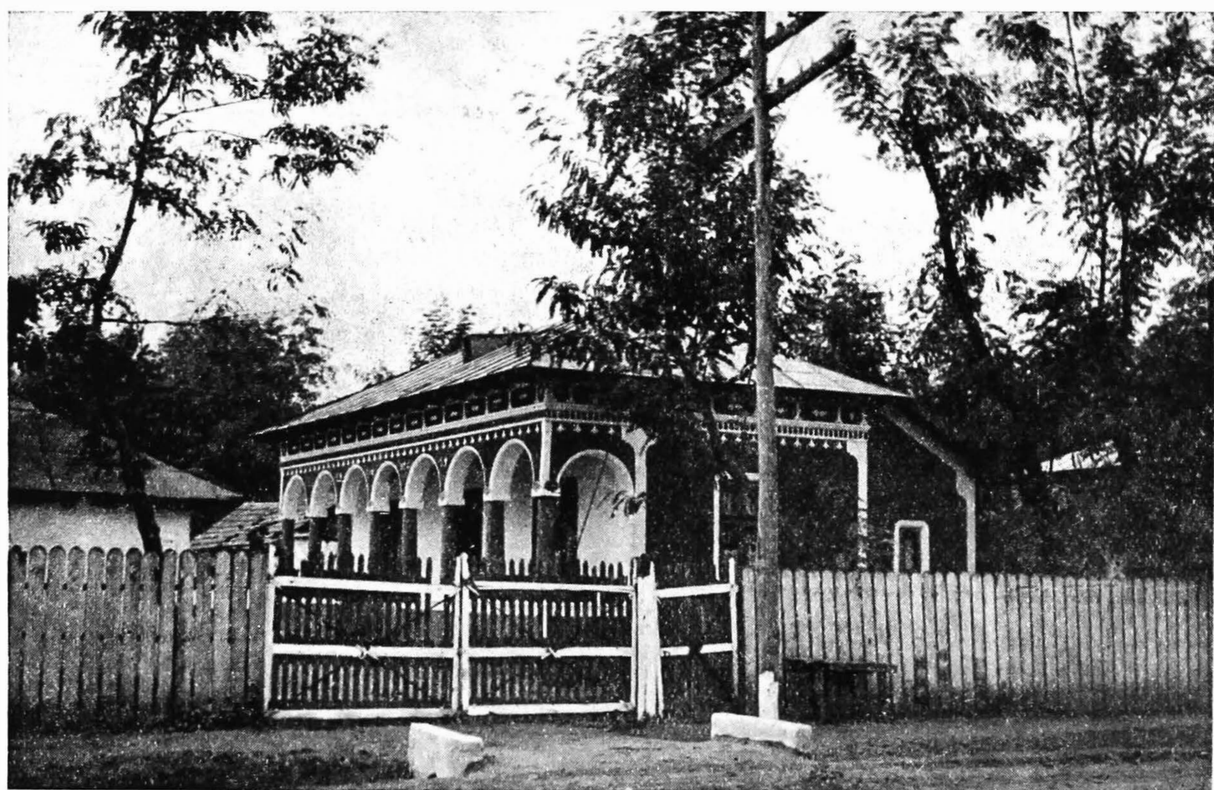

Fig. 142. Plosca. Casă nouă cu friză («război»), stîlpi de beton și arce de cărămidă

Fig. 143. Plosca. Casă nouă cu decorație colorată sub streașină, stîlpi și arce de cărămidă

Fig. 144. Roșiori. Casă veche cu prispă parțială; la dreapta este intrarea în pivniță și deasupra depozit de unelte

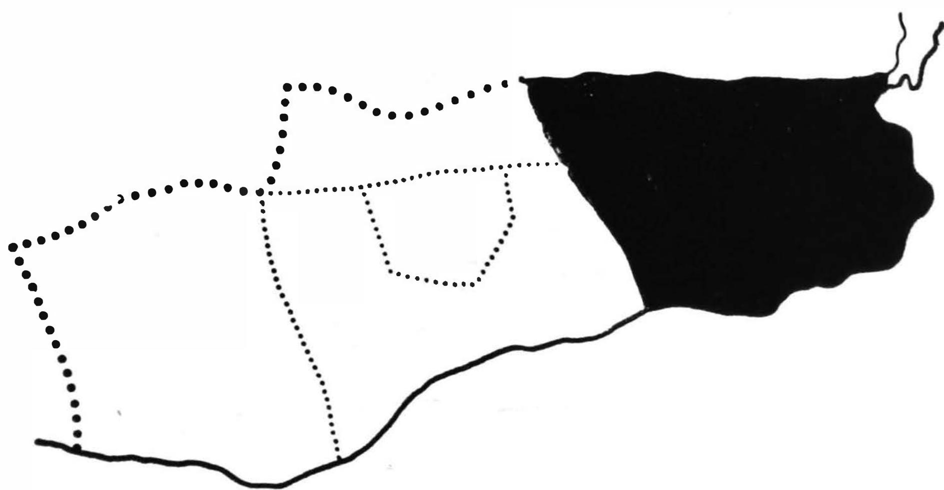

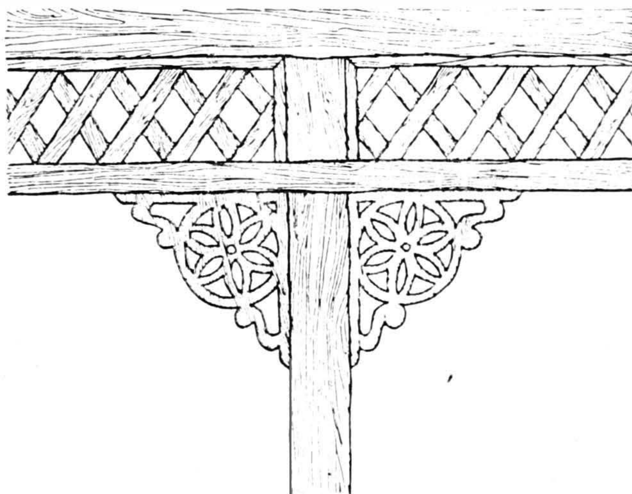
Fig. 145. Roşiori. Casă asemănătoare cu cea din fig. 144; stîlpii prispei sînt îmbrăcaţi în scînduri

Fig. 146. Smîrdioasa. Casa lui Nicolae Marin Chirleanu, cu ziduri de chirpici şi prispă de beton

BĂRĂGANUL

BĂRĂGANUL

« Et in Arcadia ego! Şi eu am văzut cîrdurile de dropii, cutreierînd cu pas măsurat şi cu capul aţintit la pază, acele şesuri fără margini, prin care aurul, răsfirat în unde diafane sub arşiţa soarelui de vară, oglindeşte ierburile şi bălăriile din depărtare şi le preface, dinaintea vederii fermecate, în cetăţi cu mii de minarete, în palate cu mii de încîntări. »

« În depărtare, pe linia netedă a orizontului, se profilează, ca muşuroaie de cîrtiţe uriaşe, movilele a căror urzeală e taina trecutului şi podoaba pustietăţii .»

(*Al. Odobescu*, « Pseudokynegeticos »).

Este cîmpia ce se întinde de la lanţul de bălţi al Mostiştei pînă la Dunăre în sud şi pînă la Ialomiţa în nord. Este una dintre cele mai unitare cîmpii, o suprafaţă aproape orizontală, lipsită de văi, de ape, de păduri. Ca altitudine se menţine între 40 şi 60 m, cu excepţia părţii de nord-est, unde urcă pînă la 80—90 m. Singurele accidente sînt numeroasele crovuri, de întinderi variate, care vălluresc uşor faţa netedă a cîmpiei. În lungul Ialomiţei, pe o fîşie lată de cîţiva kilometri, relieful este cutat de dune orientate de la nord-est la sud-vest, fixate în cea mai mare parte prin plantaţii de salcîm. Caracterul de stepă al Bărăganului este foarte accentuat. Apa se găseşte la 20—80 m adîncime.

Pînă la începutul acestui secol, în interiorul Bărăganului aşezările omeneşti permanente se reduceau la cîteva hanuri şi tîrle de ciobani. Păşunile de odinioară au fost înlocuite de ogoare; în locul aşezărilor temporare (tîrle, sălaşe) au luat naştere sate rare, însă mari, ale căror gospodării sînt adunate în vetre bine conturate. Pe văile apelor de pe laturi (Ialomiţa, Mostiştea, Dunărea) satele se ţin lanţ din vechime pînă azi.

La nord de Ialomiţa înălţimea cîmpiei este mai mică, iar suprafaţa ei este mai puţin accidentată de crovuri; în schimb, există mari depresiuni mlăştinoase sau cu lacuri sărate. Apa freatică se găseşte la adîncime mică (4—10 m). Satele sînt rare, însă vechi şi răspîndite pe întreaga suprafaţă a cîmpiei. Aceste caractere o deosebesc clar de cîmpia de la sud de Ialomiţa.

De atunci, din timpurile în care Odobescu descrie pustietatea Bărăganului şi pînă azi, aceste locuri au trecut prin multe faze, care se vor arăta aici foarte sumar.

Oierii, mocani sau mărgineni, colindători pe cîmpiile Bărăganului, s-au fixat unde au putut săpa puţuri din care scoteau apa de la mari adîncimi cu burduful (o piele de bou tăbăcită), tras afară pe o roată, folosind la tracţiune vite (măgari, cai, boi). Au început apoi să cultive pămîntul, au arendat sau au cumpărat de la stat cîmpii întregi, au înfiinţat conace şi au devenit moşieri. Aceasta încă din veacul trecut.

Cu încetul Bărăganul începe să aibă culturi agricole. Forţa de muncă este însă redusă şi pînă nu de mult se organizau la începutul primăverii, în părţile de deal ale Munteniei (cum era Buzăul, de pildă), adevărate tîrguri de oameni, în care ţăranii se angajau să muncească în timpul verii şi al toamnei pe moşiile din Bărăgan.

Linia ferată Bucureşti-Constanţa, care traversează Bărăganul prin mijloc, aduce la deplină viaţă stepa la sfîrşitul veacului trecut; dar aşezările omeneşti de-a lungul acesteia au apărut mai tîrziu. De aceea gările din Bărăgan (Săruleşti, Preasna, Dîlga, Ghimpaţi, Ivăneşti, Ciulniţa, Mărculeşti, Jigălia) îşi au satele la 10—20 km depărtare, pe valea Mostiştei, a Ialomiţei sau pe Dunăre. Abia după împroprietăririle din 1918 s-au înfiinţat sate noi, zise « de colonişti », deoarece oamenii veneau de prin locuri depărtate. Satele acestea, — cum sînt: Dor Mărunt, Sighireanu, Dragalina (lîngă gara Ciulniţa), Dîlga, Bărăganu etc., — au avut vetrele proiectate de arhitecţii Ministerului Agriculturii, cu străzi drepte, cu cvartale regulate, cu loturi egale, cu terenuri rezervate pentru clădirile obşteşti, după toate regulile ştiinţifice.

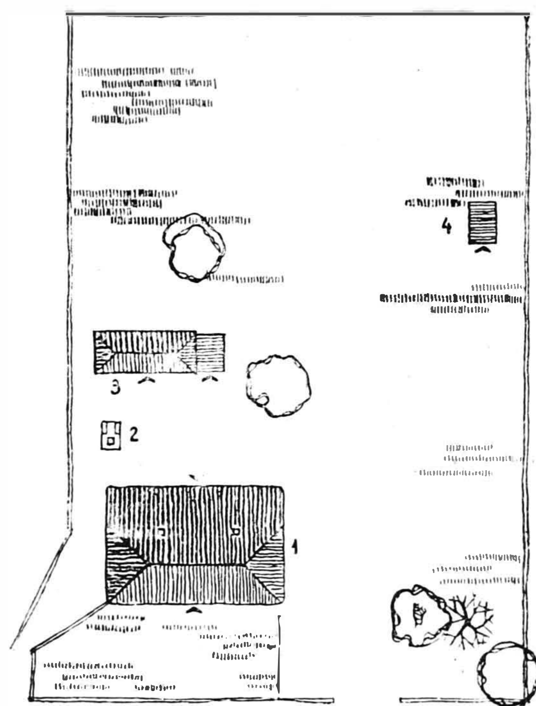

Fig. 147. Lilieci. Gospodăria Saftei Leonida. Plan: *1* — casa de locuit; *2* — cuptor de pîine; *3* — grajd, magazie, şopron; *4* — coteţ de păsări

Rezultă că satele din mijlocul Bărăganului sînt sate noi, create după 1920, cu populaţia venită din multe părţi (Muntenia şi Oltenia), cu gospodării şi locuinţe înjghebate treptat, în etape; iar satele de pe margini, de lîngă ape, sînt sate vechi, cu uliţe neregulate, cu gospodării neegale şi case care păstrează unele tradiţii în construcţie şi distribuţia încăperilor.

Sistemele de construcţie întrebuinţate în Bărăgan, pe văile apelor, constau obişnuit din chir-

pici, vălătuci, pămînt bătut şi ciamur bătut în tipare; învelitorile sînt de paie, coceni, trestie, ţiglă, tablă.

Din cauza crivăţului, care este foarte puternic în stepa Bărăganului, casele sînt joase, cu prispă pe trei părţi, iar în direcţia viscolului învelitoarea prelungită formează polata, în spatele casei.

Lipsa de lemne face ca pentru bucătărie şi încălzitul camerelor să se întrebuinţeze: paie, coceni de porumb, ciulini, lujere de floarea soarelui. Acestea producînd în casă murdărie şi ocupînd spaţiu, focarul sobelor s-a construit în polată, în cotlonul deschis care are coş larg. Construirea cotloanelor de alimentat sobele nu este o greutate pentru meşterul din Bărăgan; de aceea se găsesc de multe ori în polată cîte două asemenea cotloane. Se ajunge astfel la concentrarea focurilor unei case în unul sau două puncte, iar casa, fără a se depărta de tipul liniar al casei-matcă (tindă şi două camere), îşi concentrează încăperile împrejurul focarelor, aşezînd şi în polată bucătăria şi încă o cameră. Cu toate că polata poate servi bine şi ca bucătărie de vară, mai toate gospodăriile au în curte o construcţie separată, cu cuptor de pîine şi bucătărie de vară.

Comunele mărginaşe cu zonele descrise anterior păstrează decoraţia descrisă la acestea; aşa este satul Lilieci, de pe Mostiştea.

Mai departe, pe valea Ialomiţei, se continuă decoraţia în traforaj şi nu se mai găsesc ornamentaţii în tencuială. Motivele traforului se simplifică, utilizarea rozetei fiind mai curentă.

Pe valea Ialomiţei însă apare, tot sub influenţa nordului subcarpatic, utilizarea pietrei, la crucile din cimitir şi la crucile votive de pe marginea drumului sau de la fîntîni.

La Ţăndărei, în apropiere de Dunăre şi de Dobrogea, apare obiceiul de a se crea o prispă prin retragerea zidului tindei mai în fund, aşa cum s-a arătat în volumul « Arhitectura populară romînească din Dobrogea ».

Tot în Ţăndărei se întîlnesc ca decoraţie la prispă arce de zidărie în plincintru, acoladă sau platbandă, însă cu profilaturi care amintesc vag atmosfera orientală, arabă.

Cercetînd un sat (Dragalina) înfiinţat după primul război mondial (1921), se pot constata greutăţile cu care au avut de luptat cei ce şi-au creat aici o nouă

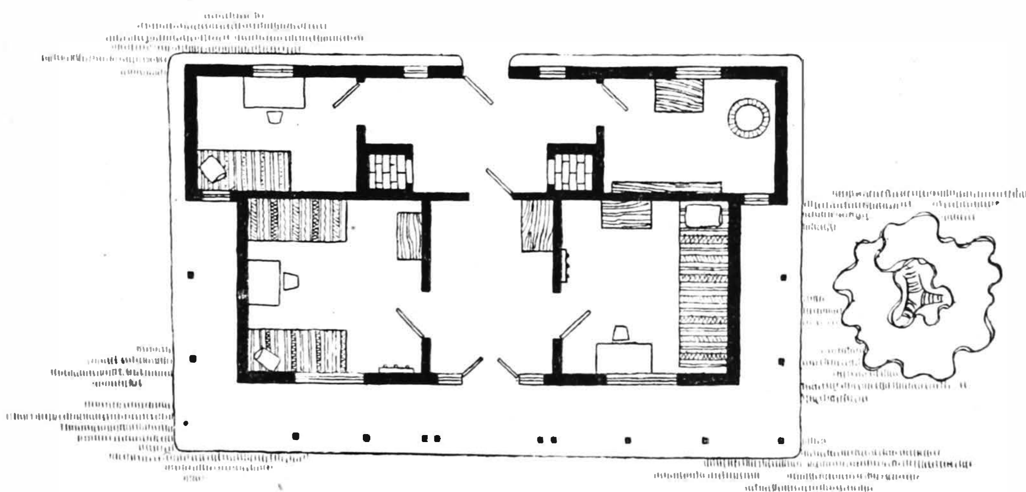

Fig. 148. Lilieci. Casa Saftei Leonida. Plan

viață, cum s-a produs ridicarea lor treptată, cum au căutat să transplanteze pe noile ținuturi tradițiile artistice ale locurilor de baștină. De asemenea se văd schimbările intervenite după ultimul război mondial, prin care înfățișarea exterioară a caselor se încadrează în evoluția generală descrisă la zonele anterioare.

Este de observat și de reținut cum gospodarii veniți aici acum treizeci și șapte de ani și-au construit bucătăriile de vară cu cuptorul de pîine cam la fel cu cei din Dobrogea, utilizînd lutul ca acoperiș și ca sistem de construcție.

În acest sat, se găsesc felurite sisteme de construcție, aduse de coloniști din locurile lor de origine: pămînt bătut, chirpici, vălătuci, cărămidă, învelitori de coceni (amintind greutățile transplantării), trestie, țiglă, tablă.

Casa obișnuită este cea cu prispă (prispa nu lipsește nici în perioada grea a începutului), tindă și o cameră, la care se adaugă foarte repede și pretutindeni polata din spatele casei, cu focarele pentru arderea paielor, descrise anterior.

Fig. 149. Lilieci. Prispa casei lui Fandele Jedu

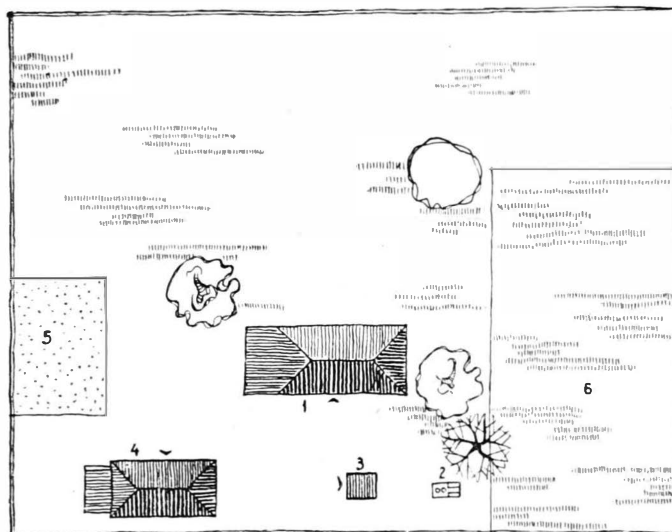

Fig. 150. Lilieci. Gospodăria lui Gavrilă Ion. Plan:
1 — casa de locuit; *2* — cuptor; *3* — bucătărie de vară; *4* — grajd, magazie, șopron; *5* — curte de păsări; *6* — grădină de zarzavat

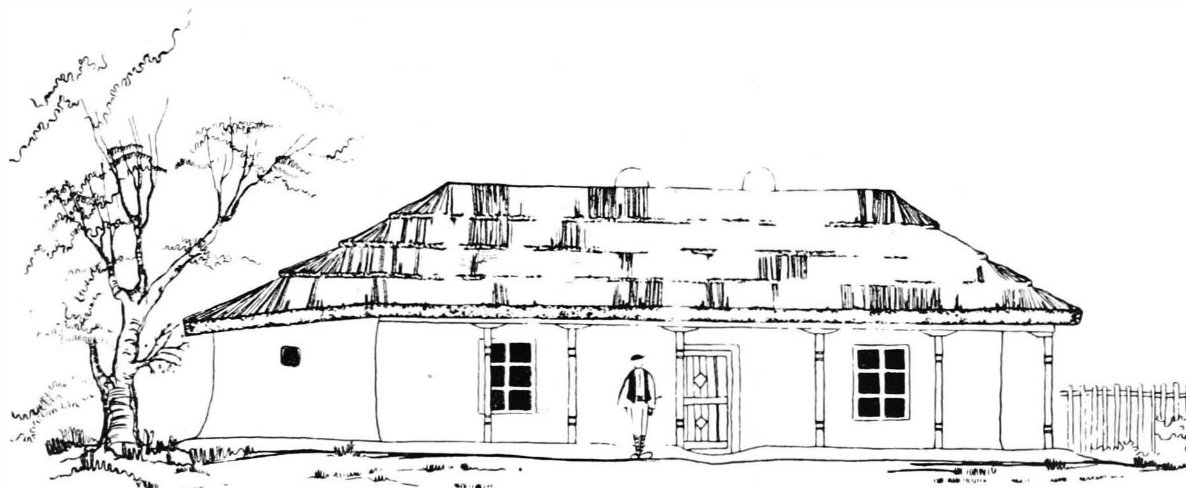

Fig. 151. Casa lui Gavrilă Ion. Fațadă

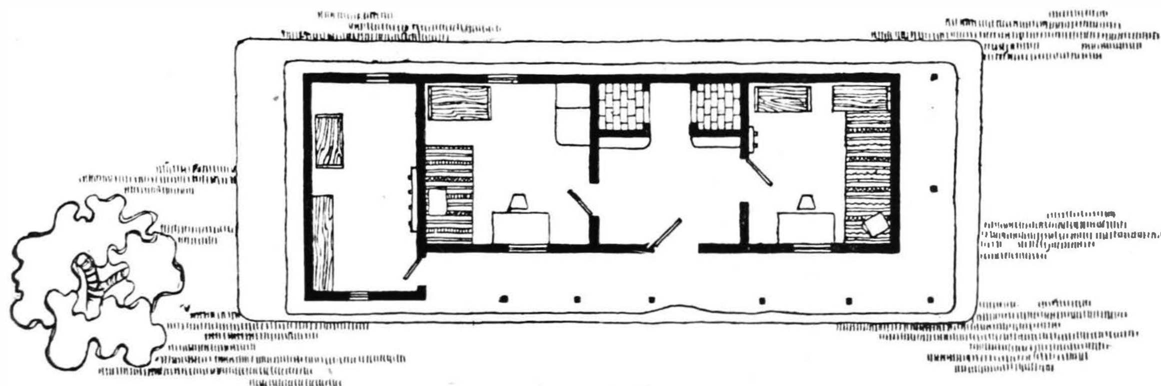

Fig. 152. Casa lui Gavrilă Ion. Plan

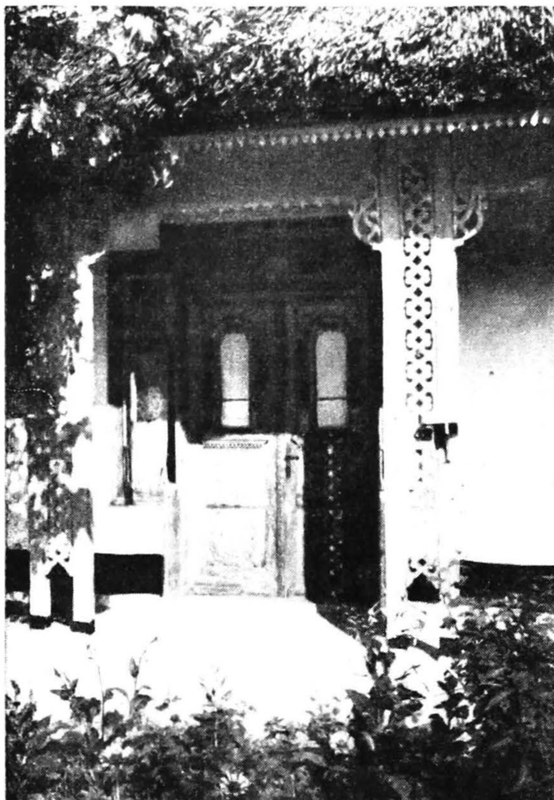
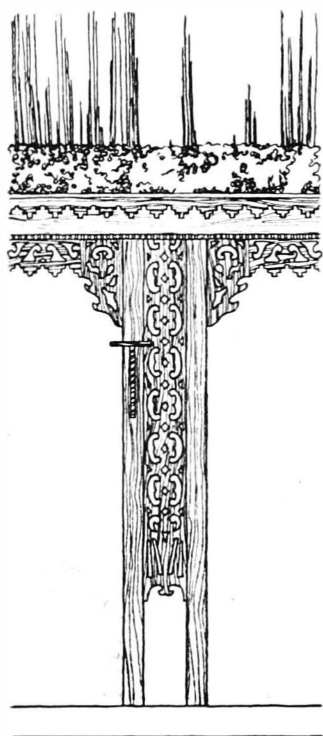

Fig. 153. Lilieci. Detaliu de stîlp de la casa lui Pandele Jedu

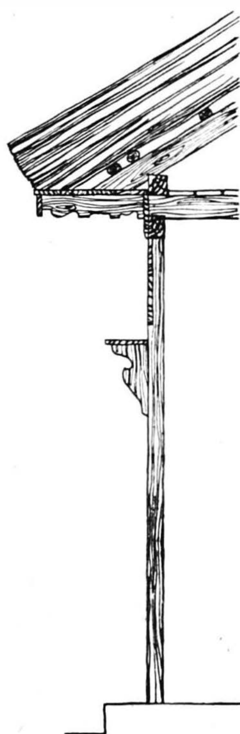
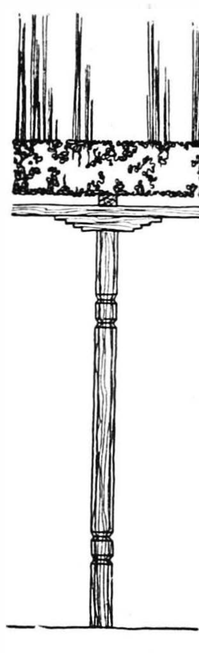

Fig. 154. Lilieci. Detaliu de la casa Saftei Leonida

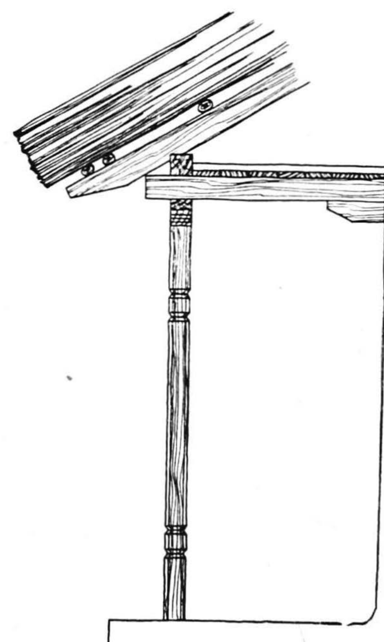

Fig. 155. Lilieci. Detaliu de la casa lui Gavrilă Ion

Fig. 156. Fierbinţii de Jos. Casa lui Ion Mihalcea. Faţadă·

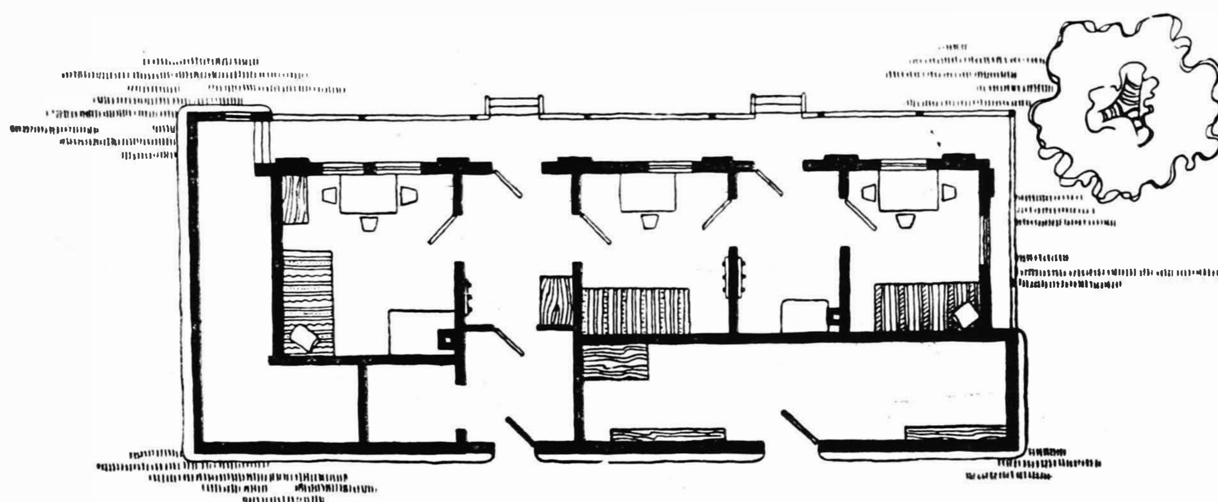

Fig. 157. Casa lui Mihalcea. Plan

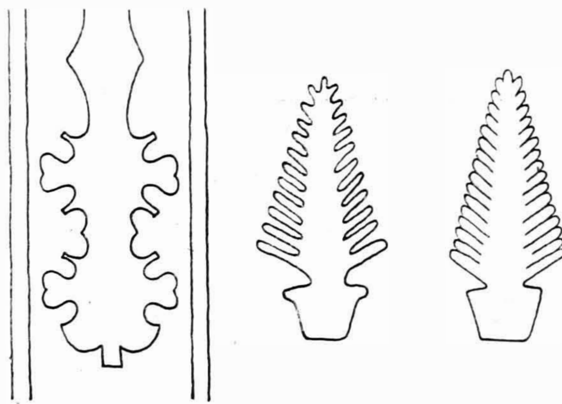

Fig. 158. Detalii de la casa lui Mihalcea

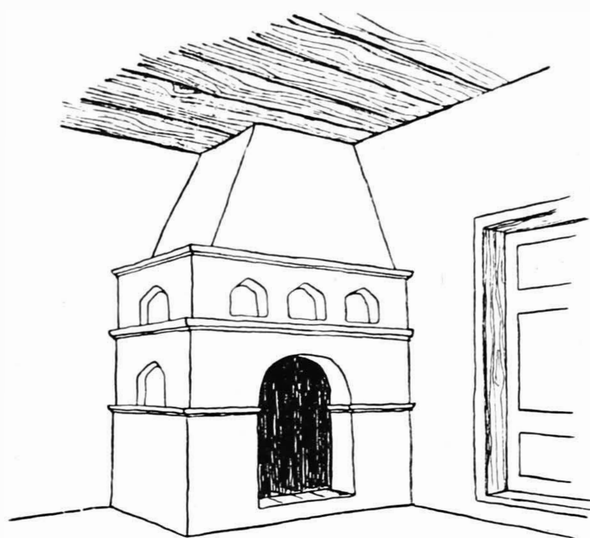

Fig. 159. Hornul casei lui Crasnea

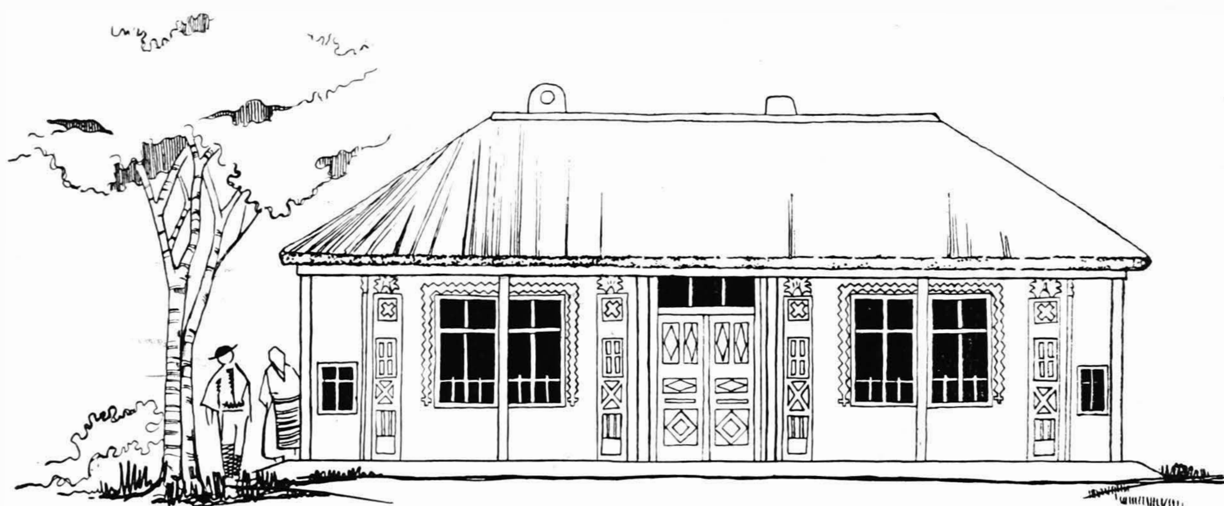

Fig. 160 Fierbinţi. Casa lui Gheorghe Crasnea. Faţadă

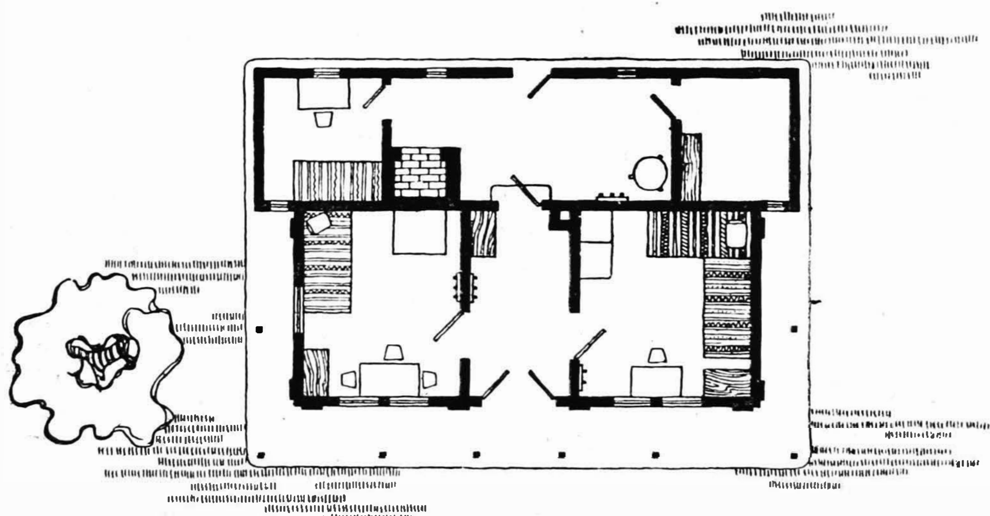

Fig. 161. Casa lui Crasnea. Plan

Fig. 162. Căzănești. Casă nouă cu prispa formată prin retragerea zidului de la intrarea în tindă, asemănătoare cu cele din Dobrogea

Fig. 163. Ciochina. Casă la șoseaua națională

Fig. 164. Cruce la marginea şoselei spre Căzăneşti

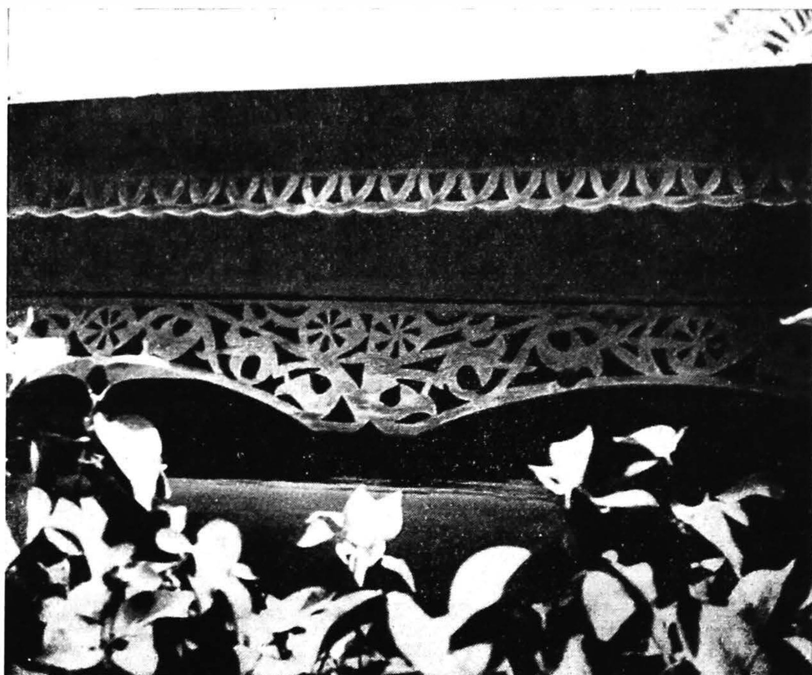

Fig. 165. Căzăneşti. Decoraţie în traforaj

Fig. 166. Ţăndărei. Decoraţie de la prispa casei lui Mateescu

Fig. 167. Țăndărei. Casă nouă cu stîlpi de beton și arce cu profilaturi

Fig. 168. Țăndărei. Detaliu de prispă cu stîlpi de beton și arce de diferite forme cu multe profilaturi

Fig. 169. Ţăndărei. Casă nouă

Fig. 170. Detaliu de la prispa casei din fig. 169

Fig. 171. Ţăndărei. Casă nouă

Fig. 172. Ţăndărei. Intrare într-o casă, cu prispa formată prin retragerea zidului tindei

Fig. 173. Ţăndărei. Casă nouă

Fig. 174. Ţăndărei. Ornamentaţie la intrarea unei case

Fig. 175. Țăndărei. Casă nouă

Fig. 176. Dragalina. Casa Georgetei Costache, în perioada de la începutul formării gospodăriei

Fig. 177. Dragalina. Casă de la începuturile colonizării

Fig. 178. Dragalina. Casă întîlnită des în sat. De la casele simple, cu învelitoare de coceni, s-a trecut la acest tip de casă intermediar

Fig. 179. Dragalina. Casa lui Ţînţăreanu. Prispa cu pazie traforată la partea de sus a stîlpilor

Fig. 180. Dragalina. Casa lui Gheorghe Putaru

Fig. 181. Dragalina. Casă cu prispă parțială și învelitoare de țiglă, indicînd o nouă etapă în evoluția caselor din sat

Fig. 182. Dragalina. Casă nouă avînd prispă cu stîlpi de beton și arce și cu tencuială șprițuită și colorată. Etapa de după ultimul război mondial

Fig. 183. Dragalina. Cuptor şi bucătărie de vară

Fig. 184. Cruce de piatră în cimitirul din Ciochina

CONCLUZII

Din materialul prezentat în acest volum se pot extrage anumite caracteristici generale pe regiune, ca şi anumite consideraţii asupra utilizării lui în proiectare.

1. Regiunea Bucureşti este în totalitatea ei o regiune de şes, cu căi de comunicaţie lesnicioase.

2. Aşezările omeneşti, în marea lor majoritate, s-au concentrat pe lîngă ape, fluvii, rîuri şi lacuri.

3. Satele sînt de trei tipuri:

— adunate, cu uliţe neregulate — cele vechi de peste 100 de ani;
— adunate, cu uliţe regulate — cele statornicite în timpurile mai recente;
— înşirate de-a lungul drumurilor şi rîurilor, cu uliţe sinuoase — toate vechi.

4. Gospodăriile sînt în majoritatea cazurilor mari (1 000—3 000 m²), cu latura îngustă la stradă. Aşezarea clădirilor în curte este peste tot liniară, pe una sau două linii paralele, foarte rar pe trei linii şi mai niciodată pe patru.

5. Acareturile sînt de obicei concentrate sub acelaşi acoperiş: grajdul, avînd şopronul în polată şi magazia cu pătulul deasupra la etaj, cu balcon în faţă; doar coteţul de păsări şi cel de porci sînt separate. De multe ori acareturile sînt lipite de casă, în fund, către curte. Mai peste tot se găseşte în curte un şopron sau o încăpere folosită ca bucătărie de vară. În Bărăgan se găseşte o încăpere combinată cu un cuptor pentru pîine.

6. Casele sînt aşezate cu latura îngustă către stradă şi retrase cu 4—10 m. O grădiniţă de flori aşezată lîngă casă, împrejmuită cu un gard scund, o separă de restul curţii.

7. În bazinul Vedei şi Teleormanului, în tindă sau în polată, se află vatra deschisă, cu corlata sub tavan; în bazinul Argeşului, vatra deschisă este despărţită în tindă printr-un perete, formînd un cotlon; în Bărăgan cotlonul este aşezat în polată.

8. Distribuţia în plan a încăperilor casei este aceeaşi în toată regiunea: tindă şi una sau două camere aşezate în linie de-a lungul prispei. Aproape peste tot, prin prelungirea acoperişului, se obţine polata («magazia», cum se spune local), fie în partea îngustă a casei, fie la spate, iar cîteodată atît lateral cît şi la spate. În Băragan polata este plasată la spate şi este locuită.

9. Aceeaşi distribuţie, fără polată şi prispă, se întîlneşte şi la o bună parte a caselor din Bucureşti.

10. Casele ţărăneşti din regiune au numai parter, doar acareturile au la etaj magazia şi pătulul.

11. Sistemele de construcţie întrebuinţate în vechime în regiune erau: pămînt bătut înspre Vedea şi Teleorman, chirpici şi paiantă peste tot; învelitori de trestie, tablă şi în timpul din urmă de ţiglă; pardoseli din lipitură de pămînt; ferestre mari, în general îngemănate cîte două. După ultimul război mondial, se construieşte cu materiale durabile: cărămidă, beton, ţiglă la învelitori, ciment sau var cu ciment la tencuielile exterioare şpriţuite şi viu colorate.

12. O atenţie deosebită trebuie dată ornamentaţiei care împodobeşte mai toate casele din regiune. Genul de ornamentaţie şi motivele folosite indică epoca şi spaţiul în care se situează.

Ornamentaţia în tencuială marchează epoca de dinainte de primul război mondial, începînd de prin 1880 (mai vechi nu s-au găsit) şi mergînd pînă prin 1915. Ea reprezintă gustul şi manifestările artistice ale unei generaţii. Spaţiul în care s-a dezvoltat mai puternic pare a fi cercul de sate Mogoşoaia — Ciocăneşti — Brătuleşti — Tîncăbeşti, trecînd şi peste hotarul regiunii, în regiunea Ploieşti (a se vedea arhitectura populară din acea regiune). Din aceste sate ea se răspîndeşte în satele dimprejur, reducîndu-şi însă frecvenţa şi măiestria execuţiei şi acoperind o zonă ce se întinde pînă la Videle — Mihai Bravu — Urziceni. Motivele de ornamentaţie sînt cu totul originale, neinfluenţate de decoraţia în piatră şi ipsos a caselor orăşeneşti sau a palatelor boiereşti; ea nu imită nici cioplitурile în lemn sau ţesăturile. Se întrebuinţează forme geometrice, compuse cu o fineţe remarcabilă. Puţinele decoraţii reprezentînd plante sau păsări sînt aşa fel stilizate, încît nu mai constituie copii după natură, ci se situează în abstract. Se poate spune că este epoca decoraţiei în tencuială şi a învelitorilor de trestie, şiţă, paie sau coceni.

În epoca din timpul şi dintre cele două războaie mondiale (1915—1945), deci pe durata altei generaţii, apar decoraţiile în scîndură traforată. Localităţile unde s-a dezvoltat puternic această decoraţie în traforaj se întîlnesc pe valea Teleajenului, în regiunea Ploeşti, trecînd în regiunea Bucureşti la punctul de contact format de satele de la Tîncăbeşti la Snagov. Avînd în vedere bogăţia acestor decoraţii în regiunea Ploeşti, şi contactul satelor citate cu acea regiune, se poate presupune că meşteşugul a venit de acolo. Aria pe care se găseşte răspîndită decoraţia în traforaj este cu mult mai mare decît aceea a decoraţiei în tencuială, cuprinzînd întreaga regiune Bucureşti. Valoarea motivelor întrebuinţate scade însă pe măsura depărtării de focarele arătate. Decoraţia în tencuială a dispărut din practica meşterilor de la ţară; cea în traforaj se mai menţine în unele locuri, însă este şi ea pe cale de dispariţie. Se poate spune că este epoca decoraţiei în traforaj şi a învelitorilor de tablă.

În epoca de după al doilea război mondial, din 1945 încoace, în lumea satelor noastre are loc o cotitură precisă în felul de înţelegere şi interpretare a formelor arhitectonice. Se tinde către construcţii de cărămidă, cu stîlpii prispei de beton armat, cu arce de beton sau zidărie, cu tencuieli exterioare şpriţuite în culori vii, bogate în profiluri, variat colorate. În ultima epocă la învelitori se întrebuinţează din ce în ce mai mult ţigla.

Din documentarea prezentată asupra regiunii Bucureşti se pot de asemenea reţine şi anumite elemente necesare în proiectările noastre din mediul rural şi mai ales în concepţia tipurilor de case ţărăneşti.

Concentrarea acareturilor sub acelaşi acoperiş face să fie îndreptăţită adoptarea aceluiaşi sistem pentru anexele gospodăreşti din gospodăriile individuale ale colectiviştilor. Ar fi de preferat ca acestea să se grupeze cîte două sau chiar patru la liniile despărţitoare ale curţilor.

Se poate reţine că orientarea faţadelor nu preocupă pe ţăranii noştri, în afară de cea de nord sau nord-est, pe care o evită.

În regiunea Bucureşti se întrebuinţează drept combustibil pentru încălzit camerele în timpul iernii, paie, coceni, ciulini, tulpini de floarea soarelui şi alţi combustibili de volum mare, care incomodează spaţiul din camere. Este necesar deci să se adopte în proiectare sistemul de cotloane, arătat în documentare, care avînd focarul în polată, lasă liber spaţiul de locuit al camerelor. Cotloanele folosesc şi pentru pregătirea mîncării, iar spaţiul în care se aşază serveşte pentru luat masa, pentru spălat rufe şi pentru baie.

Aşezarea polatei la spatele casei, aşa cum se obişnuieşte în Bărăgan, dă posibilitatea de a realiza, alături de încăperea cotloanelor, o cameră «a bătrînilor», încălzită de la acelaşi focar, iar în partea cealaltă, camera de alimente şi depozitul de unelte casnice.

Considerînd faptul că nici o casă, oricît de modestă, nu este lipsită de prispă, se deduce că acest element îndeplineşte o funcţiune apreciată în viaţa săteanului şi deci nu se poate exclude de la tipurile de case proiectate pentru săteni.

Se observă de asemenea că mai toate gospodăriile din regiunea Bucureşti au în curte, în afara perimetrului casei, un cuptor şi o mică bucătărie de vară, ceea ce înseamnă că în acest anotimp casa este aproape părăsită şi viaţa se desfăşoară în curte. Este de văzut dacă se poate realiza în proiectare această practică sau dacă este mai bine să fie lăsată în seama mijloacelor proprii ale ţăranului.

Este de reţinut frumosul obicei pe care îl au ţăranii, de a-şi rezerva pe lîngă casă un loc pentru grădiniţa de flori şi chiar de a-şi face la stîlpi policioare pentru ghivecele de flori. Obiceiul trebuie menţinut şi extins în proiectare.

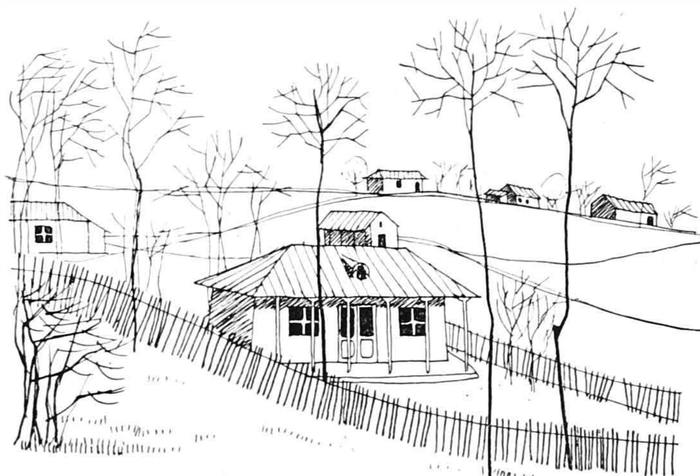
Trebuie să se ia în considerare tendinţa manifestată la construcţiile săteşti noi de a fi construite în cărămidă, cu stîlpi de beton armat şi arce la prispă, cu tencuieli colorate şi şpriţuite, astfel ca proiectarea să ajute pe săteni pentru a-şi realiza estetic şi economic preferinţele lor.

Pentru a nu se cădea în exces în privinţa profilaturilor şi a culorilor, care se întîlnesc curent la casele noi, acestea pot să se simplifice, să se armonizeze cu peisajul şi să se obţină în viitor un stil al caselor de la sate.

Întrucît regiunea Bucureşti este foarte accesibilă arhitecţilor noştri proiectanţi, cercetarea situaţiei la faţa locului este necesară.

Desigur, oricît de frumoase sînt ornamentele în tencuială de la casa lui « Ştefanu Marinu, anu 1881 » şi de la altele, acestea nu pot fi aplicate în proiectare, aşa cum sînt, dar pot fi interpretate, creînd opere în genul celor realizate de arhitectul Ion Mincu.

Este necesar ca minunatele case şi ornamente din regiunea Bucureşti să fie prezente în muzeele noastre de artă populară, cum este Muzeul Satului, unde nu există nici un exemplar din această regiune.

BIBLIOGRAFIE

W. Jännecke, Das rumänische Bauern- und Bojarenhaus, Bucureşti, 1918.

É. de Martonne, La Valachie, Paris, 1902.

V. Mihăilescu, Vlăsia şi Mostiştea, în B. S. R. R. G. anul XLIII-1924, Bucureşti, 1925.

V. Mihăilescu, Aşezări omeneşti din cîmpia romînă la mijlocul şi sfîrşitul sec. XIX.

Al. Odobescu, Pseudokynegeticos.

C. Oprescu, Bucureşti.

H. H. Stahl, Sociologia satului devălmaş romînesc, Bucureşti, 1946.

Gh. Vîlsan, Cîmpia romînă.

INDICELE MATERIALULUI ILUSTRATIV

INSTITUTUL DE ARHITECTURĂ «ION MINCU», BUCUREŞTI: fig. 15—21, 48—50, 147, 148, 150—152, 154—161.

SECŢIUNEA DE ARHITECTURĂ ŞI SISTEMATIZARE A SFATULUI POPULAR AL REGIUNII BUCUREŞTI: fig. 137—140.

PAUL STAHL; fig. 124—126; supracoperta spate.

ARH. FL. STĂNCULESCU: fig. 1—14, 22—47, 51—123, 127—136, 141—146, 149, 153, 162—184; supracoperta faţă; coperta exterioară; coperta interioară; vignetele.

CUPRINSUL

Responsabil de carte: arh. Hopu V.
Tehnoredactor: Tudor I.
Corector responsabil: Carnabel I.

Dat la cules 11. 09. 58. Bun de tipar 08. 11. 58. Hirtie cretată de 100 g/m², 61X86/8. Coli editoriale 10,27. Coli de tipar 17,50. Comanda R 3273. A. 07225. E 17934. Indicele de clasificare pentru bibliotecile mari 72 (R0C2). Indicele de clasificare pentru bibliotecile mici 72.

Tiparul executat la Intreprinderea Poligrafică Sibiu
str. I. V. Stalin nr. 15 — R. P. R.

